

SPOLUPRÁCE MĚST A OBCÍ V ČR, SR A NAPŘÍČ HRANICEMI

Přeshraniční kolektiv autorů z Masarykovy univerzity
a Trenčianské univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíně

Publikace byla zpracovaná v rámci projektu Posilování spolupráce obcí k řešení problému
"Invisible border" (NFP304030R566)

INTERREG V-A
SLOVENSKÁ REPUBLIKA
ČESKÁ REPUBLIKA

EURÓPSKA ÚNIA
EURÓPSKY FOND
REGIONÁLNEHO ROZVOJA
SPOLOČNE BEZ HRANÍC

OBSAH

Úvod	3
Meziobecní spolupráce a její podoby	5
Definice spolupráce obcí z literatury	6
Meziobecní spolupráce v ČR	9
Historie veřejné správy v ČR - základní body, trendy	9
Historický vývoj spolupráce obcí v ČR od roku 1993	10
Právní úprava fungování obcí v ČR a jejich spolupráce	12
Institucionální ukotvení meziobecní spolupráce v ČR	16
Oblasti/agendy realizace spolupráce obcí v ČR	17
Finanční zajištění spolupráce měst a obcí v ČR	20
Charakteristika personální kapacity spolupráce obcí v ČR	22
Centrální podpora, výzvy či projekty zaměřené na rozvoj meziobecní spolupráce v ČR	23
Meziobecní spolupráce v SR	25
Historie veřejné správy v SR - základní body, trendy	25
Historický vývoj spolupráce obcí v SR od roku 1993	28
Právní úprava fungování obcí v SR a jejich spolupráce	29
Institucionální ukotvení meziobecní spolupráce v SR	33
Finanční zajištění spolupráce obcí	39
Charakteristika personální kapacity spolupráce obcí v SR	40
Centrální podpora, výzvy či projekty zaměřené na rozvoj meziobecní spolupráce v SR - příklady realizovaných výzev	42
Výsledky dotazníkového šetření	44
Dotazníkové šetření ČR	44
Stav spolupráce měst a obcí v ČR - charakteristika vzorku	44
Stav spolupráce měst a obcí v ČR - obecná část	45
Stav přeshraniční spolupráce měst a obcí - obecná část	47
Spolupráce v přeshraniční mobilitě - možnosti a limity	55

Výsledky dotazníkového šetření	63
Dotazníkové šetření SR.....	63
Stav spolupráce měst a obcí v SR - charakteristika vzorku.....	63
Stav spolupráce měst a obcí ve Slovenské republice - obecná část	63
Stav přeshraniční spolupráce obcí - obecná část	70
Stav přeshraniční spolupráce měst a obcí - dopravní dostupnost	77
Shrnutí	81
Shrnutí za ČR	81
Shrnutí za SR.....	84
Výstupní report z konferencí	87
Reference.....	91
Seznam zkratk.....	95
Seznam tabulek, schémat, map a grafů.....	96

ÚVOD

Posláním tohoto projektu je provést analýzu aktuálního stavu spolupráce měst a obcí v ČR, SR, příhraničních oblastech, ale i napříč česko-slovenskou hranicí, identifikovat a mapovat příklady dobré praxe, ale také dílčí zkušenosti, budovat vhodnou a dlouhodobě udržitelnou platformu pro sdílení znalostí a informací založenou na poptávce z území a další související aktivity. Vizí celého projektu je skrze zkvalitňování stavu meziobecní spolupráce přispět k řešení problému tzv. „Invisible border“ a současně k posilování kapacit veřejné správy v území propojováním relevantních stakeholderů a s využitím evidence-based přístupů.

Přeshraniční aspekt ČR-SR je v projektu reflektován hned v několika rovinách s ohledem na účelnost a efektivnost projektu. Institut meziobecní spolupráce je hojně využíván v obou předmětných zemích. Na základě dosavadního poznání a porovnání obou systémů je tam i s ohledem na do jisté míry společný inkrementální vývoj veřejné správy hodně společných či podobných aspektů a rysů. Nicméně vzhledem k tomu, že obě země již téměř tři dekády rozvíjejí svůj vlastní systém veřejné správy, vyskytují se tam i určitá odlišná specifika. Výhodou meziobecní spolupráce v rámci veřejně-správní praxe nicméně je její vysoká flexibilita, samozřejmě s přihlédnutím ke zmíněným místním (národním či lokálním) specifikám, která mohou model meziobecní spolupráce dělat více či méně flexibilnější či dobrovolnější. Každopádně výše uvedené a další související informace a fakta hovoří pro to, že meziobecní spolupráce je díky těmto univerzálním vlastnostem do jisté míry transferovatelná napříč hranicemi (Princip „Invisible border“ 1) a tedy existuje docela velký prostor pro sdílení znalostí, zkušeností a informací.

Druhým přeshraničním aspektem projektu je vnímání a reflexe faktu, že u příhraničních, resp. přeshraničních oblastí se obvykle objevuje tzv. problém „Invisible border“, který lze identifikovat například prostřednictvím ukazatele ekonomické aktivity, ale i jiných. I když tedy již dnes dávno fakticky neexistují díky Schengenu fyzické hranice, psychologické či sociálně-ekonomické hranice mezi státy (včetně hraniční oblasti ČR-SR) stále přetrvávají. K jejich „stírání“ postupně sice v určitých aspektech dochází, nicméně podle nás existují oblasti a dimenze, které mohou dále pomoci tomuto úsilí o tzv. „bourání“ mentálních a socioekonomických hranic. Nositelé veřejné správy v území reprezentovaní především městy a obcemi jsou podle nás jedním z klíčových faktorů regionálního a lokálního rozvoje a jejich

vzájemná, intenzivnější, ale také přeshraniční spolupráce může vést k řešení tohoto problému (Princip „Invisible border“ 2). Jsou to právě města a obce, které jsou příznačnými nositeli loučí v území, a díky jejich efektivnímu úsilí se může dané území nastartovat a rozvíjet, nebo také stagnovat, či dokonce zaniknout. Města a obce bývají často motorem lokálního a regionálního rozvoje, na nějž se v úspěšném případě nabalují další aktéři místního rozvoje, jako jsou podnikatelé, firmy, spolky či aktivní občané.

Spolupráce měst a obcí v různých formách se dlouhodobě a s využitím výzkumů a důkazů (evidence-based) ukazuje napříč světem jako efektivní nástroj jak pro nacházení řešení v případě fragmentované veřejné správy či poskytování veřejných statků, jako je tomu i u obou předmětných zemí (ČR i SR), tak pro pozitivní regionální či lokální rozvoj. Tyto jevy pak pozitivně ovlivňují komplexní úsilí o eliminaci rozdílů a tzv. „stírání“ neviditelných hranic.

Naplnění cílů projektů je dosaženo skrze realizaci variace různých aktivit, které se vzájemně propojují, ale i doplňují. Aktivity projektu lze všeobecně rozčlenit na analytické, návrhové a diseminační. Dílčí analytické části mají za cíl provést komplexní analýzu celostních (např. stav meziobecní spolupráce v ČR a SR a napříč) či dílčích otázek v rámci dané problematiky a souvisejících problémů (např. analýza konkrétních příkladů spolupráce municipalit v příhraničí či napříč hranicemi). Návrhové aktivity mají za cíl na základě analýzy a syntézy dat, poznatků a informací zformulovat obecné či dílčí návrhy doporučení vedoucí ke zlepšení situace či řešení dílčích či obecnějších problémů spojených s předmětnou problematikou. Diseminační aktivity zase vedou k vytváření vhodných platforem a diskusních fór, kde lze tyto získané a analyzované poznatky, informace či dobré praxe sdílet, diskutovat či předávat do území a zpět zase získávat podněty a zpětnou vazbu (princip dvousměrné komunikace).

Projekt „Posilování spolupráce obcí k řešení problému „Invisible border“ (NFP304030R566)“ je řešen ve spolupráci Masarykovy univerzity a Trenčianské univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíně (ČR-SR).

**Přeshraniční kolektiv autorů z Masarykovy univerzity
a Trenčianské univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíně.**

MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE A JEJÍ PODOBY

Spolupráce měst a obcí funguje ve světě již hodně dlouho, a proto se během jejího dosavadního vývoje podařilo vytvořit vnitřně velmi různorodou disciplínu. Obecně lze meziobecní spolupráci definovat jako výkon určité činnosti či více činností v rámci spolupráce dvou a více municipalit. Taková spolupráce může být realizována jak ve zcela neformální (např. prostřednictvím relevantních neziskových organizací – myslivci, dobrovolní hasiči, či pouze nehmotných aktivit – „Jízda králů“ apod.), tak formální, ale neinstitucionalizované podobě (např. setkávání starostů, společné plánování v rámci regionu či lokality, spolupráce na bázi kontraktu/smlouvy), či formální a institucionalizované formě (např. svazek obcí, firma vlastněná více obcemi, místní akční skupina apod.). Toto obecné typologické rozdělení forem spolupráce municipalit lze promítnout skrze následující matici (**Tabulka 1**).

Tabulka 1: Obecné modely spolupráce měst a obcí

	Neinstitucionalizovaná	Institucionalizovaná
Neformální	spolupráce NNO, spolupráce škol, setkávání obyvatel	jednorázové akce organizované bez smlouvy/kontraktu, ale se společným cílem - např. Jízda králů apod. (v podstatě jde o cíl zvýšení atraktivity regionu) nebo např. kostela, mší v určité obci (církvní či religiózní důvody)
Formální	společné setkání, společné plánování, smlouva (kontrakt), společný strategický dokument	DSO, MAS, ZSPO, turistická destinace

Zdroj: Vlastní zpracování

Jiný úhel pohledu na problematiku meziobecní spolupráce lze vyčíst z typu podle Dowdinga a Feiocka (2012) (**Tabulka 2**).

Tabulka 2: Klasifikace forem spolupráce

Taxonomy of collaborative arrangements

Extent negotiated	Collective centralized	Centralized regional authorities A	Regional organizations C	Partnerships E
	Negotiated	Mandated networks or agreements B	Interlocal agreements and service contracts D	Informal groups and policy networks F
		Governmental authority	Contracts	Informal
			Ease of Exit	

Zdroj: Dowding a Feiock (2012)

DEFINICE SPOLUPRÁCE OBCÍ Z LITERATURY

Protože neexistuje konkrétní vymezení a definice pojmu meziobecní spolupráce, dovolujeme si uvést pohled na tento fenomén skrze odborníky, kteří se této specifické problematice věnovali nebo věnují ve svých výzkumných činnostech. Galvasová a kol. (2007) uvádějí, že důležitým důvodem pro navazování nejrůznějších forem spolupráce (obcí, poznámka autora) je zájem spolupracujících subjektů racionálně a efektivněji využívat vlastní disponibilní zdroje či prostředky pro dosahování stanovených cílů. Subjekty předpokládají, že výsledkem kooperativní spolupráce si alespoň jeden z nich polepší, přičemž ostatní si nepohorší (tj. paretooptimální výsledek), nebo spíše v praxi všechny subjekty předpokládají získání nějakých výhod.

Dle Feiocka (2007) motivace vlád ke vzájemné spolupráci při poskytování služeb zahrnují objasnění veřejného zájmu založeném na kolektivních výhodách a soukromém zájmu založeném na ekonomickém nebo politickém oportunistu místních aktérů. Dohody o spolupráci vytvářejí kolektivní výhody vytvářením efektivity a úspor z rozsahu v poskytování a výrobě služeb a internalizace problémů s přeléváním. Mohou také prosazovat individuální zájmy úředníků místní správy.

Hulst a van Montfort (2007) tvrdí, že základem koncepce meziobecní spolupráce jsou dva rysy. Prvním rysem je to, že interakce mezi místními samosprávami se týkají společného úkolu nebo cíle a mají určitou míru institucionalizace. V každodenní správě místní vláda často spolupracuje s jinými obcemi, orgány veřejné správy a soukromými organizacemi, které má informovat nebo má být informována ve vztahu k ovlivňování rozhodování, nebo jenom být „sousedem“. Čas od času mohou

obce provádět společnou akci, např. lobbovat s vyšší úrovní vlády o peníze nebo jiné zdroje nebo o rozhodnutí, která upřednostňují místní politiku. I když ve všech těchto situacích nějaká forma spolupráce nastane, náš výzkum bude omezen na spolupráci, která ukazuje více nebo méně stabilní vzorce v průběhu času a týká se určitých problémů, úkolů nebo opatření. Druhý rys se týká vztahu mezi orgány spolupráce a zakládající obce. Vyhradíme si koncept meziobecní spolupráce pro subjekty, které formálně závisí na místní správě, nebo další zúčastněné orgány pro jejich založení a existenci.

Podle Giacominiho (2017) znamená termín meziobecní spolupráce stabilní vztah spolupráce mezi dvěma nebo několika místními samosprávami, které jsou vybaveny kompetencemi a zdroji.

Meziobecní spolupráce je podle Silva a kol. (2018) v různých zemích stále více přijímána, aby se vypořádala s dilematy územního měřítka a přidělování zdrojů. Celkově výsledky ukazují, že navzdory tomu, že bývají instrumentálně/mechanicky řízené, sdružení meziobecní spolupráce se ukázaly jako efektivní. Členové uznávají přínosy a vedlejší efekty (spillover effects) z realizovaných opatření (členové, kteří jsou si vědomi pozitivních efektů a přínosů této spolupráce – např. vzdělání, zkušenosti, důvěra, skládání účtů apod.).

Podle Bela a Fagedy (2008) lze meziobecní spolupráci využít i jako alternativu k privatizaci s cílem využít úspory z rozsahu a minimalizovat transakční náklady.

Meziobecní spolupráci rozumí Powell (2003) konfiguraci vztahů nebo institucionální uspořádání, které poskytuje území spravovatelnost. Podle této koncepce se meziobecní síť liší od státu, protože moc je mezi aktéry zředěnější, a od trhu, protože se předpokládá, že aktéři jsou vzájemně závislí a podléhají normám reciprocity.

Podle Furmankiewiczze a Campbella (2019) spolupráce mezi demokraticky zvolenými místními vládami při správě místních zdrojů, výměně know-how a zastupování společného zájmu sahá od jednoduchých sítí a smluvních dohod až po specializované struktury, které mohou být právníckými osobami samy o sobě, pro politicky citlivé nebo kapitálově náročné.

Podle Berenga a kol. (2011, ve Valach a kol., 2019) je meziobecní spolupráce všeobecný termín pro všechny společně poskytované veřejné služby mezi obcemi, které spolu obvykle, ale ne nutně sousedí. Meziobecní spolupráce podle Žárské

(2018) tkví v tom, že obec vstupuje do takové spolupráce, která je pro ni výhodná a prospěšná jejím obyvatelům tak, aby přinášela zvyšování kvality poskytování veřejných služeb a zvýšila efektivnost zacházení s finančními prostředky. Jak uvádějí Hasprová a kol. (2012), malé obce mají přirozeně větší sklon ke spolupráci než větší obce, které jsou schopné samostatně poskytovat větší rozsah služeb. Meziobecní spolupráce je tak klasickou kompenzací tzv. malosti obcí a rovněž jejich neschopnosti samostatného poskytování veřejných služeb.

Bolgherini (2011, v Ježek a kol., 2015) zdůrazňuje, že meziobecní spolupráce se vyznačuje snahou poskytovat kvalitnější veřejné služby, dosáhnout jejich územní a populační optimalizace, snižovat náklady a zvýšit efektivnost a účinnost jejich poskytování.

Motivem místní samosprávy pro navázání spolupráce je především zajištění potřeb komunity a její prosperity. Předpokladem úspěšné spolupráce v území je vytvoření stabilního jádra institucí v území, vytvoření společné vize a přímé zapojení vrcholných institucí s příslušnými rozhodovacími pravomocemi (Galvasová a kol., 2007).

Obecně jsou zmiňovány dva základní přístupy k meziobecní spolupráci, a to přístup shora dolů. Přístup shora dolů představuje spolupráci mezi obcemi a městy, kterou řídí místní samosprávy (hierarchicky nadřazené obcím). Druhý přístup, přístup zdola nahoru, je charakterizován spoluprací mezi obcemi z jejich vlastní iniciativy, která je zaměřena na řešení jejich specifických problémů. V tomto případě se jedná především o spolupráci z důvodu nedostatku finančních prostředků.

Podle Hasprové a kol. (2012) lze definovat následující důvody spolupráce obcí:

- problémy homogenní povahy lze řešit levněji a bez ztráty autonomie;
- zdroje potřebné k řešení stávajících problémů dalece přesahují odborné a materiální možnosti jednotlivých obcí;
- povaha poskytované služby (zásobování pitnou vodou, čištění odpadních vod atd.), kulturní, sociální nebo hospodářské zaměření několika obcí vyžaduje společné vyjádření a společný přístup;
- vzájemná komunikace a brainstorming podporují tvůrčí nápady, atmosféru solidarity a sounáležitosti, což nepochybně tvoří vhodný základ pro politickou a sociální stabilitu v dané oblasti.

MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE V ČR

HISTORIE VEŘEJNÉ SPRÁVY V ČR – ZÁKLADNÍ BODY, TRENDY

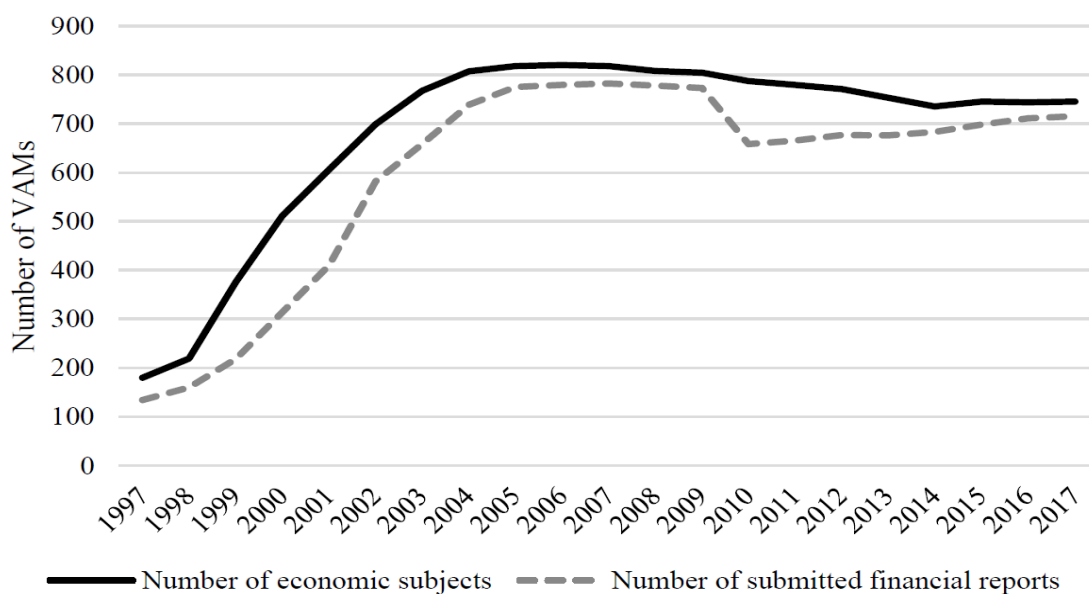
Obce jsou považovány za elementární jednotky každého státu a představují nejnižší prvek veřejné správy v území, který je nejbližší občanům. Obecní samospráva se historicky vyvinula jako základní územní složka veřejné správy. V důsledku historických a kulturních tradic její podoba odráží přístup jednotlivých národních států (Bakoš a kol., 2015). To se projevuje jak rozdílnými velikostmi obcí (podle počtu obyvatel), tak i povinnostmi, pravomocemi a možnostmi ovlivnit život občanů na daném území, včetně poskytování široké palety veřejných služeb.

V průběhu desítek let byly zejména v Evropě obce předmětem reformních snah, kdy např. některé evropské země přecházely od monarchií (absolutních nebo konstitučních) k republikánskému zřízení. Obecní zřízení často procházelo různými vývojovými stadii a změnami v poslání a organizaci. Kořeny obecního zřízení v ČR sahají až do dob, kdy ČR byla součástí Rakousko-Uherska (Bakoš a kol., 2015). Z této doby se do dnešních dnů zachovala fragmentovaná struktura veřejné správy, která se vyznačuje vysokým počtem obcí s relativně málo obyvateli. V době socialistického Československa (60. až 80. léta 20. století) docházelo ke snahám tuto fragmentovanou strukturu obcí řešit pomocí tvorby tzv. střediskových obcí a slučováním obcí. To se částečně podařilo a před rokem 1989 v ČR bylo pouze 4120 obcí. Počátkem 90. let však došlo k postupnému vzniku celé řady nových obcí (nejčastěji rozpadem některých původních obcí), až se jejich počet v současné době ustálil na čísle 6258. Proč nové obce vznikly a proč pak další již postupem času nevznikaly, se zabývá Vajdová a kol. (2006) v publikaci *Autonomie a spolupráce: důsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990*. Tito autoři mimo jiné zmiňují uvedený problém fragmentace, včetně diskuze o optimální velikosti obce nebo diskuze, zda by se obce měly nebo neměly slučovat. Je nutné poukázat na to, že slučování obcí je v ČR velmi citlivé téma a v současné době z řady důvodů politicky neprosaditelné. Slučování obcí je problém nejen v ČR, ale i v jiných zemích v Evropě (Swianiewicz a kol., 2010). Jako alternativa ke slučování obcí se často zmiňuje právě meziobecní spolupráce (Swianiewicz a kol., 2010).

HISTORICKÝ VÝVOJ SPOLUPRÁCE OBCÍ V ČR OD ROKU 1993

Pokud budeme považovat dobrovolné svazky obcí (DSO) za reprezentanty meziobecní spolupráce, tak právě jejich rozvoj (**Graf 1**) nastal v ČR zejména po roce 2000, kdy byl přijat nový zákon o obcích (zákon č. 128/2000 Sb.).

Graf 1: Počet aktivních dobrovolných svazků obcí v ČR v letech 1997-2017

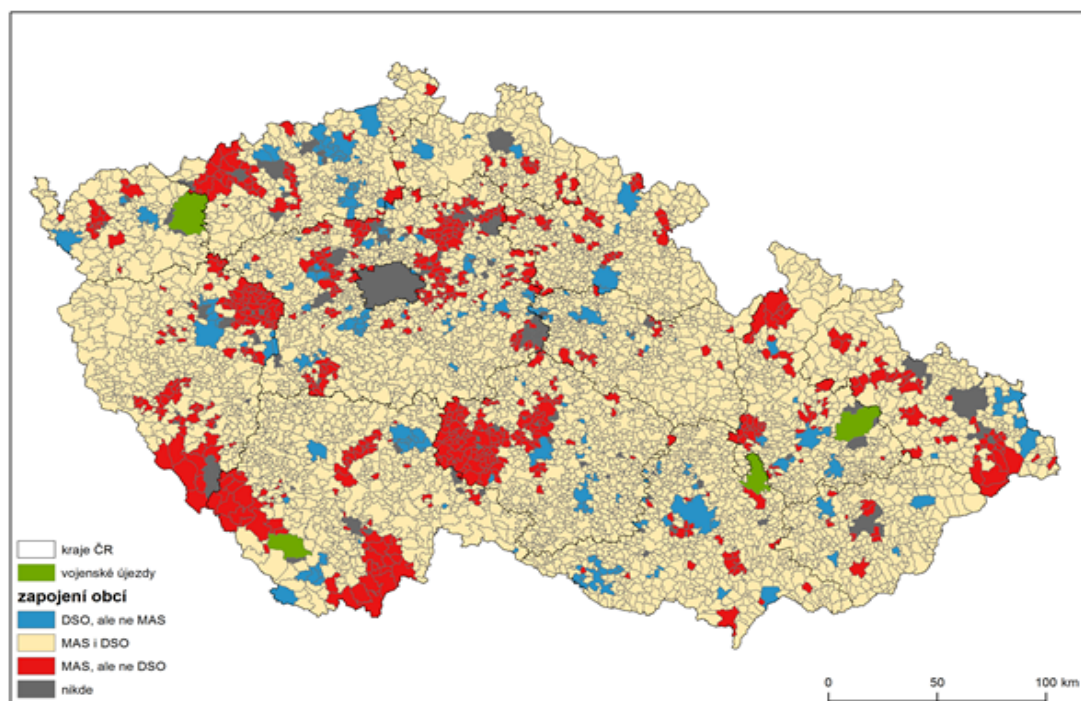

Zdroj: Sedmihradská (2018) na základě dat monitoru Státní pokladny a Českého statistického úřadu

Postupem času se jejich počet ustálil na čísle kolem 720. Většinu z těchto svazků tvoří především svazky tzv. jednoúčelové, které mají zpravidla za cíl spolupráci v jedné konkrétní oblasti - např. odpadové hospodářství, vodní hospodářství nebo technická infrastruktura aj. Menší část tvoří svazky, které jsou víceúčelové a pouze část z těchto víceúčelových svazků má charakter tzv. mikroregionu, tj. jde o svazky, které mají za cíl a záměr rozvoj daného mikroregionu. Detailnější popis této spolupráce lze nalézt v následující kapitole. Ovšem kromě dobrovolných svazků obcí existují i další formy spolupráce, např. smlouvy mezi obcemi nebo místní akční skupiny. Bilaterální smlouvy je však těžké monitorovat, protože neexistuje jejich ucelená databáze. Proto následující mapa (**Mapa 1**) zobrazuje pouze meziobecní spolupráci formou dobrovolných svazků obcí a místních akčních skupin. Z mapy lze identifikovat, že meziobecní spolupráce je rozšířena napříč celou republikou. Lze tedy konstatovat, že téměř v každém regionu ČR je možné nalézt jistou formu spolupráce.

Na základě grafického znázornění zapojení obcí do DSO a MAS (Mapa 1) lze také zjistit, že vůle velkých měst vstupovat do meziobecní spolupráce je nižší až nulová (např. Praha nebo Ostrava). To lze částečně vysvětlit tím, že tato města disponují dostatečnými prostředky, aby veřejné služby mohly zajišťovat samy. Přestože se meziobecní spolupráce zdá být hodně rozšířená, nic to nevypovídá o její kvalitě. Nelze tedy rozhodnout, nakolik je tato spolupráce reálná, smysluplná anebo formálně deklaratorní bez zjevných výstupů. Pro určení kvality spolupráce bychom museli detailně projít každou formu spolupráce s identifikací konkrétních přínosů.

Mapa 1: Meziobecní spolupráce formou dobrovolných svazků obcí a místních akčních skupin

Zdroj: Autoři na základě dat Českého statistického úřadu a průzkumu Svazu měst a obcí v roce 2014

Mimo spolupráce obcí formou dobrovolných svazků existuje spolupráce formou místních akčních skupin (MAS). Těch je v současné době kolem 180. Spolupráce obcí prostřednictvím MAS je na rozdíl od svazků vnímána více regionálně s přispěním více aktérů. Ve svazcích působí pouze obce, zatímco v místních akčních skupinách jsou to nejen obce, ale i nestátní neziskové organizace (NNO) nebo podnikatelé. To umožňuje hledat synergické efekty zapojení všech stakeholderů za účelem rozvoje území. Nezřídka se stává, že na území jedné MAS působí více menších svazků a spolupráce obcí v těchto svazcích doplňuje spolupráci formou

MAS. Klasickým příkladem může být např. MAS Kyjovské Slovácko a DSO Severovýchod, v rámci kterých působí několik menších svazků.

Jak již bylo zmíněno, kromě spolupráce obcí formou svazků či místních akčních skupin lze nalézt i další právní formy, čemuž se věnuje diskuze v následující kapitole.

PRÁVNÍ ÚPRAVA FUNGOVÁNÍ OBCÍ V ČR A JEJICH SPOLUPRÁCE

Následující výčet poskytuje přehled zákonných norem, kterými se obce řídí, případně které mají na jejich fungování a správu vliv.

Zaručení samosprávy územních samosprávných celků, působnost a volbu zastupitelstev, rozhodování v místním referendu, hranice uplatňování státní moci a základní práva a svobody v České republice upravují především následující základní právní předpisy:

- Zákon č. 1/1993, Ústava České republiky;
- Usnesení ČNR č. 2/1993, o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky;
- Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů;
- Zákon č. 22/2004 Sb., o místním referendu a o změně některých zákonů;
- Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.

Právo na svobodný přístup k informacím je dalším významným právem občanů, a to zejména z pohledu veřejné kontroly obcí, ale i dobrovolných svazků obcí, které jsou rovněž povinným subjektem v této oblasti. Úpravu tohoto práva obsahují především následující právní předpisy:

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím;
- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí.

Základní právní úpravu fungování obcí a jejich možné spolupráce nalezneme především v těchto právních předpisech:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích;
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích;
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád;
- Zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

Daňové příjmy obcí, rozpočetnictví, účetnictví, a hospodaření obcí (i dobrovolných svazků obcí) včetně kontroly hospodárného nakládání s veřejnými prostředky upravují především následující právní předpisy:

- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád;
- Zákon č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí;
- Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům;
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích;
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů;
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů;
- Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví;
- Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí;
- Zákon č. 320/2001, o finanční kontrole;
- Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole.

Informační systémy, elektronické úkony a spisovou službu včetně nezbytného archivnictví, dopadající na obce, ale i dobrovolné svazky obcí upravují především následující právní předpisy:

- Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů;
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů;
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

Právní úpravu základních agend obcí a možných oblastí meziobecní spolupráce nalezneme především v následujících právních předpisech:

- Zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů;
- NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů);
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů;
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání;
- Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů;
- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů;
- Zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší;
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí;
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů;
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii;
- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně;
- Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů;
- Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích;
- Zákon č. 183/206 Sb., o územním plánování a stavebním řádu;
- Zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu;

- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách;
- Zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně a doplnění některých zákonů;
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich;
- Zákon č. 251/201 Sb., o některých přestupcích.

Meziobecní spolupráce v České republice jako taková má svou oporu a vymezení v zákonu č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Konkrétně § 46 stanovuje, že obce mohou při výkonu samostatné působnosti vzájemně spolupracovat. Dle zákona mohou obce spolupracovat pouze v oblasti samostatné působnosti a může nabývat tří stanovených forem meziobecní spolupráce. Spolupráce municipalit může vzniknout uzavřením formální smlouvy ke splnění konkrétního úkolu, založením dobrovolného svazku obcí nebo vytvořením společné právnické osoby, kam patří zejména družstva a obchodní společnosti (Galvasová, 2007, Bečica, 2010).

Zákon o obcích preferuje dobrovolné svazky obcí jako způsob spolupráce. V současné době již přímo neuvádí jako možnost spolupráce smlouvu uzavřenou ke splnění konkrétního úkolu ani zakládání právnických osob dvěma nebo více obcemi. To však neznamená, že obce nemohou při vzájemné spolupráci uzavírat smlouvy či spolu zakládat právnické osoby, musí se však řídit jinými právními předpisy. Dle § 47 zákona o obcích nelze na spolupráci výhradně mezi obcemi použít ustanovení nového občanského zákoníku o spolku a o smlouvě o společnosti. Dle současného výkladu je však možné tyto formy (**Tabulka 3**) spolupráce využít tehdy, pokud budou do spolupráce v občanskoprávních vztazích přibrány i fyzické či právnické osoby (jiné spolky, obchodní korporace atd.) (Jetmar a kol., 2015).

Tabulka 3: Možné formy meziobecní spolupráce v ČR s ohledem na současně platnou legislativu

Právní forma spolupráce	Spolupracující subjekty	Zákonná úprava
Smlouva ke splnění konkrétního úkolu	Obce, fyzické osoby, právnické osoby	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
Smlouva o vytvoření dobrovolného svazku obcí	Pouze obce	Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
Společná právnická osoba	Obce, právnické osoby	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zdroj: Jetmar a kol. (2015) a Bečica (2010)

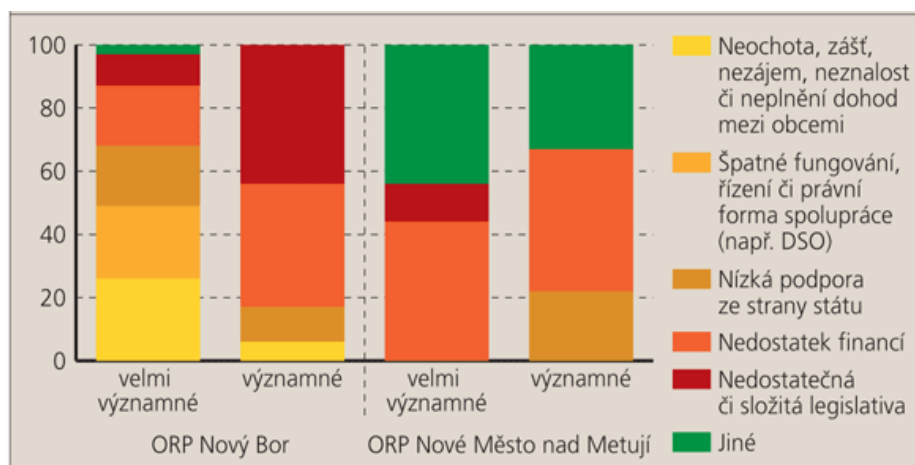
Možnosti meziobecní spolupráce se tak řídí dle následujících legislativních úprav (Jetmar a kol., 2015):

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích – dobrovolný svazek obcí;
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – pro úpravu soukromoprávních smluvních vztahů mezi obcemi (například při koupi, odkupu či prodeji nemovitosti od jiné obce) a pro založení právnických osob (ústavy, nadace apod.);
- § 159 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád – pro úpravu smluvních vztahů uzavíraných za účelem plnění úkolů v oblasti veřejné správy;
- Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích – pro založení právnické osoby (společnosti s ručením omezeným, družstva nebo veřejné obchodní společnosti);
- Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách – smlouva o společném postupu zadavatelů, kterou lze uzavřít v případech, kdy se obce rozhodnou společným postupem zadat konkrétní veřejnou zakázku;
- Občanský zákoník – spolky a zájmová sdružení právnických osob (příslušné paragrafy).

Nedostatečná či složitá legislativa směrem k oblasti meziobecní spolupráce se stále ukazuje jako jeden z klíčových problémů a bariér jejího dalšího úspěšného rozvoje, jak je vidět nejen v následujícím grafu (**Graf 2**), ale i v dalších šetřeních a průzkumech. Faktem je, že meziobecní spolupráce je dosud v ČR řešena pouze v rámci stávající municipální a jiné legislativy, která zohledňuje tuto specifickou problematiku spíše rigidním způsobem. Z toho pak občas vyplývá omezování flexibility a fungování

meziobecní spolupráce skrze fungování příslušných organizací sdružujících města a obce.

Graf 2: Vnímané bariéry meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí a měst (v %)

Zdroj: Jetmar (2014)

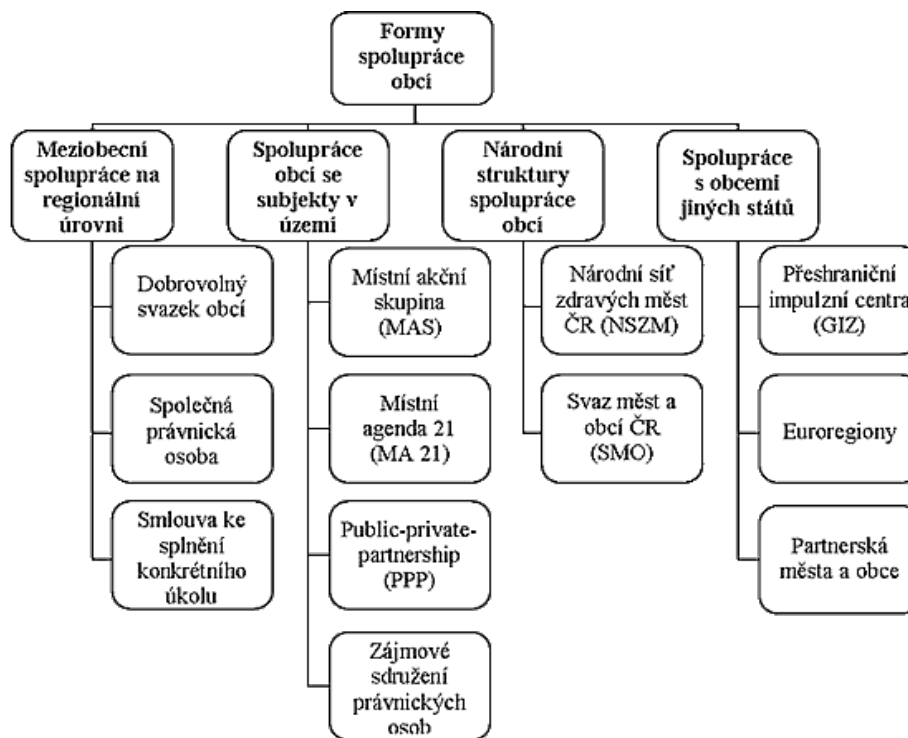
INSTITUCIONÁLNÍ UKOTVENÍ MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE V ČR

Jak již bylo zmíněno v úvodních částech tohoto dokumentu, spolupráce měst a obcí nabývá z hlediska institucionálního hned několika konkrétních forem, v ČR nevyjímaje. V aktuální praxi se jedná zejména o následující institucionální podoby a formy spolupráce měst a obcí:

- dvoustranné nebo vícestranné smlouvy o spolupráci obcí (neznámý počet) – typická forma spolupráce může být např. o využívání školy, hřbitova, vybírání poplatků a pokut apod.;
- spolupráce formou dobrovolného svazku obcí (může mít charakter spolku, ale i zájmové právnické osoby), kterých je v ČR okolo 720, přičemž čísla se dle různých statistik liší a v čase se neustále mění. Jde o spolupráci výhradně obcí buď v rámci mikroregionu (širší spolupráce) nebo v rámci nějaké oblasti (např. odpadové hospodářství, školství apod.), resp. monotematickou či multitematickou;
- MAS (místní akční skupiny) - širší spolupráce více subjektů, tj. obcí, neziskových organizací, místních podnikatelů apod. V ČR se jich vyskytuje okolo 180, přičemž na rozdíl od DSO mají MASky zastřešující organizaci, kterou je Národní síť MAS;
- v přeshraničním režimu funguje například v určitých územích krizové řízení – spolupráce jednotek hasičů, případně zdravotní záchranný systém. Na toto cílí i program Interreg v rámci podpory projektů přeshraniční spolupráce.

Spolupráce měst a obcí v ČR samozřejmě probíhá v různých formách a dimenzích, ale i směrech (např. horizontálně či vertikálně). Přehledně nejrozumnější formy municipální spolupráce zpracovala již Galvasová (2008) v následujícím schématu (Schéma 1).

Schéma 1: Formy spolupráce obcí v ČR

Zdroj: Galvasová (2008)

Toto schéma je z hlediska podmínek v ČR stále aktuální i dnes, nicméně je také třeba vzít v úvahu nové či chybějící prvky, které časem přibyly, jako například Sdružení místních samospráv ČR, které by se dalo zařadit do segmentu Národní struktury spolupráce obcí. Na národní úrovni lze do schématu jistě doplnit Národní síť místních akčních skupin jako celonárodní zastřešující organizaci pro MASy, v čemž se liší od dobrovolných svazků obcí, které takovou zastřešující organizaci s celonárodním působením nemají.

OBLASTI/AGENDY REALIZACE SPOLUPRÁCE OBCÍ V ČR

Jak zaznělo v předchozí části, meziobecní spolupráci v ČR lze z hlediska tematického rozdělit obecně na mono-tematickou a multi-tematickou. Záleží, zda dané společenství realizuje spolupráci pouze v jedné, anebo ve více tematických

oblastech. V následujícím přehledu jsme se tedy pokusili o identifikaci tematických oblastí, resp. agend, ve kterých se meziobecní spolupráce v ČR realizuje. Tyto informace, stejně jako ostatní v této úvodní části dokumentu, slouží také jako informativní podklad pro nastavení a realizaci dotazníkového šetření, které je realizováno v ČR (ČR tým) a SR (SR tým). Jejich souhrnné výstupy jsou prezentovány v dalších částech tohoto dokumentu pro zachycení co největší komplexnosti daného dokumentu při snaze o zhodnocení aktuálního stavu meziobecní spolupráce v ČR, SR a napříč hranicemi.

Příklady agend/oblastí spolupráce měst a obcí realizované v ČR:

- administrativní činnost (odborné poradenství v oblasti platné legislativy);
- odpadové hospodářství;
- školství;
- sociální služby;
- doprava či dopravní infrastruktura;
- vodní hospodářství;
- kultura;
- sport;
- životní prostředí;
- regionální rozvoj;
- cestovní ruch.

Dle dílčích výstupů z projektů Svazu měst a obcí ČR věnujících se tématu meziobecní spolupráce (Jetmar a kol., 2015) vplynuly konkrétní formy spolupráce ve výše uvedených tematických oblastech (v závorce jsou uvedeny příklady nejčastěji uváděných forem spolupráce):

- školství (společné nákupy služeb, školní a mimoškolní aktivity atd.);
- sociální služby (informační kampaň, komunitní plán atd.);
- odpadové hospodářství (osvěta, nakládání s bioodpady atd.).

Jetmar a kol. (2015) na základě provedeného šetření dále uvádí, že nejčastější oblasti aktivit realizace meziobecní spolupráce jsou školství a vzdělávání (23 %), sociální služby a péče (22 %) a odpadové hospodářství (19 %). Poté následují další tematické oblasti. Nicméně se ve zmíněném průzkumu také ukázalo, že souhrnná kombinace všech tří nejčastějších tematických oblastí se na zkoumaném vzorku vyskytuje pouze u něco málo přes 13 % případů. Tento fakt opět potvrzuje, že multitematická varianta meziobecní spolupráce v ČR je oproti monotematické variantě stále zastoupena v menší míře. Tato skutečnost a další informace, jako především relevantní data a výzkumy, ukazují na dosud stále ještě nevyužitý velký

potenciál pro rozvoj a efektivní využívání spolupráce měst a obcí. Přitom velká část municipalit zastoupených v analyzovaném vzorku uvádí v potenciálních oblastech meziobecní spolupráci jako vhodnou až naprosto vhodnou (škálování): sociální služby (93 %), odpadové hospodářství (90 %).

Ježek a kol. (2015) ve svém výzkumu, v rámci kterého oslovili 573 měst a obcí a také 134 organizací meziobecní spolupráce, identifikovali zastoupení jednotlivých agend / tematických oblastí spolupráce měst a obcí, a to z pohledu jak samotných municipalit, tak dle jejich velikosti. Takže lze identifikovat rozdíly mezi různě velkými municipalitami v jejich přístupu k řešeným tématům či agendám v rámci meziobecní spolupráce v ČR (**Tabulka 4**). Jako nejvyužívanější nebo nejslibnější tematické oblasti z hlediska analyzovaných municipalit pro vzájemnou spolupráci byly identifikovány odpadové hospodářství, základní školství či cestovní ruch, což převážně kopíruje poznatky z ostatních provedených šetření. Tím, že de facto neexistuje souhrnná a kompletní statistika tohoto druhu o úplném rozsahu využívání meziobecní spolupráce dle agend či tematických oblastí, je jedinou cestou k získání co nejkomplexnějšího obrázku o stavu a vývoji meziobecní spolupráce v ČR je tedy propojení, pokud možno co nejvíce těchto a podobných empirických šetření, což je doplněno dále i vlastním šetřením v rámci tohoto realizovaného projektu. Každé takové empirické šetření sice ukazuje v souhrnu podobné trendy či rysy napříč ČR, ale také nabízí některé odlišné aspekty. Jedním z nich je v následující tabulce třeba i velikostní rozdělení municipalit, které ukazuje odlišné přístupy měst a obcí dle jejich velikosti k meziobecní spolupráci a její aplikaci v jejich praxi.

Tabulka 4: Oblasti spolupráce měst a obcí v ČR

	obce a města (celkem)	obce	města	do 999 obyvatel	1.000 až 1.999 obyvatel	2.000 až 4.999 obyvatel	5.000 až 9.999 obyvatel	10.000 až 19.999 obyvatel	20.000 až 49.999 obyvatel	50.000 a více obyvatel	Organizace (celkem)	MAS	DSO
Zlepšení image obce, města či regionu	20,8	15,1	31,0	15,4	12,1	22,0	32,4	30,0	34,1	32,1	61,9	61,4	62,5
Technická infrastruktura	37,3	34,9	41,9	34,5	39,7	41,5	36,6	45,0	41,5	42,9	16,4	4,3	29,7
Odpadové hospodářství	56,7	56,5	57,1	59,4	50,0	36,6	59,2	62,5	63,4	46,4	27,6	15,7	40,6
Místní komunikace	22,5	25,4	17,2	25,9	25,9	19,5	16,9	12,5	24,4	10,7	27,6	22,9	32,8
Dopravní obslužnost	36,8	33,0	43,6	32,4	34,5	24,4	42,3	62,5	36,6	57,1	20,9	7,1	35,9
Životní prostředí	34,6	29,7	43,3	28,7	31,0	34,1	38,0	47,5	48,8	57,1	47,8	42,9	53,1
Bytová výstavba	1,6	1,1	2,5	1,0	1,7	0,0	2,8	5,0	0,0	3,6	7,5	1,4	14,1
Kultura	33,9	33,0	35,5	31,7	44,8	26,8	43,7	37,5	34,1	14,3	51,5	47,1	56,3
Sport	28,1	29,2	26,1	28,3	36,2	17,1	35,2	27,5	26,8	7,1	35,1	22,9	48,4
Společné akce	30,7	29,7	32,5	29,4	34,5	19,5	35,2	37,5	39,0	17,9	0,0	0,0	0,0
Ekonomický rozvoj/ podnikatelské prostředí	14,5	9,7	23,2	10,6	10,3	7,3	21,1	20,0	24,4	35,7	26,1	25,7	26,6
Malé a střední podnikání	11,3	8,4	16,7	7,5	15,5	7,3	15,5	25,0	19,5	7,1	44,8	61,4	26,6
Zemědělství	9,6	10,3	8,4	9,2	15,5	9,8	5,6	10,0	12,2	3,6	47,0	68,6	23,4
Cestovní ruch	40,8	28,9	62,6	29,4	29,3	46,3	62,0	57,5	73,2	53,6	70,9	72,9	68,8
Marginalizované skupiny obyvatelstva	1,4	0,5	3,0	0,7	0,0	2,4	1,4	2,5	4,9	3,6	12,7	15,7	9,4
Drogová a azylová problematika	6,6	4,9	9,9	4,4	5,2	2,4	12,7	10,0	19,5	0,0	4,5	1,4	7,8
Integrace cizinců	1,4	0,3	3,4	0,3	1,7	0,0	2,8	2,5	4,9	3,6	0,0	0,0	0,0
Problémy mladých lidí	5,4	5,1	5,9	5,5	1,7	7,3	7,0	12,5	2,4	0,0	18,7	21,4	15,6
Předškolní výchova (mateřské školy)	36,8	40,8	29,6	46,4	25,9	26,8	31,0	27,5	19,5	28,6	35,1	40,0	29,7
Základní školství	51,7	56,2	43,3	58,4	55,2	41,5	46,5	42,5	31,7	46,4	40,3	44,3	35,9
Volný čas dětí	20,8	20,5	21,2	20,5	27,6	17,1	23,9	20,0	22,0	7,1	38,8	37,1	40,6
Zdravotnictví	23,4	22,2	25,6	22,5	22,4	19,5	32,4	25,0	26,8	10,7	8,2	2,9	14,1
Veřejná bezpečnost	31,4	28,1	37,4	25,3	37,9	41,5	42,3	35,0	36,6	28,6	11,2	1,4	21,9
Sociální služby	40,7	36,2	48,8	35,2	43,1	31,7	54,9	52,5	56,1	32,1	29,1	24,3	34,4
Požární ochrana	36,8	41,9	27,6	45,1	31,0	29,3	31,0	45,0	17,1	3,6	17,9	4,3	32,8
Územní plánování	22,3	14,3	36,9	13,0	13,8	19,5	35,2	47,5	39,0	50,0	14,9	8,6	21,9
Strategické plánování	24,6	18,9	35,0	18,4	27,6	4,9	33,8	42,5	36,6	46,4	76,1	84,3	67,2
Dotiční management	16,6	14,6	20,2	14,7	19,0	7,3	18,3	27,5	22,0	17,9	73,9	91,4	54,7
Prosazování společných zájmů/ lobbying	15,0	14,1	16,7	13,7	19,0	19,5	16,9	15,0	14,6	10,7	30,6	27,1	34,4
Krizový management	17,6	14,1	24,1	13,0	19,0	17,1	26,8	27,5	26,8	10,7	11,2	0,0	23,4
Správní činnosti	24,3	22,2	28,1	23,5	24,1	22,0	33,8	37,5	14,6	7,1	35,1	22,9	48,4

Zdroj: Ježek a kol. (2015)

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ SPOLUPRÁCE MĚST A OBCÍ V ČR

Financování determinuje fungování každé organizace. V případě zejména institucionalizované meziobecní spolupráce tomu není jinak. Hlavní formy financování meziobecní spolupráce v ČR dlouhodobě jsou:

- členské příspěvky obcí;
- příjmy z pronájmu vlastního majetku;
- vlastní hospodářská činnost;
- dotace z národní úrovně (např. Ministerstvo pro místní rozvoj – obce soutěží s DSO¹);
- dotace z krajské úrovně;
- dotace z EU (všeobecné výzvy, kde se mohou účastnit i DSO²);
- projekty Interregu V-A, Fondy mikroprojektů jednotlivých euroregionů, nyní i výzvy zaměřené na současný pandemický stav.

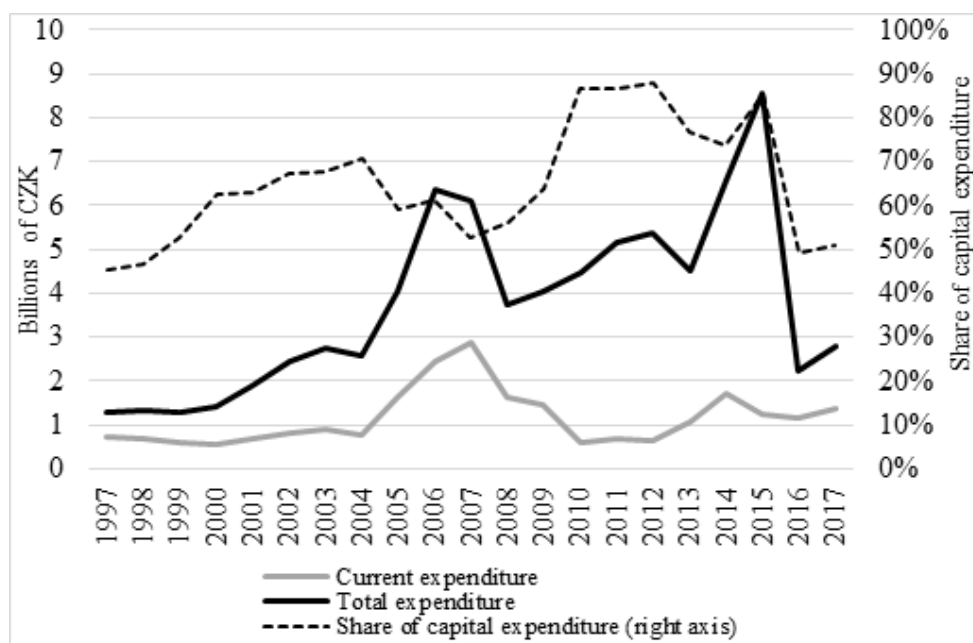
¹ [https://mmr.cz/getmedia/61762167-d685-4bd8-987a-](https://mmr.cz/getmedia/61762167-d685-4bd8-987a-45a0bb691ec8/_2020_vyzva_1_2019_117D8210_PORV_1.pdf.aspx?ext=.pdf)

[45a0bb691ec8/_2020_vyzva_1_2019_117D8210_PORV_1.pdf.aspx?ext=.pdf](https://mmr.cz/getmedia/61762167-d685-4bd8-987a-45a0bb691ec8/_2020_vyzva_1_2019_117D8210_PORV_1.pdf.aspx?ext=.pdf)

² <https://www.esfcr.cz/vyzva-092-opz>

Zatímco členské příspěvky v dobrovolných svazcích vybírané v různých formách obvykle tvoří základ financování determinující určitou stabilitu a udržitelnost organizace meziobecní spolupráce, externí zdroje (obvykle dotace) souvisí často s kapacitou či dynamikou dané organizace. Jak je vidět v následujícím souhrnném vývojovém grafu z hlediska objemu financí v rámci meziobecní spolupráce na vybraném segmentu, celkové výdaje v daném segmentu a za daný časový úsek velmi oscilují, a to i ve srovnání s vývojem celkových výdajů municipálního sektoru (Graf 3). Jak je z provedené finanční analýzy na grafu níže vidět, významnou roli v oscilaci hrají kapitálové výdaje, které bývají zpravidla financovány z externích zdrojů (dotace apod.).

Graf 3: Výdaje dobrovolných svazků obcí v ČR v letech 1997-2017 v mld. Kč

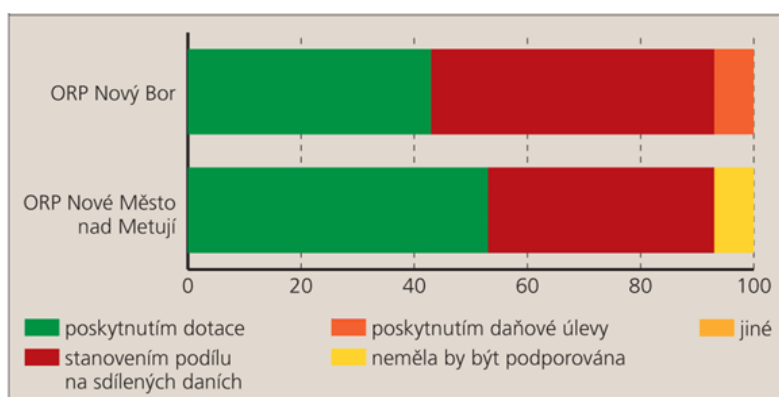
Zdroj: Sedmihradská, 2018 na základě dat od MF ČR

Jak je také z historické retrospektivy vývoje celkových výdajů vidět, souhrnný objem finančních prostředků v daném segmentu za roky 1997-2017 nepřekročil úhrnnou hodnotu 10 mld. Kč. Přitom Ježek a kol. (2015) na vzorku 573 českých měst a obcí uvádí, že respondenti vidí nedostatek finančních prostředků (40 % respondentů) jako jeden z hlavních důvodů identifikace meziobecní spolupráce, což je potvrzeno i v projektu Meziobecní spolupráce Svazu měst a obcí (Jetmar, 2014).

Jetmar (2014) na zkoumaném vzorku v rámci území obcí s rozšířenou působností (ORP) identifikoval představy, resp. požadavky o vhodné finanční podpoře

meziobecní spolupráce (Graf 4). Mezi hlavními požadavky byly jmenovány dotace a dále také podíl na sdílených daních. Zatímco první typ finanční podpory již dnes existuje, i když často spolupráci měst a obcí výrazněji neakcentuje, pouze ji reflektuje v podmínkách výzvy (např.: DSO jsou uvedeny mezi vhodnými žadateli, ale nejsou nijak extra bonifikovány v rámci výběrového řízení), druhý typ finanční podpory se zatím stále objevuje pouze v diskuzích a záměrech. Je to samozřejmě komplexní otázka, protože zavedení tohoto zdroje financování by vyžadovalo změnu zákona a byla by otázka, jakým způsobem při nastavování tohoto mechanismu financování by byly využity stávající zdroje v rámci nastavení RUD. Šly by příjmy tohoto typu pro subjekty meziobecní spolupráce na úkor municipalit nebo jiných veřejných rozpočtů?

Graf 4: Požadavky na státní podporu meziobecní spolupráce v ČR (v %)

Zdroj: Jetmar (2014)

CHARAKTERISTIKA PERSONÁLNÍ KAPACITY SPOLUPRÁCE OBCÍ V ČR

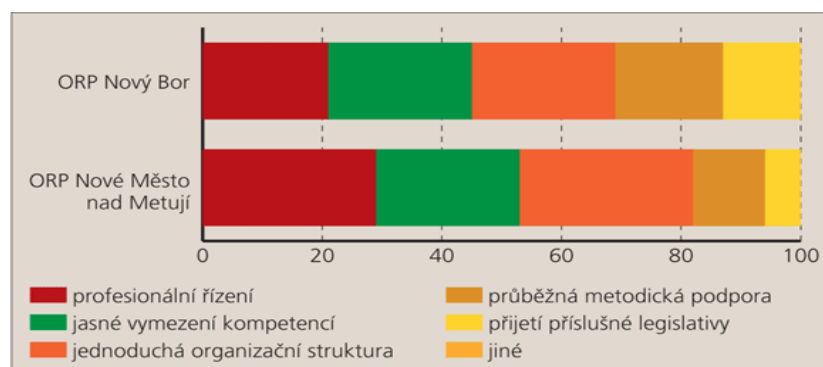
Personální kapacity bývají klíčovým faktorem úspěšného fungování každé organizace, subjekty meziobecní spolupráce nevyjímaje. Aktuální praxe personálních kapacit a politik v rámci těchto specifických subjektů je velmi různorodá, a tak lze v tuzemské praxi naléznout řadu organizací disponujících jedním pracovníkem kanceláře s plným či částečným úvazkem, ale na druhé straně také organizaci disponující řadou zaměstnanců, kteří se díky tomu mohou specializovat i na jiné agendy a činnosti než pouze na základní administrativu spojenou s chodem organizace. Dle typologie zaměstnanců lze v českých organizacích meziobecní spolupráce nalézt tyto zaměstnanecké pozice:

- manažer svazku na základě dohody o provedení práce nebo pracovní činnosti financovaný z rozpočtu svazku;
- specialista pro rozvoj mikroregionu financovaný z rozpočtu svazku, projektu či hospodářské činnosti svazku;
- specialista pro veřejné zakázky;
- projektový manažer;
- specialista pro dotace;
- osoba vykonávající funkci pověřence pro ochranu osobních údajů v případě, že tuto službu svazek poskytuje;
- účetní/administrativa.

V případě DSO, které fungují jako polyfunkční, je často typická kombinace zdrojů. Tj. pokud je možné nalézt dotační zdroj k financování mzdových nákladů, lze uspořít prostředky svazku „na horší časy“, vytvářením rezervy.

Dle Jetmara (2014) tvoří profesionalita řízení, jasné vymezení kompetencí a jednoduchá organizační struktura, které se dají souhrnně identifikovat jako organizační aspekty, okolo 70-80 % faktorů klíčových pro fungování meziobecní spolupráce (Graf 5).

Graf 5: Faktory klíčové pro fungující meziobecní spolupráci v ČR (v %)

Zdroj: Jetmar (2014)

CENTRÁLNÍ PODPORA, VÝZVY ČI PROJEKTY ZAMĚŘENÉ NA ROZVOJ MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE V ČR

Přehled a příklady různých typů podpory meziobecní spolupráce shora dolů (princip top-down):

- projekty meziobecní spolupráce či Centra společných služeb Svazu měst a obcí ČR;

- dotační programy krajů pro dobrovolné svazky obcí, např. dotační program Plzeňského kraje na podporu mikroregionů a místních akčních skupin³ nebo Jihočeský kraj – podpora mikroregionů⁴ nebo program obnovy rozvoje venkova Jihomoravského kraje – přímo tituly pro MAS a DSO⁵;
- podpora spolupráce se zahraničními regiony (Pardubický kraj), která sice není zaměřená přímo na obce, ale obce vystupují jako významný prvek pro organizaci této spolupráce, např. v roli zřizovatele subjektu, který si o podporu žádá (např. škola).

Chybí například systémový přístup krajů k této specifické problematice. Některé nemají žádnou podporu pro DSO, některé mají. Chybí i ucelená podpora státu, bez vazby na evropské peníze. V minulosti se objevila řada návrhů, které ovšem doposud nebyly realizovány. Byly ale také realizovány projekty, které se různými způsoby snažily vytvořit potenciál pro akceleraci a profesionalizaci meziobecní spolupráce. Nicméně z dlouhodobého hlediska se zatím jeví, že tento potenciál meziobecní spolupráce nebyl dostatečně využit z hlediska dlouhodobého rozvoje či udržitelnosti. Proto je potřeba stále hledat cesty a možnosti, ale také příležitosti či bariéry, které mohou bránit dalšímu pozitivnímu rozvoji.

3 <https://www.plzensky-kraj.cz/dotacni-program-podpora-mikroregionu-a-mistnich-a-2>

4 https://www.kraj-jihocesky.cz/ku_dotace/ukoncene#814

5 <https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/7474-506->

[Dotacni+program+Podpora+rozvoje+venkova+v+Jihomoravskem+kraji+pro+rok+2020.aspx](https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/7474-506-Dotacni+program+Podpora+rozvoje+venkova+v+Jihomoravskem+kraji+pro+rok+2020.aspx)

MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE V SR

HISTORIE VEŘEJNÉ SPRÁVY V SR – ZÁKLADNÍ BODY, TRENDY

V roce 1990 byly položeny základy nového, demokratického modelu veřejné správy, který vedl k překonání a odstranění nedostatků centralizovaného řízení státní správy (Kosorín, 2003). Jak uvádějí Nižňanský a Hamalová (2013), v roce 1990 se začal formovat systém, který odpovídal probíhajícím ekonomickým a politickým změnám ve společnosti. Tyto počátky vytváření moderního, demokratického modelu veřejné správy na Slovensku jsou spojeny s položením základů duálního modelu, spojeného s obnovou a posílením územní samosprávy a současně s vytvořením nového subsystému územní státní správy.

Reforma veřejné správy vedla k oddělení státní správy a samosprávy. Zanikl předchozí třístupňový systém národních výborů, v němž byla soustředěna státní moc a správa a část místní samosprávy. Namísto centralistického principu se uplatnil princip subsidiarity, tj. řízení a správa veřejných záležitostí na úrovni, která je nejbližší daným úkolům a problémům, na úrovni občanů (Masárová a kol, 2017).

V platnost vstoupil Zákon o obecním zřízení č. 369/1990 Sb., který zavedl místní samosprávu, tj. obce jako základní územně správní jednotky. Zákonem o obecním zřízení a zákon č. 518/1990 Sb. o přechodu zakladatelské nebo zřizovatelské funkce národních výborů na obce, ústřední orgány státní správy a orgány územní samosprávy. práva a povinnosti bývalých místních národních výborů v určených oblastech přešly na obce a byly vymezeny základní funkce obecních samospráv. Obce se staly samostatnými samosprávnými celky, které nepodléhaly státním orgánům, ale mohly vykonávat svou činnost pouze v rámci svých finančních možností, přičemž podstatnou část jejich příjmů tvořila určitá část podílových daní delegovaných z centrální úrovně. Změny ve státní správě upravoval zákon č. 472/1990 Sb. o organizaci místní státní správy. Tento zákon zrušil krajské a okresní národní výbory a rozdělil úkoly a kompetence státní správy na nově vytvořené okresní a obvodní úřady. Okresní úřady byly zřízeny v sídlech bývalých okresních národních výborů, takže vzniklo 38 okresních úřadů. Okresy se dále dělily na 121 obvodů, v nichž státní správu vykonávaly obvodní úřady. Kromě těchto obecních úřadů státní správy byly zřízeny také specializované úřady státní správy na úrovni okresů a obvodů.

V rámci potřeby osamostatnění zemí přijala slovenská strana v roce 1992 Ústavu Slovenské republiky č. 460/1992 Z. z. Ústava jako hierarchicky nejvyšší právní předpis a představitel přímé demokracie je zároveň dokumentem vyjadřujícím a podporujícím práva a svobody, jakož i systém řízení státu či organizování života v něm.

Organizace veřejné správy však po vzniku samostatné Slovenské republiky 1. ledna 1993 zůstala nezměněna až do přijetí zákona o státní správě a samosprávě, tj. zákona č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní z roku 1996, který rozčlenil Slovensko na 8 krajů a 79 okresů. Státní správa měla v tomto období silnější postavení než samospráva, která byla vykonávána pouze na úrovni obcí.

Jak ukázalo několik analýz stavu a situace rozvoje veřejné správy, v roce 1999 patřily mezi hlavní problémy veřejné správy neúplný model její organizace, nedostatečná kontrola, růst a neefektivita výdajů, špatné legislativní prostředí, nevhodné řízení, neprůhledné, nestimulující a nespravedlivé financování, zanedbané vzdělávání zaměstnanců, nevhodná územní a správní organizace a nízká úroveň znalostí občanů o veřejné správě. Proto, jak uvádí Nižňanský (2005), vláda Slovenské republiky zahájila Strategii reformy veřejné správy, která zahrnovala principy organizace veřejné správy, jakož i principy souvisejících koncepcí (reforma veřejných financí, kontrola, informatizace, vzdělávání).

Vláda schválila usnesením č. 695/1999:

- pokračování v realizaci odděleného nebo tzv. duálního modelu veřejné správy, tj. veřejnou správu budou zajišťovat odděleně státní správa a samospráva, dvě nezávislé, ale spolupracující složky veřejné správy;
- výrazný přesun kompetencí ze státní správy na územní samosprávu a uplatnění práva na spravování území;
- zásadu subsidiarity v novém rozdělení pravomocí;
- snížení rozsahu státní správy na daném území (s výjimkou úkolů, které jsou ve výlučné pravomoci státu);
- potřebu snížit výdaje na veřejnou správu;
- vypracování souvisejících koncepcí příslušnými orgány veřejné správy.

Tímto politickým rozhodnutím byla zahájena druhá etapa decentralizace státu a zároveň éra budování odděleného modelu veřejné správy.

K významným posunům a změnám došlo i v rámci územní samosprávy. Kromě územní samosprávy na místní úrovni (obce a města) vznikla v roce 2002 územní samospráva na regionální úrovni (vyšší územní celky – samosprávné kraje).

Jak uvádí Vrbinčík (2012), vytvořením samosprávných krajů se narušila přirozená diferenciacie Slovenska. Od roku 2002 dochází k postupnému přechodu vybraných kompetencí státní správy na obce a vyšší územní celky (oblast školství, zdravotnictví, sociální pomoci, regionálního rozvoje, pozemních komunikací, cestovního ruchu).

K tomuto přechodu dochází na základě Zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky. Obce a samosprávné kraje plnění původních rolí zabezpečují z vlastních rozpočtů, přenesený výkon státní správy zastřešují prostředky státního rozpočtu.

Významný posun nastává také v oblasti státní správy, kdy v roce 2003 je spuštěna Koncepce organizace místní samosprávy. Ruší se okresní úřady integrované územní státní správy a více než 400 kompetencí přechází ze státní správy na obce a vyšší územní celky. Tato nová koncepce má zlepšit efektivitu a kvalitu řízení ve státní správě.

Nekonečný příběh úprav a změn ve veřejné správě pokračuje v roce 2004 vznikem nových okresních úřadů, místo 79 okresních úřadů jich je celkem 50. V tomto roce navíc vznikají nové úřady specializované místní samosprávy.

V roce 2005 se provádí plán fiskální decentralizace a zavádí se nový systém financování měst a obcí.

Pokračuje úprava a přerozdělování pravomocí a kompetencí, a to v roce 2007, kdy byly zrušeny krajské úřady v rámci místní státní správy podle zákona č. 254/2007 Zb. v odvětvové působnosti Ministerstva vnitra.

Na základě usnesení vlády č. 164/2012 a schválení programu ESO (Efektivní, Spolehlivá a Otevřená veřejná správa) byl v roce 2012 učiněn poslední krok v úpravě organizační struktury veřejné správy. Smyslem této reformy je dosáhnout co největšího efektu pro občany a klienty státu, minimalizovat náklady a nežádoucí účinky, maximalizovat přínosy a otevřít se.

O rok později přechází v rámci reformy ESO působnost specializovaných obecních úřadů na stávající okresní úřady v sídle kraje (zákon č. 345/2012 Sb.), což lze označit za první počátek celého reformního schématu, který se následně transformuje do zrušení úřadů specializované místní státní správy a 50 okresních úřadů, které byly nahrazeny 72 okresními úřady (Z. č. 345/2012 Z. z. o niektorých opatreniach v miestnej štátnej správe).

HISTORICKÝ VÝVOJ SPOLUPRÁCE OBCÍ V SR OD ROKU 1993

Historický vývoj osídlení, transformace veřejné správy po roce 1989, přechod kompetencí na místní samosprávu – to jsou skutečnosti, které způsobily, že kompetence v malých obcích jsou zajišťovány se závažnými problémy, resp. jejich zajištění neodpovídá kvalitě, rozsahu a zákonu (Žárska, 2018).

Podle zákona o obecním zřízení je základním úkolem obce při výkonu samosprávy péče o všestranný rozvoj jejího území a o potřeby jejích obyvatel. Vzhledem k tomu, že sídelní struktura na Slovensku je značně rozdrobená a velkou část obcí představují malé obce do 1000 obyvatel, nelze očekávat, že všechny obce (zejména ty nejmenší) mohou samostatně zajišťovat komplexní rozvoj svého území a realizovat všechny kompetence, které jim zákon stanoví. Zákon o obecním zřízení umožňuje obcím spolupracovat na základě smlouvy uzavřené za účelem plnění konkrétního úkolu nebo činnosti, na základě smlouvy o založení svazku obcí nebo založením či zřízením právnické osoby.

S postupným přenášením kompetencí ze státní správy na místní samosprávu jsou obce na Slovensku stále aktivnější v oblasti meziobecní spolupráce. Postupně vznikala první mikroregionální sdružení, vzniklo Sdružení měst a obcí Slovenska a v jeho rámci i regionální sdružení měst a obcí. Jak uvádí Slavík a kol. (2016), byla diferenciacie mezi sdruženími podle počtu obcí byla velká, nejmenší regionální sdružení tvořilo cca 10 obcí (Myjava, Podunajsko), naopak největší měla počet přesahující 100 obcí (Šariš, Střední Pováží, JE Jaslovské Bohunice).

Další formou meziobecní spolupráce v této fázi byly mikroregiony jako sdružení několika obcí, které společně řešily nadobecní problémy nebo plánovaly svůj rozvoj.

V reakci na decentralizaci státních kompetencí na místní samosprávy začaly v roce 2002 vznikat první společné stavební úřady.

Postupně se vytvářely nové možnosti meziobecní spolupráce a vznikala účelová sdružení, která byla konkrétnější, cílevědomější, často spojená s vytvářením nových společných subjektů (podniků, agentur, center), jejichž členy byly nejen obce, ale i další instituce veřejné správy a soukromý sektor.

PRÁVNÍ ÚPRAVA FUNGOVÁNÍ OBCÍ V SR A JEJICH SPOLUPRÁCE

Zákon o obcích č. 369/1990 Sb.

Některá ustanovení jsou blíže specifikována v zákoně č. 369/1990 Zb. z. o obecném zřízení v znení neskorších predpisov (dále jen „zákon“).

Podle čl. 2 odst. 1 zákona „území obce je územní celek tvořený jedním nebo více katastrálními územími“. Je zde vyjádřen územní princip zakotvený v Ústavě, ale vzhledem k území obce jako samostatné, územní, samosprávné a správní jednotce není nutné, aby toto území zahrnovalo jedno katastrální území. Území jedné obce se tak může skládat z několika katastrálních území, ale stále se bude jednat o samostatnou územní, samosprávnou a správní jednotku. Z toho vyplývá, že tomu tak bude i po sloučení několika katastrálních území několika obcí do jednoho. S tím počítá přímo zákon v ustanoveních týkajících se území obce (Nižňanský a kol., 2009)

Zákon dále v § 2 odst. 2 stanoví, že „území obce se může členit na části obce. Část obce musí mít vlastní název; část obce nemusí mít vlastní katastrální území“. Vznikne-li nová obec sloučením několika obcí, nemusí tyto bývalé obce (protože sloučením zanikly) definitivně ztratit svůj název. Přestože se nová obec bude jmenovat stejně jako bývalé obce, mohou bývalé obce vystupovat jako části obce a přitom si zachovat svůj vlastní název, což podporuje například záměr zachovat identitu bývalých obcí.

Podle čl. 66 odst. 2 Ústavy Slovenské republiky (zákon č. 460/1992 Sb., Ústava Slovenské republiky, ve znění pozdějších předpisů) se předpokládá vznik nové obce také sloučením. Zákon se této problematice věnuje na několika místech. Podle čl. 2 odst. 3 „obec zřizuje, zrušuje, rozděluje nebo slučuje vláda nařízením. Rozhodnutí může být přijato pouze se souhlasem obce a na základě stanoviska krajského úřadu, v jehož územním obvodu se obec nachází“. Zákon tedy výslovně stanoví postup, jakým může vzniknout nová obec sloučením.

Tento proces dále upravuje § 2a odst. 1 zákona (výběr ustanovení): „Dvě nebo více obcí se mohou sloučit do jedné obce. Sloučením obcí zanikají slučované obce a vzniká nová obec. Sloučit nebo rozdělit obec lze pouze s účinností ode dne konání všeobecných voleb do orgánů obecní samosprávy.“ Nová obec, která vznikla sloučením několika obcí, je právním nástupcem každé z těchto (bývalých) obcí.

Slučování obcí, municipalizace – tzv. slučování neboli municipalizace obcí, při níž dochází ke slučování málo funkčních původních obcí do větších celků optimální velikosti, tj. snižuje se počet sídelních jednotek. To znamená, že původní obce jsou zbaveny politické a správní autonomie nebo je zachována jejich symbolická autonomie.

Podle Ústavy Slovenské republiky, hlavy IV, článku 64a, je obec samostatný, územní, samosprávný a správní celek, který sdružuje osoby s trvalým pobytem na svém území. Podrobnosti stanoví zákon. čl. 65 odst. 1 uvádí, že obec je právnická osoba, která za podmínek stanovených zákonem samostatně hospodaří s vlastním majetkem a se svými finančními prostředky. Zde je ústavním výrazem samostatnost obce jako právnické osoby, tj. subjektu práva, způsobilého k právním úkonům, který může samostatně, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost nabývat práva a povinnosti vystupovat v právních vztazích. Podle čl. 66 odst. 1 má obec právo sdružovat se s jinými obcemi za účelem zajištění záležitostí společného zájmu. Podmínky stanoví zákon. Podle čl. 66 odst. 2 upravuje sloučení, rozdělení nebo zrušení obce zákon.

Sdružení obcí – tzv. svazek obcí, který spočívá v uplatnění principu dobrovolné spolupráce obcí s tím, že obce se slučují bez zániku původních obcí a je zachována jejich politická samostatnost. Svazek obcí poskytující obecně prospěšné služby (zákon č. 213/1997 Zb. o neziskových organizacích poskytujících veřejnoprospešné služby v znení zákona č. 35/2002 Z. z.).

Mikroregionální úroveň svazku obcí – ve smyslu zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov jako občanské sdružení. Členy mohou být pouze obce.

Mikroregionální sdružení obcí – § 20b – f zákona Slovenské národnej rady č. 369/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov jako svazek obcí.

Mikroregionální sdružení obcí – ve smyslu § 20i odst. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka ve znění pozdějších předpisů jako zájmové sdružení právnických osob. Jejimi členy mohou být pouze obce, které nemají statut města.

Spolupráce obcí – zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, v znení neskorších predpisov. Nejčastější formy meziobecní spolupráce, které slovenská legislativa (podle zákona o obecním zřízení a Metodické příručky o zřizování společných obecních úřadů) umožňuje, jsou nejčastěji zřizovány na základě:

- smlouvy uzavřené za účelem provedení určitého úkolu, činnosti;
- smlouvy o zřízení společného obecního úřadu;
- smlouvy o založení svazku obcí;
- zřízení nebo založení právnické osoby podle zvláštního zákona (např. zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákoník, Zákon č. 213/1997 Z. z. zákon o neziskových organizáciách).

Spolupráce obcí je definována na principu dobrovolnosti, vzájemné výhodnosti a obce mají v této spolupráci rovné postavení bez ohledu na velikost obce. Obce mohou spolupracovat při zajišťování samosprávných kompetencí, ale také při zajišťování přenesené působnosti státní správy. Právní předpisy Slovenské republiky neobsahují ustanovení, která by obcím nařizovala spolupracovat za účelem zajištění lepšího a efektivnějšího plnění úkolů. Zákon č. 369/1990 Sb., o obecní samosprávě, zejména o spolupráci obcí, dává dotčeným obcím poměrně velkou míru volnosti, přičemž podrobnosti navazující na výše uvedený zákon jsou obsaženy v Metodickém pokynu Ministerstva vnitra Slovenské republiky z dubna 2002 k vytváření společných obecních úřadů.

Novela zákona č. 369/1990 Zb.

Zákon NR SR č. 369/1990 Z. z. o obecnom zriadení byl několikrát změněn. Z novelizací lze zmínit zákon č. 453/2001 Z. z. Národní rady Slovenské republiky, který charakterizuje obec nejen jako samosprávný, ale i jako správní celek. Zároveň upravuje podmínky pro vznik nových obcí oddělením od jiné obce, čímž výrazně omezil možnosti dalšího drobení osídlení. Novela zákona č. 369/1990 Zb. také zákonem č. 479/2010 Z. z.

Další právní normy spolupráce obcí

Obce se při spolupráci opírají i o další právní předpisy:

- Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákoník v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákoník v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 213/1997 Z. z. o neziskových organizáciách poskytujúcich všeobecne prospešné služby v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 302/2001 Z. z. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch) v znení neskorších predpisov;

- Európska charta miestnej samosprávy. Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 336/2000 Z. z.;
- Metodický pokyn Ministerstva vnútra SR o zriaďovaní spoločných obecných úradov, Vestník vlády SR, čiastka 6/2002;
- Zákon č. 280/2017 Z. z. Zákon o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov;
- Zákon č. 96/1991 Zb. o verejných kultúrnych podujatiach;
- Zákon č. 500/1991 Zb. Zákon Slovenskej národnej rady o pôsobnosti obcí vo veciach nájmu a podnájmu nebytových priestorov;
- Zákon č. 552/2003 o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov;
- Zákon 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka;
- Zákon č. 587/2004 Z. z. Zákon o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Současné právni předpisy a praxe uznávají několik forem spolupráce mezi obcemi. Tuto spolupráci lze navázat v souladu s následujícími právními předpisy:

- společný fond (§ 7 odst. 6 věta druhá zákona č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov);
- sdružování zdrojů (čl. 7 odst. 5 zákona o obecnom zriadení);
- obchodní společnost (§ 56 Zákona č. 513/1991 Z. z. Obchodného zákonníka), zpravidla společnost s ručením omezeným (§ 105 až 153 Obchodného zákonníka) nebo akciová společnost (§ 154 až 220a Obchodného zákonníka);
- družstvo (§ 221 až 260 Obchodného zákonníka);
- smlouva o sdružení (§ 829 až 841 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka);
- smlouva uzavřená za účelem plnění určitého úkolu nebo činnosti (§ 20a zákona o obecnom zriadení), např. smlouva o zřízení společného obecního úřadu a o výkonu funkce hlavního kontrolora více obcí (§ 18b zákona o obecnom zriadení);
- sdružení obcí (§ 20b zákona o obecnom zriadení);
- dohoda o spolupráci s obcí/obcemi jiných států (§ 21 zákona o obecnom zriadení);
- členství v mezinárodním sdružení obcí (§ 21 zákona o obecnom zriadení);
- dohoda (smlouva) veřejnoprávní povahy, např. dohoda o sloučení obce (§ 2a odst. 2 zákona o obecnom zriadení), dohoda o rozdělení obce (§ 2a odst. 6 zákona o obecnom zriadení), písemná dohoda o společném hasičském záchranném sboru (§ 33 zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov);
- zájmová sdružení obcí (článek 66 Ústavy Slovenské republiky, § 20f až 20j Občianskeho zákonníka) (Kukliš, 2002).

INSTITUCIONÁLNÍ UKOTVENÍ MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE V SR

Jednou z forem zajištění a usměrňování rozvoje obce je meziobecní spolupráce, která je prostředkem řešení těch problémů dalšího rozvoje obce, které není možné nebo finančně únosné, případně z hlediska efektivnosti účelné realizovat pouze ve vlastní obci a je možné získat úspory (Hasprová a kol., 2012).

Spolupráce obcí na Slovensku je legislativně vymezena na principu dobrovolnosti a vzájemné výhodnosti. Obce mají v této spolupráci rovné postavení bez ohledu na svou velikost. Mohou spolupracovat při zajišťování samosprávných kompetencí, ale také při zajišťování přenesené působnosti státní správy. Právní předpisy Slovenské republiky neobsahují ustanovení, která by obcím nařizovala spolupracovat za účelem zajištění lepšího a efektivnějšího plnění úkolů (Beresecká a kol., 2020).

V podmínkách Slovenské republiky navíc zatím nevidíme veřejně dostupnou analýzu, která by komplexně dokumentovala úroveň meziobecní spolupráce. Na druhou stranu tím, že existují různé formy spolupráce, nemusí být předepisování nebo doporučování konkrétní formy tak účelné. Ve skutečnosti se může stát, že to, co se zdá být obecně výhodné, má mnoho výjimek a v konkrétních případech může být nevýhodné (Kukliš a Vírová, 2012).

Přesto lze říci, že horizontální spolupráce obcí má nesporný vliv na podporu solidarity mezi základními subjekty místní samosprávy, na změnu stylu, činnosti místní samosprávy a na formování nové kultury veřejné správy (Hasprová a kol., 2012).

Institut společného obecního úřadu (SOÚ) je nově upraven s účinností od 1. ledna 2002 až zákonem č. 453/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 369/1990 Sb., o obecním zřízení, ve znění pozdějších předpisů, část třetí Spolupráce obcí, celostátní spolupráce § 20 Formy a zásady spolupráce (Paulinská a kol., 2012), představuje jedinou alternativu k zajištění rostoucího rozsahu kompetencí obcí (NKÚ, 2013). V roce 2002 začaly vznikat první společné obecní úřady jako reakce na první decentralizované kompetence státu (Belajová a kol., 2011). Ze studie NKÚ (2013) také vyplývá, že pokud by obce měly ze zákona povinnost využívat SOÚ v případech, kdy nemají dostatečné kapacity k samostatnému zajištění přenesené i originální působnosti, mohla by být řada nedostatků souvisejících s touto problematikou odstraněna (NKÚ, 2013). V rámci SOÚ (Tabulka 5) se spolupráce týká oblastí pečovatelské služby, ochrany životního prostředí (přírody a krajiny), regionálního školství, zdravotnictví, pozemních komunikací, regionálního rozvoje a cestovního

rchu, sociálních věcí, vodního hospodářství, protipovodňové ochrany a zejména stavebního řádu (spec. stavební úřad pro místní a účelové komunikace, územní plánování). Evidenci SOÚ vede od roku 2003 Ministerstvo vnitra, odbor veřejné správy (Graf 6).

Tabulka 5: Agendy SOÚ

Kraj	Počet SOU	Úsek školství	Úsek stavebního pořádku	Speciální stavební úřad	Úsek státní vodní správy	Úsek ochrany ovzduší	Úsek ochrany přírody a krajiny	Úsek ochrany před povodněmi
Bratislavský	14	5	9	6	3	0	3	0
Trnavský	22	6	21	9	5	4	7	1
Trenčianský	24	11	20	15	3	0	5	1
Nitrianský	29	10	25	16	8	3	8	1
Žilinský	35	16	29	16	4	1	5	1
Banskobystrický	36	10	32	24	14	7	16	1
Prešovský	31	17	24	20	12	11	16	9
Košický	30	17	26	18	12	9	15	4
Celkově SR	221	92	186	124	61	35	75	18

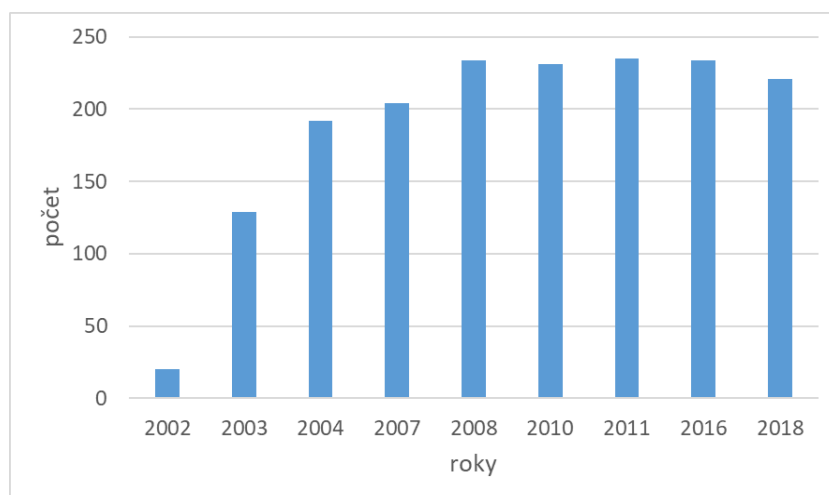
Zdroj: Vlastní zpracování podle dat z MV SR (2018)

Klíčovými rysy současného zákona jsou zejména charakteristiky fungování společných obecních úřadů ve Slovenské republice:

- Úřad je zřízen smlouvou, jejímiž stranami jsou nejméně dvě obce;
- Zřízení úřadu neomezuje ani nenarušuje identitu dotčených obcí, jejichž právní postavení se nemění;
- Úřad není právnickou osobou, je zřízen za účelem zajištění výkonu samostatné rozhodovací činnosti starostů obcí a vedení evidence, kterou není účelné a racionální provádět na úrovni jednotlivých obcí;
- Předmětem činnosti úřadu mohou být úkoly, které spadají do samosprávné působnosti obce, a dále správní úkoly, které obec vykonává v rámci přeneseného výkonu státní správy;
- V obou případech se však nejedná o rozhodnutí úřadu, ale vždy o rozhodnutí dotčené obce zastoupené starostou;

- Hlavním úkolem úřadu je připravovat podklady pro rozhodovací činnost starostů obcí. Může také sloužit jako společná podatelna a dispečink pro jednotlivé obce;
- Dohodu o zřízení úřadu mohou uzavřít nejen sousední obce, ale i obce, jejichž území spolu bezprostředně nesousedí.

Graf 6: Vývoj počtu SOÚ na Slovensku

Zdroj: MV SR (2018)

Zapojení subjektů z podnikatelské a neziskové sféry do spolupráce při rozvoji venkovských obcí, rozvoj vnitřního rozvojového potenciálu venkovského území metodou LEADER, která je založena na principu dobrovolného partnerství reprezentovaného místními akčními skupinami (MAS). Velkou výhodou je možnost financování místních akčních skupin z prostředků Evropské unie.⁶

Tato zájmová sdružení spolupracujících subjektů (obcí, svazků obcí, podnikatelů, nestátních neziskových organizací či neorganizovaných občanů) jsou poměrně mladou formou spolupráce subjektů, přičemž základ tvoří partnerská dohoda o hlavních cílech rozvoje venkovského regionu, společná příprava strategií a realizace projektů (Galvasová a kol., 2007).

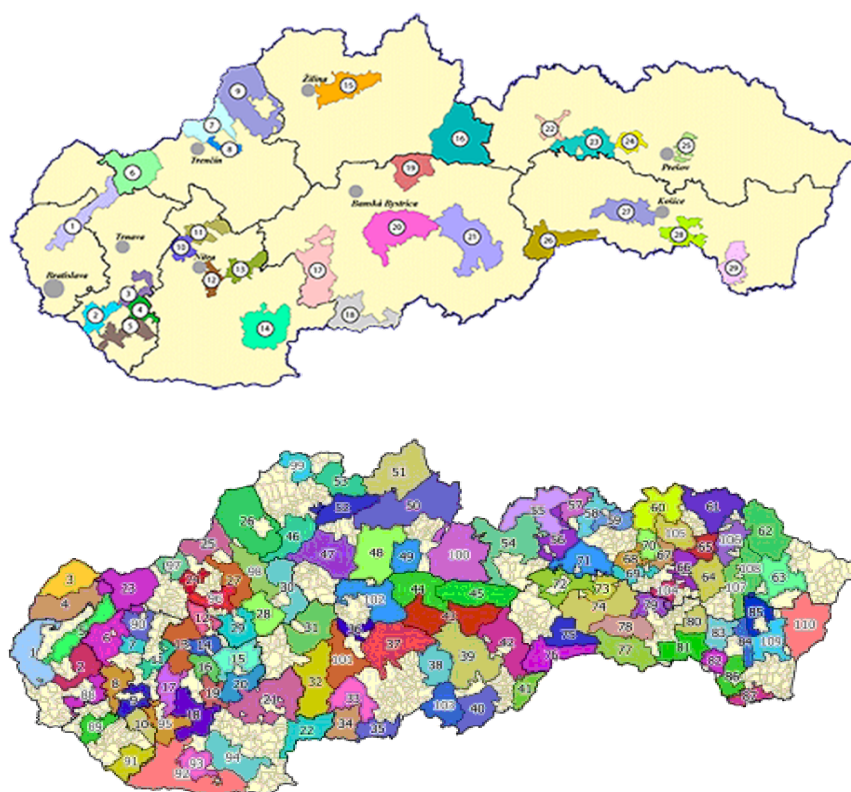
Cílem MAS je především řešit otázky vnitřního potenciálu a rozvoje regionu, v němž působí. Jak uvádí Dragoun (2014), na rozhodovací úrovni musí být poměr zástupců soukromého sektoru (soukromí podnikatelé, neziskové organizace, jednotlivci zastupující zájmové skupiny) minimálně poloviční v rámci místního partnerství.

⁶ V roce 2017 obdržela Zemědělská platební agentura celkem 121 žádostí. Podmínky pro poskytnutí příspěvku splnilo 110 partnerství veřejného a soukromého sektoru, která měla rozdělit celkem 138 milionů eur (MP SR, 2017).

Zbývající, druhou polovinu musí tvořit zástupci veřejného sektoru. Z výše uvedeného vyplývá, že je kladen důraz na vyvážené zastoupení partnerů z různých socioekonomických sfér reprezentujících dané území.

MAS působí v oblasti rozvoje cestovního ruchu, stimulace malých a středních forem podnikání/řemesel, rozvoje občanské vybavenosti, drobné infrastruktury atd. Jak je vidět na níže uvedených mapách (Mapa 2), jejich počet na Slovensku za poslední roky výrazně vzrostl.

Mapa 2: MAS v roce 2007 (vrchní mapa) a 2014 (spodní mapa)

Zdroj: Národná sieť rozvoja vidieka (2019), stav MAS k 30. 9. 2019

Přímá podpora přeshraniční spolupráce mezi obcemi je doménou euroregionů (Lovacká, 2006). Na základě Evropské rámcové úmluvy o přeshraniční spolupráci mohou místní a regionální orgány za určitých podmínek spolupracovat s územními celky nebo s místními orgány v jiných zemích. Jako sdružení právnických osob si samostatně zajišťují veškeré finanční i nefinanční zdroje potřebné pro svou činnost. Určité omezené prostředky na zahájení činnosti a nákup technického vybavení poskytuje stát a členské obce (Kerekeš, 2006).

Euroregiony jsou velmi důležité a významné z hlediska přeshraniční regionální spolupráce. Vzhledem k tomu, že Slovensko je zemí „na hranici“ se svými obcemi, neexistuje jediná vnitrozemská obec, která by mohla být z těchto atributů vyloučena. Spolupráce se obvykle opírá o aktivizaci „komunit“, představovaných především samosprávnými obcemi, které se za tímto účelem sdružují. Mezi tyto mezinárodní spolupráce tak patří příhraniční samosprávné regionální celky sousedních států, se kterými Česká republika, Polská republika, Maďarská republika, Rakouská republika a Ukrajina podepsaly dohody o přeshraniční spolupráci v souladu s Evropskou rámcovou úmluvou (Beresecká a kol., 2020). Rámcová úmluva podporuje a usnadňuje uzavírání dohod o přeshraniční spolupráci v rámci pravomocí místních a regionálních orgánů.

Základní právní předpoklady pro uzavírání mezinárodních partnerských vztahů měst a obcí na Slovensku vytváří (Špačeková a kol., 2012):

- Ústava Slovenské republiky (čtvrtá hlava o územní samosprávě);
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení (§ 21 Medzinárodná spolupráca);
- Zákon č. 539/2008 Zb. o podpore regionálneho rozvoja (§ 13 Euroregión);
Mezinárodní závazky Slovenské republiky, ke kterým se zavázala formou mnohostranných a dvoustranných dohod, smluv, memorand o porozumění, prováděcích a technických protokolů a jiných forem (např. dohody o přeshraniční spolupráci se sousedními zeměmi nebo o obchodní, vědecké a kulturní spolupráci se zájmovými zeměmi);
- Európsky rámcový dohovor o cezhraničnej spolupráci medzi územnými celkami alebo orgánmi, včetně Dodatkového protokolu a Protokolu č. 2, podporuje uzavírání dohod o přeshraniční a meziteritoriální (s nesousedícími územními celky nebo orgány států) spolupráci v rámci působnosti místních a regionálních orgánů, které přispívají k rozvoji, stabilitě a vzájemné důvěře mezi zeměmi;
- Evropská charta místní samosprávy, článek 10.

Tabulka 6: Přehled Euroregionů na Slovensku

	Euroregion	Sídlo v SR	Rok vzniku	Partnerství
1.	Tatry	Kežmarok	1994	PL
2.	Váh-Dunaj-Ipeľ	Nitra	1999	H
3.	Pomoravie-Weinviertel-Jižní Morava	Holíč	1999	A, CZ
4.	Ipeľský euroregión	Šahy	1999	H
5.	Karpatský euroregión	Prešov	1999	H, PL, RO, UA
6.	Euroregión Neogradiensis	Lučenec	2000	H
7.	Beskydy	Žilina	2000	CZ, PL
8.	Bílé-Biele Karpaty	Trenčín	2000	CZ
9.	Euroregión Slaná-Rimava	Rimavská Sobota	2000	H
10.	Košice-Miskolc euroregión	Košice	2000	H
11.	Euroregión Podunajského Trojspolku	Dunajská Streda	2001	H
12.	Euroregión Kras	Jablonov nad Turňou	2001	H
13.	Euroregion Wien-Bratislava-Győr	Bratislava	2005	CZ, A, H

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dostupných dat z webových stránek jednotlivých euroregionů

OBLASTI/AGENDY REALIZACE SPOLUPRÁCE OBCÍ V SR

Mezi hlavní oblasti spolupráce mezi obcemi v rámci společné akce obcí patří:

- poradenská, konzultační a metodická činnost (právní, finančně technická, projektová atd.);
- budování technické infrastruktury (vodovod, kanalizace, plyn, silnice);
- registr a sociální péče;
- místní a regionální kultura;
- základní, specializované a rekvalifikační vzdělávání;
- stavební úřad, bydlení a bytová výstavba;
- primární a sekundární zdravotní péče;
- územní a regionální plánování, ochrana životního prostředí;
- sběr a likvidace komunálního odpadu;
- požární ochrana;
- společný podnik (společné komunální podniky);
- příměstská veřejná doprava zasahující do koncových obcí;

- podpora malých a středních podniků;
- cestovní ruch a jeho informování a propagace;
- bezpečnost a boj proti trestné činnosti, ochrana majetku;
- přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce.

FINANČNÍ ZAJIŠTĚNÍ SPOLUPRÁCE OBCÍ

Spolupráce obcí mezi sebou nebo s dalšími subjekty v okolí vede na jedné straně ke sdílení zkušeností, inovací, technologických postupů spolupráce, sdružování finančních prostředků, ekonomickým úsporám (Galvasová a kol., 2007) a na druhé straně ke zvyšování nákladů spojených s aktivitami partnerských měst (The Council of European Municipalities and Regions, 2019).

V současné době v podmínkách Slovenské republiky neexistují finanční nástroje, které by přímo či nepřímo financovaly meziobecní spolupráci. Na centrální úrovni stále chybí podpůrné nástroje, které by reflektovaly zájem obcí společně a aktivně realizovat svůj rozvoj a pomohly zvýšit úsilí o budování nových způsobů zajištění reálné dostupnosti veřejných služeb pro občany a naplňování jejich vysoké kvality ze strany obcí (Jetmar a kol., 2015).

Mezi nejběžnější finanční ujednání spolupráce patří placení členských příspěvků nebo vstupních členských příspěvků placených při vstupu do společenství a samofinancování.

Při počátečním plánování a následném získávání finančních prostředků se sestavuje podrobný rozpočet a určují se potřebné činnosti a zdroje. Pro řádné fungování a účinnost spolupráce musí být předem dohodnuta finanční a materiální účast každého subjektu zapojeného do spolupráce. Po identifikaci a vyčíslení všech interních zdrojů klíčových partnerů je třeba prozkoumat možnosti získání externích zdrojů financování, jako jsou granty, dotace, dary apod. (Galvasová a kol., 2007).

Granty jako jedna z možností zajištění příjmů meziobecní spolupráce, fungující na bázi speciálních dotačních programů, jsou důležité zejména v situacích, kdy organizace meziobecní spolupráce nejsou tvůrci projektu financovaného z ESF a mají problémy se zajištěním běžného chodu (Kaliňák a kol., 2017).

Méně známým a využívaným nástrojem finanční podpory městské spolupráce je program URBACT. Ten slouží k podpoře vzájemné spolupráce a výměny zkušeností mezi městy v Evropě. Je spolufinancován z Evropského fondu pro regionální rozvoj

a národních zdrojů. Ve Slovenské republice je do tohoto projektu zapojeno 5 měst a 1 obec.

Financování společného obecního úřadu (SOÚ) může být založeno na dvou základních principech:

- podílová účast ve smyslu např.:
 - obyvatelstvo;
 - velikost území obce;
 - jiný ukazatel materiálu;
- participace na základě počtu výstupů, např. počtu rozhodnutí vydaných v dané věci.

Ve většině SOÚ je financování poskytováno na základě příspěvku každé obce do služby obecného zájmu předem dohodnutou částkou podle počtu obyvatel. Pouze výjimečně dochází k přepočtu financování SOÚ podle vydaných rozhodnutí nebo jiným způsobem (Paulinská a kol., 2012).

V rámci financování je dodržována zásada kompetencí v oblasti financování. Přenesená působnost a úkoly státní správy jsou financovány z účelově určených prostředků státního rozpočtu (prostředky převedené z jednotlivých rozpočtových kapitol na přenesený výkon je obec povinna převést na dotační účet SOÚ neprodleně, nejpozději do 10 dnů po jejich obdržení), originální úkoly a kompetence z rozpočtů územních samosprávných celků, ke kterým lze připočítat i příspěvky obci na činnost SOÚ (NKÚ, 2013).

Při sestavování rozpočtu vychází SOÚ z počtu obyvatel, podle kterého jsou obcím poukazovány výnosy daně z příjmů ze SR a podle schváleného rozpočtu na příslušný kalendářní rok, který schvalují smluvní strany (starostové).

Financování místní akční skupiny probíhá prostřednictvím výzev a zdrojů EU Integrovaného regionálního operačního programu, Ministerstva zemědělství a Programu rozvoje venkova 2014–2020, které se týkají nenávratného finančního příspěvku na financování provozních nákladů MAS.

Charakteristika personální kapacity spolupráce obcí v SR

Spolupráce obcí se uskutečňuje v zájmu lepšího poskytování veřejných služeb ve prospěch uspokojování potřeb obyvatel a dalšího rozvoje obcí. „Spolupráce mezi obcemi je složitý proces, který vyžaduje společnou vizi rozvoje, vhodné struktury a nástroje pro integrované a systémové rozhodování, odpovídající procesy a řízení

založené na kultuře správy a také vedoucí představitele, kteří jsou schopni spojit aktéry a motivovat je ke spolupráci“ (Valach a kol., 2019: 147).

Meziobecní spolupráce je právně vymezena několika právními předpisy a právně je možné několik forem spolupráce, kterými mohou být spolupráce na základě smlouvy za účelem plnění konkrétního úkolu, sdružení obcí nebo vytvoření nového právního subjektu. Zákon jasně nspecifikuje, které subjekty mají být vytvořeny v rámci jednotlivých forem spolupráce ani jaké personální kapacity se mají podílet na plnění stanovených úkolů. Vytvoření příslušných institucí nebo orgánů závisí na formě spolupráce mezi obcemi.

Jednou z možností spolupráce mezi obcemi je vytvoření společného orgánu, který bude zajišťovat stanovené kompetence, vytvoření mikroregionu, místní akční skupiny nebo vytvoření společného podniku. Samotné instituce a jejich orgány jsou voleny a zřizovány obcemi zapojenými do spolupráce v souladu s platnými právními předpisy. Obecně lze tyto instituce/orgány rozdělit na vedoucí, výkonné a poradní. Obecně platí, že příslušné sdružení obcí má předsedu, místopředsedu a v případě větších sdružení valnou hromadu, výkonnou radu a hospodáře. Jak uvádí Daško (2019), jednotlivé typy sdružení se liší svou činností a také volenými orgány nebo jejich názvy. V rámci činnosti dobrovolných svazků obcí je nejspecifičtější pozice tzv. manažera/koordinátora. Jedná se o nepovinnou funkci, kterou může zastávat jakýkoli subjekt z jakéhokoli odvětví a musí se jednat o fyzickou osobu. Může jím být například i starosta nebo člen zastupitelstva obce či jiný veřejný činitel. Takovým manažerem/koordinátorem může být i podnikatel, občan nebo člen neziskové organizace.

Funkce manažera je pro efektivní fungování obecní spolupráce klíčová. V některých sdruženích obcí dokonce najdeme jak organizačního, tak projektového manažera, kteří pracují společně a řídí sekretariát sdružení.

Kvality dobrého manažera meziobecní spolupráce jsou dány příslušnými funkcemi a úkoly, které vykonává a zastává. Především je nezbytná znalost povahy regionu, znalost příslušné legislativy, komunikační, organizační a koordinační schopnosti, flexibilita, samostatnost, odpovědnost, rozhodnost, schopnost zvládat konflikty a dostatečné jazykové a digitální znalosti. Vzhledem k tomu, že rozvoj dotčeného území je zajišťován především z finančních prostředků získaných z různých fondů a nadací na základě předložených projektů, je pro manažera rovněž nezbytné, aby byl schopen sledovat příslušné výzvy k předkládání žádostí o dotace, aby byl

schopen zpracovat a předložit rozvojový projekt, řídit projektový tým apod. Jak uvádí Galvasová et al. (2007), v obecné rovině jde o uplatňování manažerských dovedností v institucích veřejné správy.

Manažer řídí a organizuje chod sekretariátu, který může mít jednoho nebo více zaměstnanců v závislosti na rozsahu spolupráce mezi obcemi. Sekretariát připravuje podklady pro práci manažera, zajišťuje komunikaci se zástupci spolupracujících obcí (zpravidla starosty), má na starosti informovanost a propagaci činnosti svazku obcí, může zajišťovat vzdělávací aktivity pro obce, připravovat různé dokumenty, formuláře, dokumentaci, vyřizovat povolení apod.

Na základě výše uvedeného lze konstatovat, že pro úspěšné fungování příslušného sdružení nebo neformální spolupráce obcí je nezbytný dobrý manažer a odpovídající personál sekretariátu. Jak uvádí Beresecká et al. (2020), mohou kvalitní a vybavené lidské zdroje efektivně využít možných synergických efektů meziobecní a přeshraniční spolupráce v každodenní agendě, kterou zastupují.

CENTRÁLNÍ PODPORA, VÝZVY ČI PROJEKTY ZAMĚŘENÉ NA ROZVOJ MEZIOBECNÍ SPOLUPRÁCE V SR – PŘÍKLADY REALIZOVANÝCH VÝZEV

Ministerstvo životního prostředí Slovenské republiky Operační program Kvalita životního prostředí aktuální výzvy pro svazky obcí:

- Opatření k zadržování vody v urbanizované krajině. Termín pro předkládání žádostí o NFP, uzávěrka aktuálního kola hodnocení: 31. 12. 2020, oprávněným žadatelem je i svazek obcí (s výhradní účastí obcí);
- Výstavba kanalizačních sítí a čistíren odpadních vod v aglomeracích do 2 000 EO, zasahujících do chráněných vodohospodářských oblastí s velkokapacitními zdroji podzemních vod. Termín pro podání žádostí o NFP ukončení aktuálního kola hodnocení: 15. 12. 2020, oprávněným žadatelem je i svazek obcí (s výhradní účastí obcí);
- Tříděný sběr komunálních odpadů, mechanickobiologická úprava směsného komunálního odpadu a využití biologicky rozložitelných komunálních odpadů v nejméně rozvinutých okresech, Termín pro podání žádostí o NFP ukončení aktuálního kola hodnocení: 15.12.2020, oprávněným žadatelem je i svazek obcí (s výhradní účastí obcí);
- Výzva k předkládání žádostí o poskytnutí NFP zaměřená na výstavbu kanalizačních sítí a čistíren odpadních vod v aglomeracích do 2 000 EO zasahujících do chráněných vodohospodářských oblastí s velkokapacitními zdroji podzemních vod, oprávněnými žadateli jsou i svazky obcí;
- Mechanicko-biologická úprava směsného komunálního odpadu.

Program obnovy vesnice 2020 (prostřednictvím Slovenské agentury životního prostředí)

Oprávněnými žadateli jsou kromě samotných obcí:

- Mikroregionální sdružení obcí ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů ve znění pozdějších předpisů jako občanské sdružení. Členy mohou být pouze obce;
- Mikroregionální sdružení obcí § 20b-f zákona Slovenské národní rady č. 369/1990 Sb., o obecním zřízení ve znění pozdějších předpisů jako svazek obcí;
- Mikroregionální sdružení obcí ve smyslu § 20i odst. 2 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, jako zájmové sdružení právnických osob. Jejimi členy mohou být pouze obce, které nemají statut města.

Maximální výše požadované dotace je 8 000 EUR pro mikroregionální sdružení obcí.

Implementační agentura Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenské republiky vyhlašuje Národní projekt Podpora rozvoje a dostupnosti terénních pečovatelských služeb (do konce roku 2020; OP Lidské zdroje). Oprávněným žadatelem je společný obecní úřad zřízený obcemi s počtem obyvatel do 1000 včetně.

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

V rámci projektu bylo během roku 2020 dle harmonogramu plánovaných aktivit realizováno také dotazníkové šetření mezi starosty a starostkami obcí v ČR a SR. Byla provedena dvě dotazníková šetření, pro každou zemi zvlášť, se stejnou sadou otázek. V rámci dotazníkového šetření v ČR se nakonec zapojilo 675 zástupců měst a obcí, kteří odpověděli na otázky týkající se meziobecní spolupráce jako takové a také

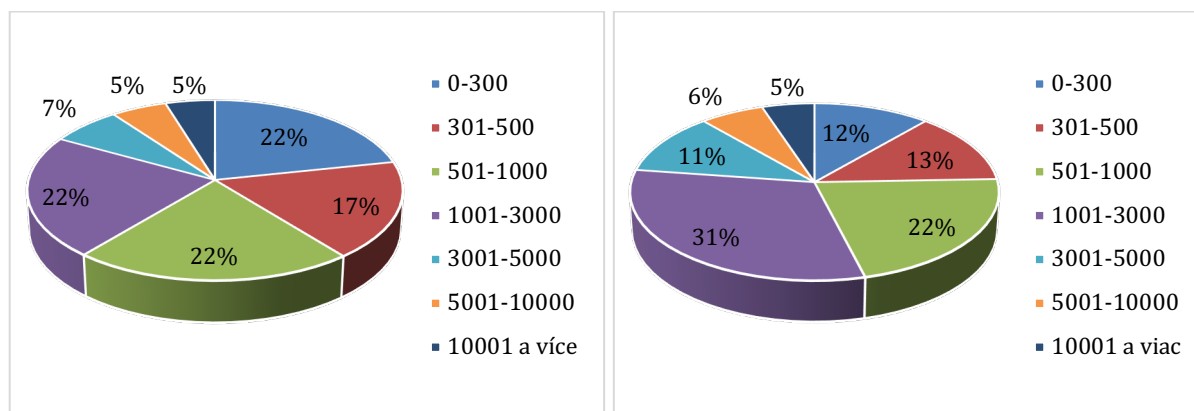
s důrazem na její přeshraniční charakter a možnosti. Dotazníkové šetření provedené v SR obsahuje odpovědi 293 zástupců měst a obcí. Výsledky jsou prezentovány na celém národním vzorku a na příhraničním pásmu, které tvoří obce spadající do příhraničních krajů. V případě ČR se jedná o Zlínský, Moravskoslezský a Jihomoravský kraj. V případě SR jde o obce z Trenčínského, Trnavského a Žilinského kraje.

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ ČR

Stav spolupráce měst a obcí v ČR - charakteristika vzorku

Velikostní struktura vzorku přibližně odpovídá velikostnímu rozdělení municipalit v ČR. Ve vzorku převažují respondenti z menších obcí (do 1000 obyvatel). V rámci velikostní struktury obcí v příhraničních regionech je ale tento poměr o něco nižší (Graf 7).

Graf 7: Struktura vzorku českých obcí podle počtu obyvatel - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

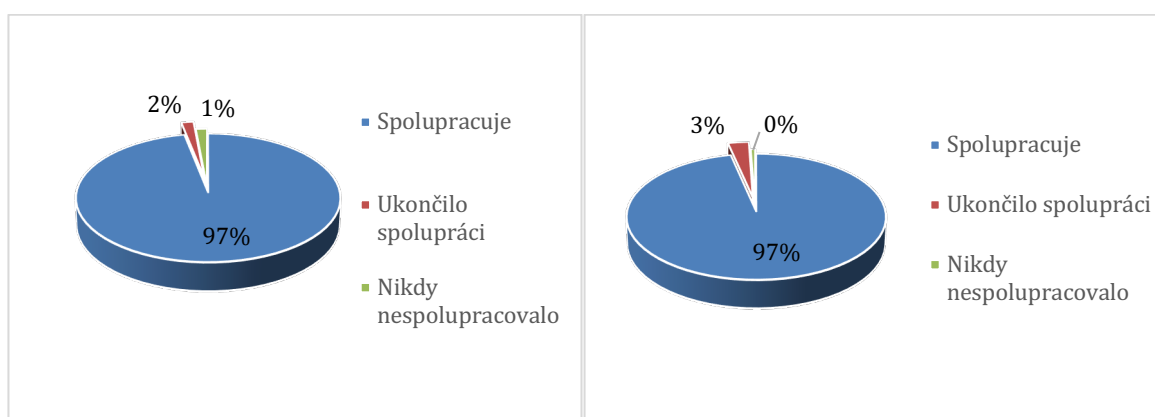

Zdroj: Vlastní zpracování

Stav spolupráce měst a obcí v ČR - obecná část

Následující otázky zjišťovaly, zda je či byla obec zapojena do spolupráce s jinými obcemi, a to ve formě dobrovolného svazku obcí, místní akční skupiny, společné firmy, nejrůznějších smluvních vztahů či neformální spolupráce s jednou nebo více obcemi. Téměř všichni respondenti uvedli, že mají zkušenost s meziobecní spoluprací, přičemž se ukazuje, že jde o spolupráci, která v době dotazníkového šetření ještě probíhala (**Graf 8**). Podobné výsledky byly zjištěny v obou vzorcích.

Graf 8: Realizace meziobecní spolupráce v ČR - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě, že respondenti označili možnost, že není nebo nebyla spolupráce v minulosti realizována, byli následně vyzváni další otázkou k identifikaci důvodů. Jelikož tuto možnost využilo z celkového vzorku pouze 14 respondentů, důvody uvádíme pouze v následujícím přehledu:

- absence potřeby;
- absence příležitosti;
- absence přínosů;
- administrativa;
- málo vhodných aktérů;
- nedostatečná kapacita;
- neefektivnost;
- nefunkčnost svazku;
- nevím;
- nezájem.

Nejčastějším zmiňovaným důvodem byla nefunkčnost svazku.

Obce, které uvedly, že se podílely nebo podílejí na spolupráci s dalšími obcemi, měly dále uvést, v jaké formě spolupráce probíhá (**Tabulka 7**). Nejčastěji spolupráce probíhá formou místní akční skupiny a dobrovolného svazku obcí. Necelá polovina dotázaných rovněž uvedla, že spolupracuje s jinou obcí/obcemi formou smlouvy. Část respondentů uvedla také spolupráci s obchodní společností, tato forma se však objevuje sporadicky.

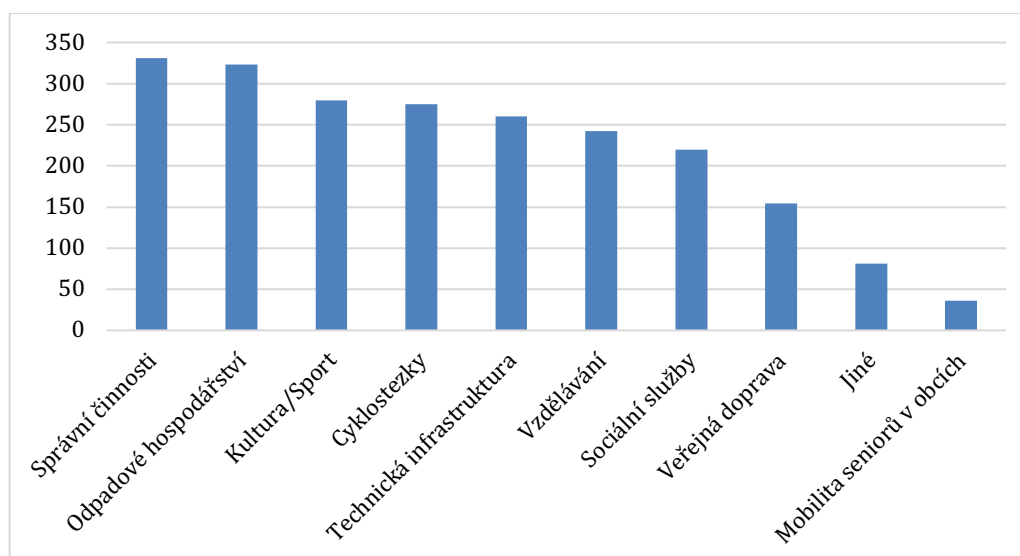
Tabulka 7: Formy realizované spolupráce v ČR

	ČR		Příhraniční regiony	
	čet	podíl	čet	podíl
MAS	591	90 %	155	90 %
DSO	555	84 %	147	85 %
Smlouva s jinou obcí nebo jinými obcemi	289	44 %	86	50 %
Společnictví v obchodní společnosti	62	9 %	18	10 %
Jiná	6	1 %	2	1 %
Celkem odpovědělo	657		173	

Zdroj: Vlastní zpracování

Nejčastěji se meziobecní spolupráce zaměřovala na oblasti správní činnosti, odpadového hospodářství, aktivit týkajících se kultury, sportu, cyklostezek nebo technické infrastruktury (**Graf 9**). Často respondenti zmiňovali také spolupráci v oblasti vzdělávání, sociálních služeb a veřejné dopravy. Naopak správa městské policie, znalostního managementu či organizace dobrovolných hasičů se v odpovědích objevovala jen sporadicky (v kategorii jiné).

Graf 9: Oblasti meziobecní spolupráce v ČR

Zdroj: Vlastní zpracování

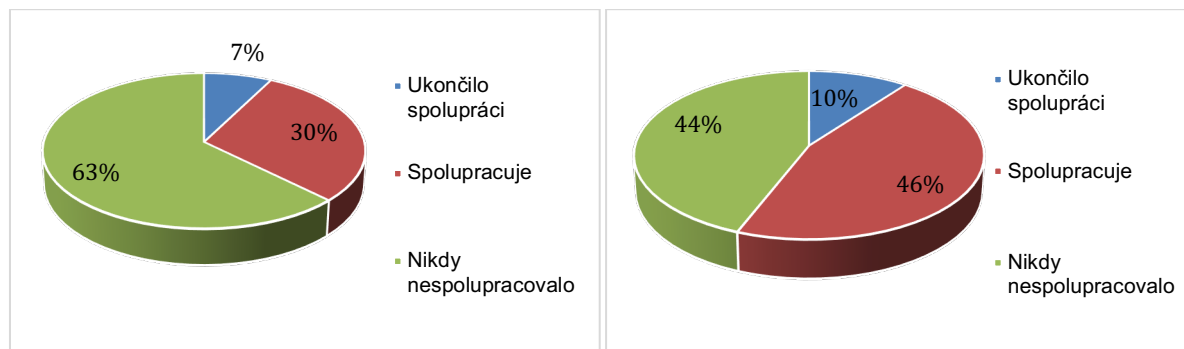
Vzhledem k tomu, že většina respondentů nezmínila důvody, které vedly k tomu, že stávající spolupráce byla ukončena, shrnujeme pouze nejčastější odpovědi od obcí, které otázku zodpověděly:

- administrativní náročnost jednotlivých projektů (79 obcí),
- nedostatek personálních kapacit (81 obcí),
- nedostatek finančních kapacit (98 obcí),
- absence vhodné dotační výzvy (86 obcí),
- jiné důvody, například. nezáměr (28 obcí).

Stav přeshraniční spolupráce měst a obcí - obecná část

V této části vyhodnocení provedeného dotazníkového šetření se dokument věnuje přeshraniční spolupráci měst a obcí (SR, RAK, POL, NEM). Jelikož byly v rámci šetření osloveny všechny municipality v ČR, opět byly výsledky rozděleny podle celkového vzorku a dle vzorku za příhraniční oblast ČR-SR. Následující graf za ČR (**Graf 10**) tedy ukazuje, jak moc municipality v daném vzorku (ČR) realizují nebo v minulosti realizovaly spolupráci měst a obcí napříč státními hranicemi, přičemž nějakou formu takové spolupráce realizuje nebo realizovalo v daném vzorku měst a obcí téměř 37 % municipalit. Přeshraniční spolupráce měst a obcí je velmi specifická kategorie v rámci problematiky meziobecní spolupráce, takže uvedené zastoupení se ukazuje jako velmi perspektivní z pohledu specifik či nároků na takový typ spolupráce.

Graf 10: Stav přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

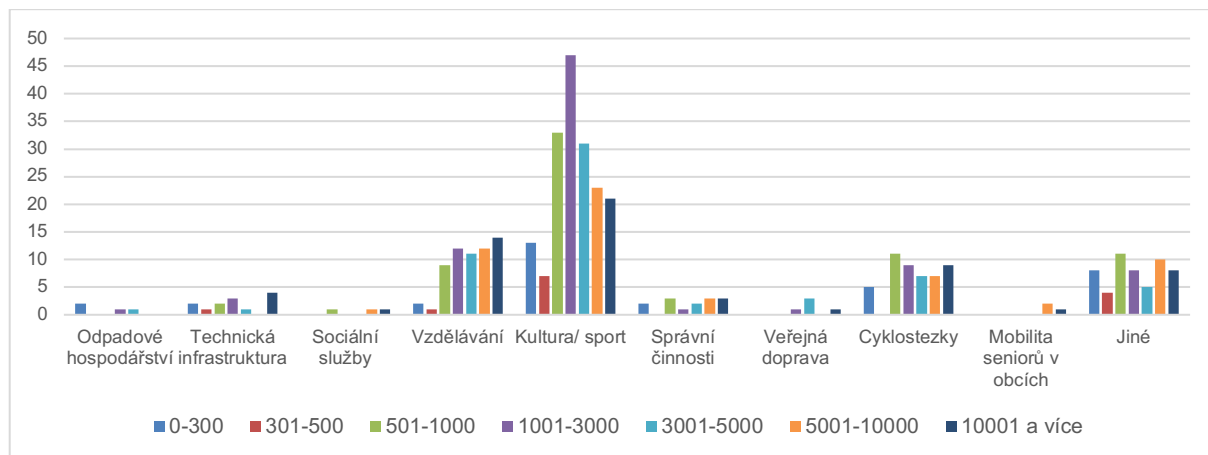

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě příhraničních regionů je vidět tato tendence ještě vyšší, což je logické s ohledem na geografickou blízkost daných regionů vzhledem ke státním hranicím. Je tedy vyšší pravděpodobnost ve vztahu k vzorku za celou ČR, že zde může být vyšší zastoupení municipalit s určitou zkušeností s přeshraniční meziobecní spoluprací. Na uvedeném vzorku to činí téměř 56 %. Samozřejmě nelze tyto poměry srovnávat s nemalou zkušeností municipalit s institutem meziobecní spolupráce, jak bylo i vidět v předchozích grafech v úvodu tohoto šetření, protože přeshraniční spolupráce měst a obcí je velmi specifickou kategorií. Nicméně i tak zde uvedená čísla ukazují celkem významnou zkušenost českých municipalit v rámci spolupráce se zahraničními městy a obcemi, což vytváří celkem velký potenciál na další rozvoj této velmi specifické oblasti, obecně ale také hlavně v příhraničních oblastech mezi ČR a SR.

V porovnání s meziobecní spoluprací měst a obcí v rámci České republiky se aktuální přeshraniční meziobecní spolupráce zaměřuje primárně na aktivity v oblasti kultury a sportu, a to napříč všemi velikostními kategoriemi měst a obcí (**Graf 11**). Dalšími zmiňovanými oblastmi byly aktivity ve vzdělávání a cyklostezky. Z jiných oblastí respondenti nejčastěji uváděli spolupráci v oblasti cestovního ruchu. Několik obcí a měst uvedlo také spolupráci v rámci technické infrastruktury či ve správní činnosti.

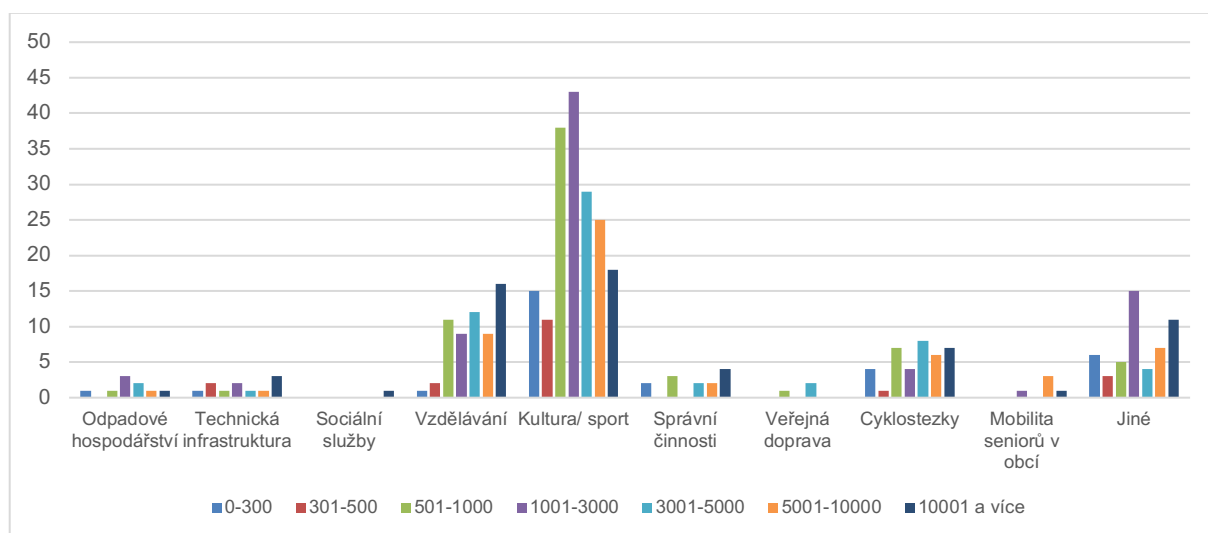
Graf 11: Oblasti aktuálně realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí (dle velikosti obce)

Zdroj: Vlastní zpracování

Obdobně i nejčastěji zmiňovanou spoluprací v minulosti byly aktivity v oblasti kultury a sportu, dále ve vzdělávání a ve správě a zřizování cyklostezek (Graf 12). Podobně také v minulosti z jiných aktivit byl často uveden turismus, ale i krizový management nebo hasiči.

Graf 12: Oblasti přeshraniční meziobecní spolupráce realizované v minulosti z pohledu českých obcí (dle velikosti obce)

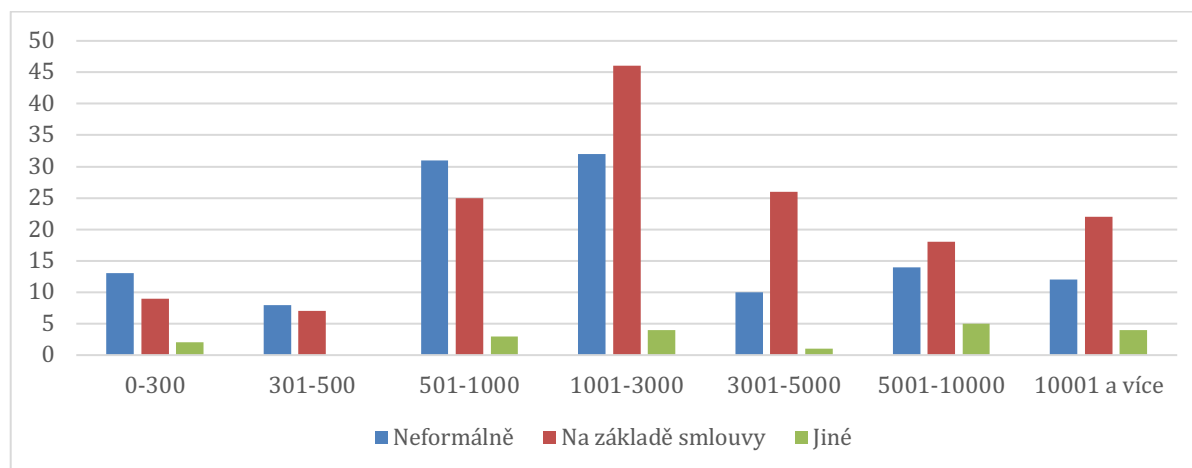

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 13 zobrazuje formy, na jejichž základě místa a obce realizují nebo realizovaly meziobecní spolupráci. Respondenti nejčastěji uváděli realizaci spolupráce na

základě smlouvy. Dále se spolupráce realizuje nebo realizovala neformálně, tato forma dokonce v případě nejmenších a největších obcí zapojených do šetření převažovala. V případě jiných forem uváděli respondenti spolupráci formou dotačního projektu.

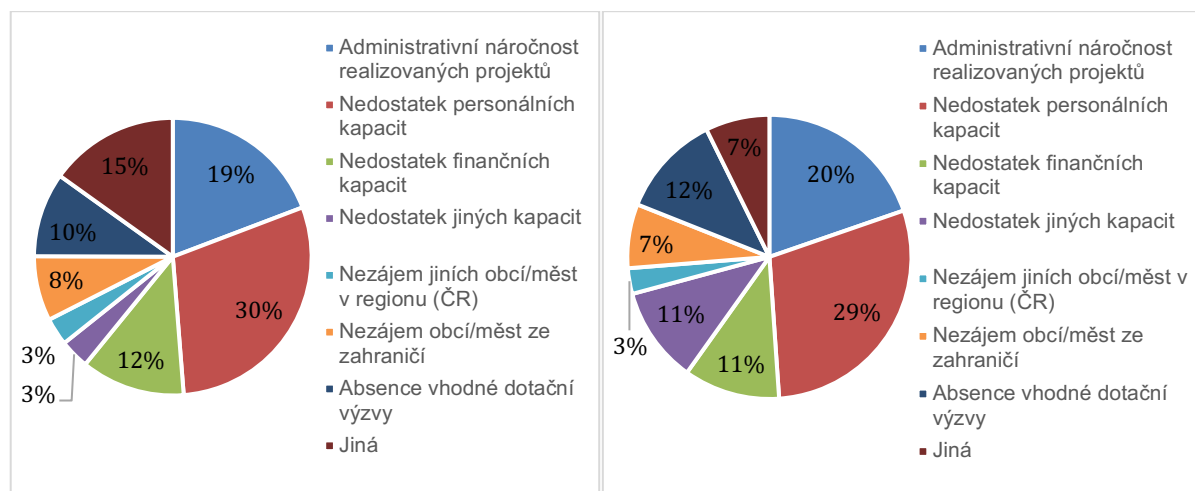
Graf 13: Formy realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí (dle velikosti obce)

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak vyplývá z průzkumu, ne každá obec v blízkosti hranic spolupracuje se zahraničním partnerem. K tématu bariér nebo nevýhod spolupráce (Graf 14) se vyjádřilo 37 % respondentů z celého vzorku, přičemž jako nejčastější problém uvedli nedostatek personálních kapacit (30 % respondentů), které by se spolupráci mohly věnovat. Taková spolupráce je pro část z nich i administrativně (19 %) či finančně náročná (12 %). Dalším zmiňovaným faktorem je i nezájem o takovou formu spolupráce, a to i ze strany dalších tuzemských subjektů, ale i subjektů v zahraničí. Některým respondentům také chybí vhodné dotační výzvy, které by přeshraniční spolupráci podporovaly.

Graf 14: Nevýhody a bariéry přeshraniční spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

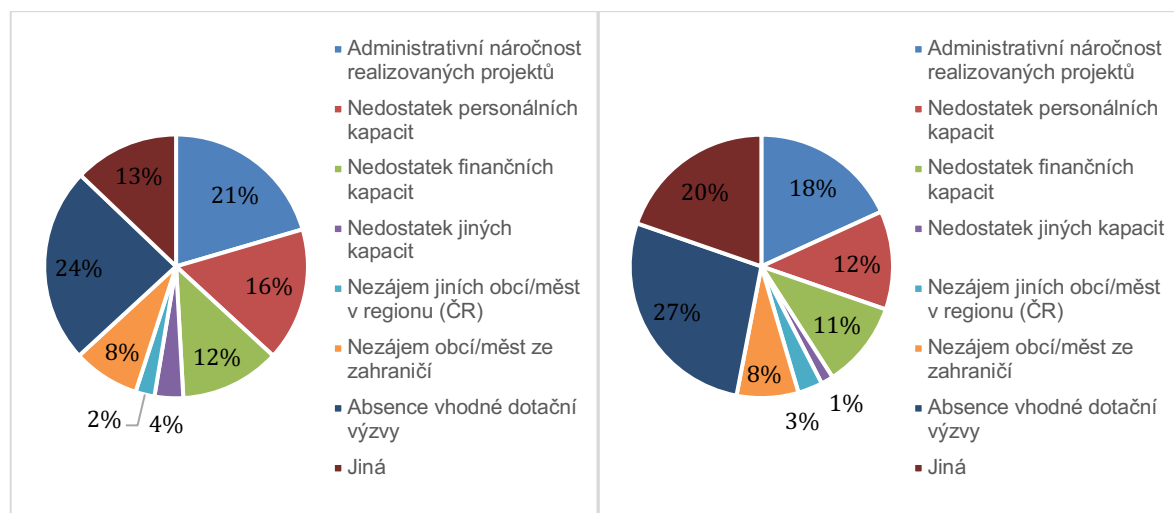

Zdroj: Vlastní zpracování

Podobně jako v případě celého vzorku, i respondenti z obcí a měst z příhraničního území nejčastěji uváděli nedostatek personálních a finančních kapacit či administrativní zátěž jako bariéry pro realizaci spolupráce. Oproti celému vzorku se častěji objevoval mezi odpověďmi i nedostatek jiných kapacit než personálních a finančních. Respondenti také uváděli jako bariéru chybějící vhodné dotační výzvy. Tuto otázku zodpovědělo 37 % respondentů, což kopíruje i míru zodpovězení otázky v rámci celého vzorku.

K důvodům vedoucím k ukončení aktivit přeshraniční spolupráce se vyjádřilo 16 % respondentů v rámci všech respondentů dotazníku. Pokud se berou v úvahu pouze respondenti za příhraniční regiony, tak se k otázce vyjádřilo 26 % respondentů. Mezi nejčastěji zmiňované důvody vedoucí k ukončení aktivit přeshraniční spolupráce patřily (Graf 15): absence vhodné dotační výzvy, administrativní náročnost realizovaných projektů a nedostatek personálních kapacit. Zastoupena byla rovněž odpověď jiná, přičemž zde respondenti uváděli pandemii COVID-19, uplynutí lhůty udržitelnosti předchozích realizovaných projektů či ztrátu smyslu předchozí spolupráce nebo ztrátu partnera. Odpovědi ze zájmového pohraničí se zásadně nelišily, avšak odpověď „jiná“ byla na 2. místě.

Graf 15: Důvody vedoucí k ukončení přeshraniční spolupráce z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

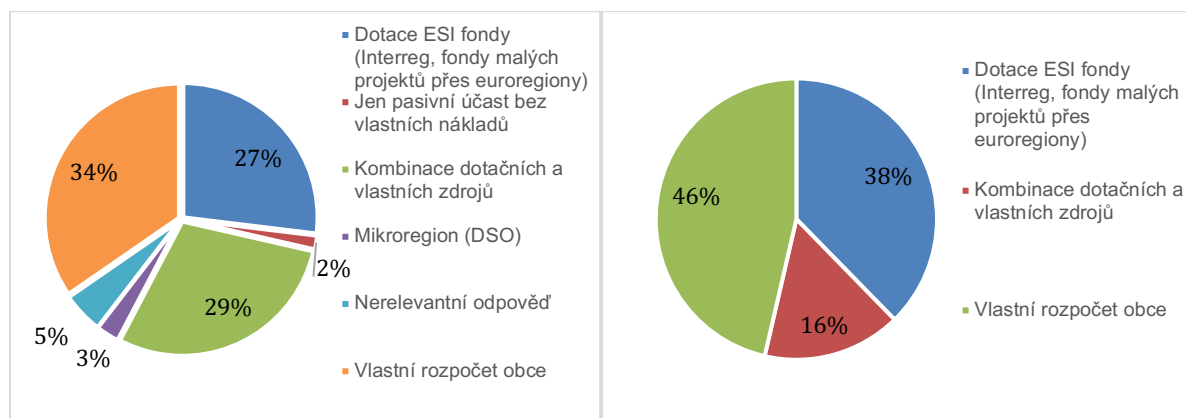

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě aktivní přeshraniční meziobecní spolupráce se respondenti měli vyjádřit ke zdrojům, kterými tuto spolupráci financují (Graf 16). Z celkového vzorku zodpovědělo otázku 27 % dotazovaných, v případě respondentů jen z oblastí česko-slovenského pohraničí se k otázce vyjádřilo 40 %.

Nejčastěji jsou zdroje pro fungování spolupráce vyčleněny z vlastního rozpočtu. Velmi důležitým zdrojem jsou také dotační možnosti, nejčastěji respondenti uváděli ESI fondy (standardní Interreg i fondy malých projektů euroregionů). Při odpovědích ze zájmového pohraničí tento způsob financování uvedlo téměř 40 % respondentů oproti 27 % z celostátního vzorku. Poměrně často respondenti také zmiňovali kombinaci vlastních a dotačních zdrojů v různém poměru (často daném druhem dotace).

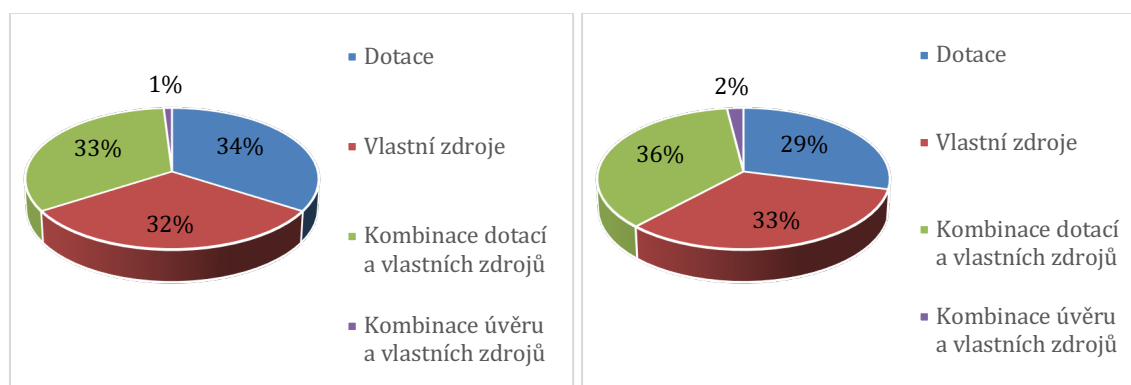
Graf 16: Zdroje financování aktuální přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

V další části dotazníkového průzkumu byla stejná otázka položena retrospektivně: pokud spolupracovali respondenti v minulosti s obcí/obcemi cizího státu, jaké k tomu využívali financování (Graf 17). Ani zde však nepřekvapí, že v celkovém vzorku či vzorku za příhraniční regiony hrály nejdůležitější roli tři varianty - dotace, vlastní zdroje a jejich kombinace, přičemž regionální vzorek kopíruje charakter toho celostátního. Retrospektivně tedy nelze z uvedeného identifikovat žádné velké přeměny, pouze v případě regionálního vzorku (příhraniční kraje s ČR) se na vybraných datech ukázala určitá tendence většího zapojování vlastních zdrojů. Z cizích zdrojů byly nejčastěji zmiňovány Interreg, Fond malých projektů, Visegrad, ale také například Erasmus, SZIF či prostředky získané z nadace.

Graf 17: Zdroje financování ukončené přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

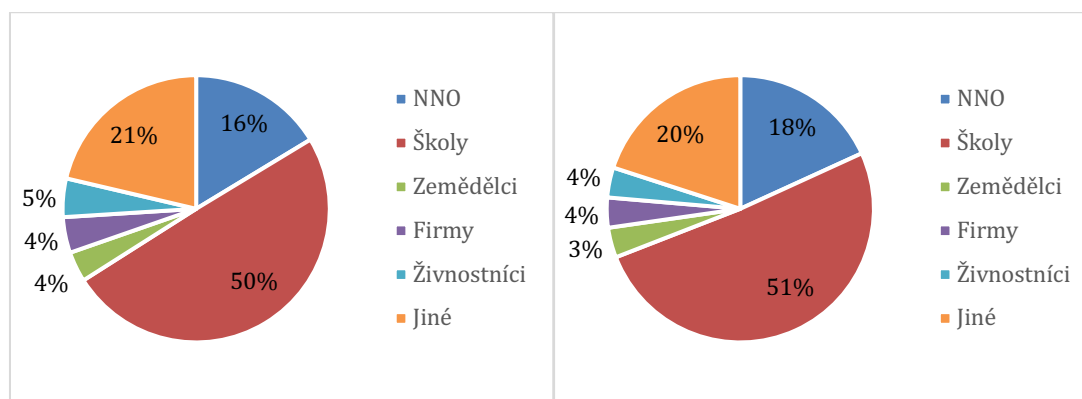

Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazník se zaměřil také na to, jak obce a města podporují jiné subjekty na svém území v přeshraniční spolupráci (**Graf 18**). Na tuto otázku odpovědělo přibližně 34 % respondentů z celého vzorku, v případě oblasti československého pohraničí na otázku odpovědělo 46 % dotázaných z daného území.

Při této otázce se nevyskytly výraznější rozdíly mezi vzorkem z pohraničí a vzorkem celostátním. Nejčastěji obce v rámci přeshraniční spolupráce jiných subjektů podporují vlastní školy (50 %), dále nevládní neziskové organizace a jiné (Sokol, sbor dobrovolných hasičů či hasiči obecně, tělovýchovné a mládežnické organizace).

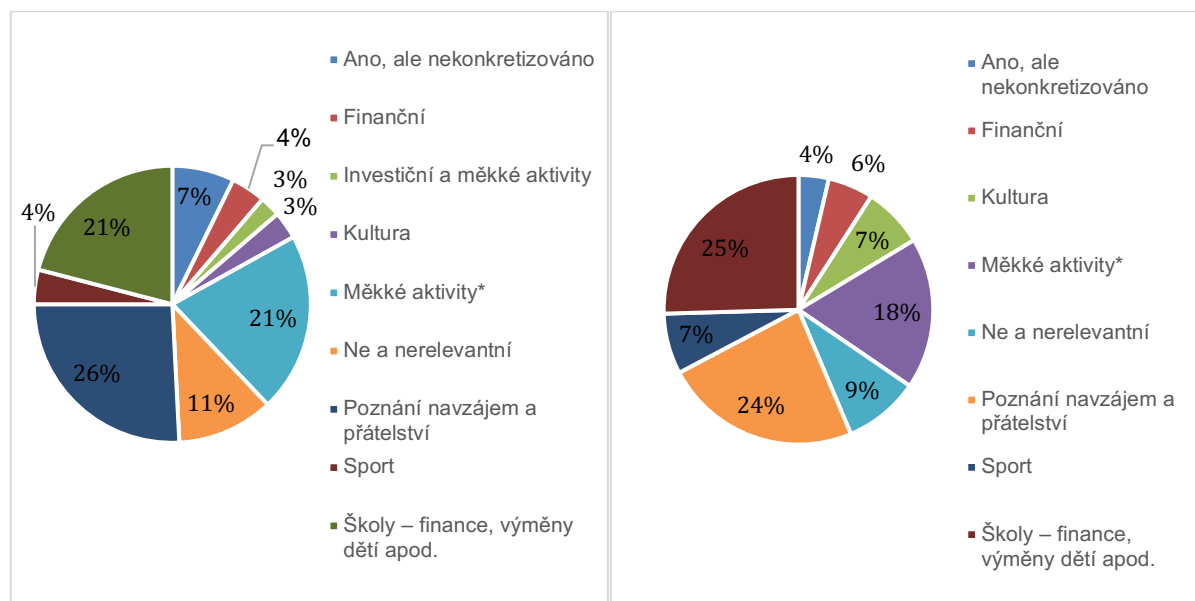
Graf 18: Typy subjektů podporované obcemi/městy v přeshraniční spolupráci z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

Část respondentů (19 % z celého vzorku, 34 % ze vzorku z česko-slovenského pohraničí) také uvedla vnímané výsledky či dopady z realizace přeshraniční spolupráce (**Graf 19**). Mezi nejčastěji uváděné konkrétní výsledky / dopady přeshraniční spolupráce obcí patřily: poznání a vzájemné přátelství zúčastněných aktérů, měkké aktivity z oblastí sportu, tělovýchovy, školství, kultury, spolupráce samospráv obecně, spolupráce seniorů, rozvoj cestovního ruchu a péče o životní prostředí. U zájmového pohraničí byly nejčastěji zmiňovány oblasti spolupráce škol (výměny dětí a financování společných projektů) a rovina osobní (poznání sousedů za hranicemi a tvorba vzájemných přátelských vazeb).

Graf 19: Výsledky / dopady přeshraniční spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

* sport, kultura, spolky, senioři, samosprávy, životní prostředí, cestovní ruch

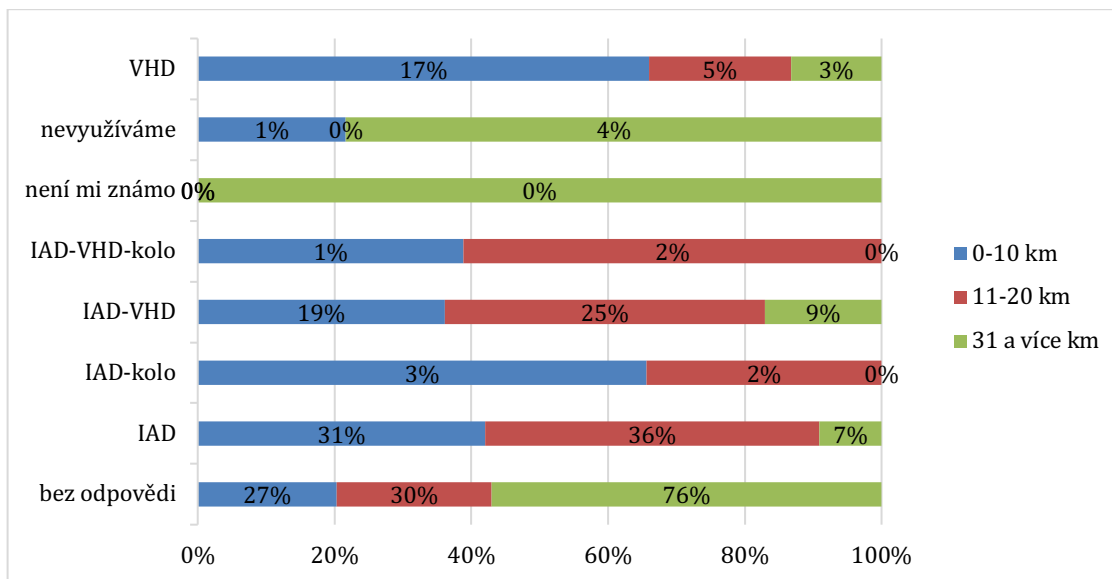
Zdroj: Vlastní zpracování

Spolupráce v přeshraniční mobilitě – možnosti a limity

Následující části dotazníkového šetření jsou zaměřeny na oblast mobility místních obyvatel či příchozích cestujících ze zahraničí, a to s ohledem na pracovní, výletní či turistickou mobilitu. Této části dotazníku se věnuje šest závěrečných dotazů (mimo případné další komentáře či uvedení kontaktního e-mailu). Úvodní otázka zaměřená na téma mobility se zabývá dopravním módem, který je využíván rezidenty pro dopravu do zahraničí. Na tuto otázku odpovědělo z celkového vzorku téměř 57 % respondentů, avšak v oblastech relevantních krajů více než 70 % respondentů.

Z vyšší míry odpovědí v těchto oblastech je tedy zřejmé, že pro tyto kraje je oblast dopravy za hranici významně důležitějším problémem než pro ostatní obce. Tuto „palčivost“ oblasti dopravy za hranici znázorňuje i další graf (**Graf 20**), který zobrazuje využívanou kombinaci nejčastějších módů dopravy s uváděnou vzdáleností od státní hranice.

Graf 20: Kombinace dopravních prostředků využívaných v přeshraniční mobilitě z pohledu českých obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

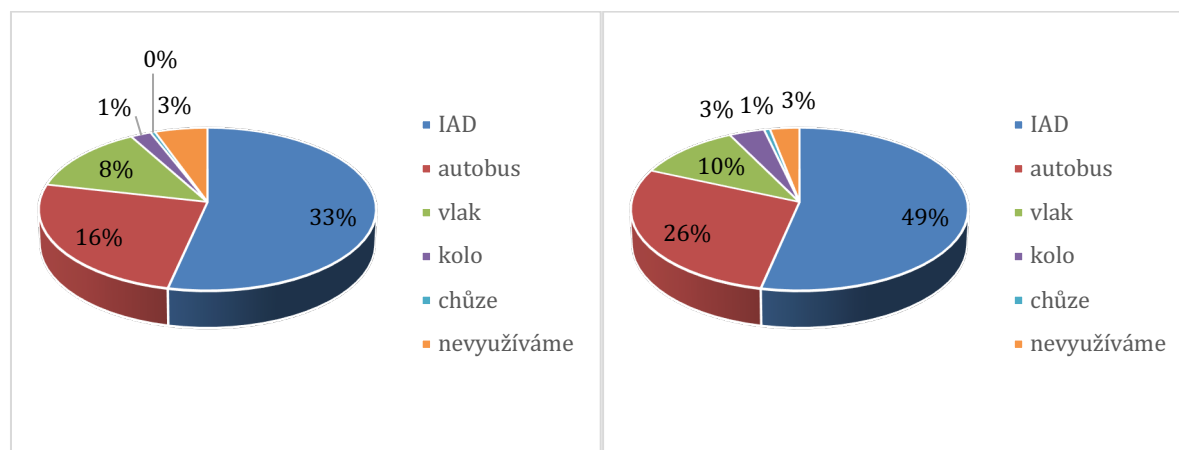
Z grafu je patrné, že z obcí ve vzdálenosti více než 31 km od hranice 76 % respondentů tuto otázku nezodpovědělo, zatímco ve vzdálenosti 30 a méně kilometrů ji nezodpovědělo pouze 27 až 30 % respondentů. Cyklistický mód dopravy se vcelku logicky objevuje pouze ve vzdálenostních kategoriích do 20 km od hranice. V tomto pásmu se využití pouze osobního automobilu, tedy pouze individuální automobilové dopravy (IAD), pohybuje na úrovni kolem jedné třetiny respondentů, přičemž vyšší (36 %) je v pásmu od 11 do 20 km od hranice. Využití pouze veřejné hromadné dopravy (VHD) je výrazně vyšší u obcí ležících v pásmu do 10 km od hranice (17 %) oproti pásmu 11 až 20 km (pouhých 5 %). Zajímavostí je, že kombinace individuální a hromadné dopravy je častější právě u obcí v pásmu 11 až 20 km od hranice (25 %), zatímco u obcí v pásmu do 10 km od hranice jde o pouhých 19 % respondentů.

Tyto údaje poskytují zajímavé výsledky, které naznačují, že obce ležící v pásmu do 10 km od státní hranice jsou lépe napojeny na veřejnou hromadnou dopravu poskytující linky za státní hranici. Naopak obce, které leží v pásmu od 11 do 20 km od hranice, se jeví bez přímého napojení na přímé přeshraniční linky a tento dopravní handicap pak musí řešit dojezdem prostřednictvím osobního automobilu buď na zastávku takové přeshraniční linky veřejné dopravy, nebo přímo jízdou za hranice. Tato skutečnost vypovídá o zajímavé situaci, kdy obce ležící přímo u státní

hranice jsou z pohledu dopravní dostupnosti do zahraničí lokalizovány v méně periferní oblasti než obce, které leží až v pásmu 11 až 20 km, což je poměrně v dopravně geografické literatuře prozatím ne příliš zkoumaný jev, neboť dostupnost je téměř vždy zkoumána ve vztahu k regionálním či lokálním centřům poskytujícím zaměstnání, vybavenost a služby, a nikoliv ve vztahu k zahraničí.

Následující otázka se věnuje způsobu zajištění dopravy za státní hranici v podrobnějším členění. Na tuto otázku jsou zaměřeny následující grafy komparující situaci v oblasti česko-slovenského pohraničí s celým vzorkem (**Graf 21**).

Graf 21: Formy dopravy využívané pro mobilitu za státní hranici z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

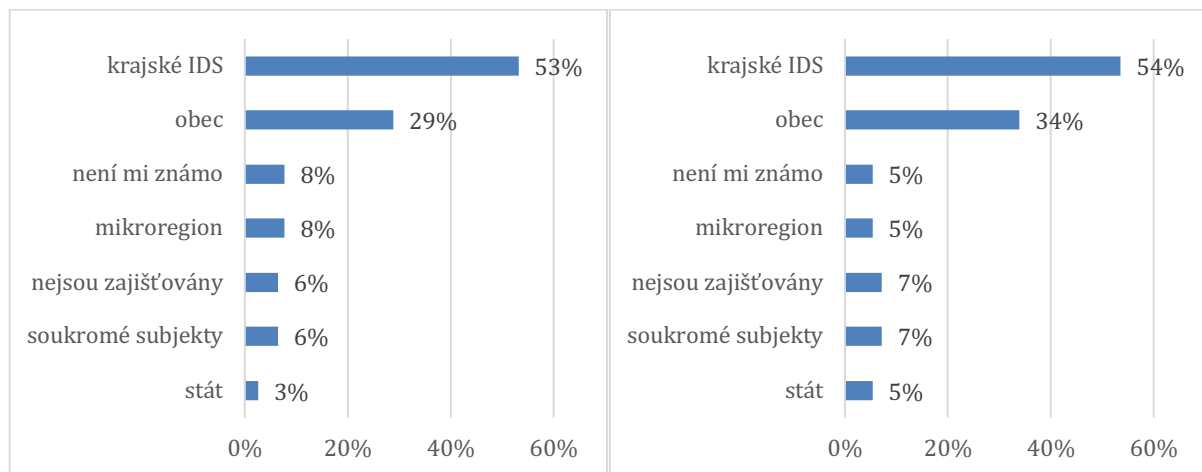

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve výsledcích v grafech výše je vyloučena možnost „bez odpovědi“, proto součty v použitém zobrazení nedávají dohromady 100 %. Z výsledků je patrné, že v oblasti československého pohraničí je vyšší míra zajišťování veřejné dopravy za státní hranici prostřednictvím autobusu (26 % oproti 16 %), dále vyšší míra využití vlaku (10 % oproti 8 %), samozřejmě vyšší míra zastoupení cyklodopravy (3 % oproti 1 %) i pěší dopravy či chůze (1 % oproti 0 %). Zároveň je zde však výrazně vyšší míra zastoupení individuální automobilové dopravy (49 % oproti 33 %). Celkově tato situace potvrzuje naléhavost potřeby cestovat za hranici v příhraniční oblasti česko-slovenského pomezí. Z dopravních módů pak situace ilustruje poměrně vzácnou dostupnost železničního spojení.

Další otázka se věnuje problematice zajištění právě veřejné dopravy z hlediska jejího poskytovatele či organizátora nebo koordinátora. Tomuto problému se věnují následující grafy opět komparující situaci v celém vzorku a v oblasti československého pomezí (**Graf 22**).

Graf 22: Způsob zajištění dopravní obslužnosti veřejnou dopravou do obce sousedního státu z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

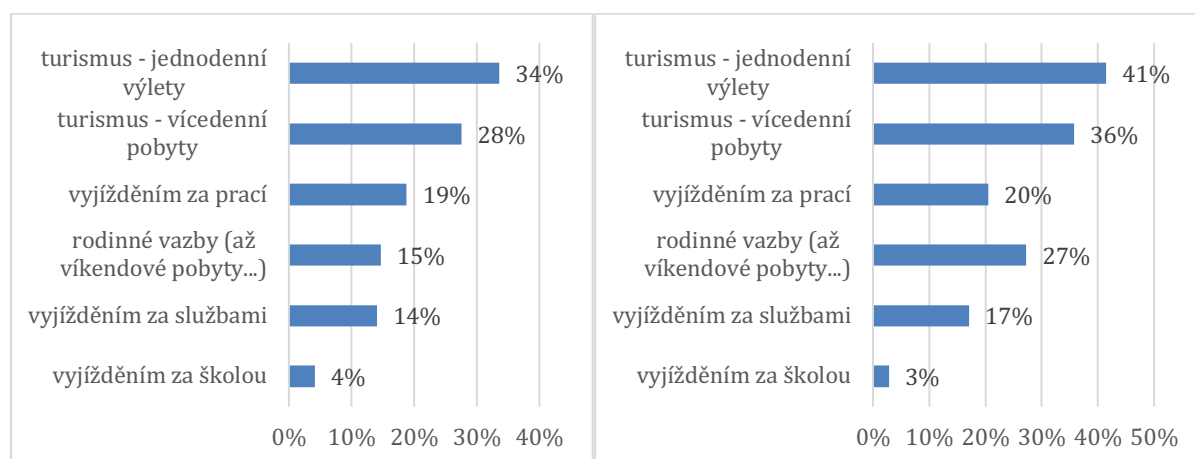
Zdroj: Vlastní zpracování

Vcelku logickým výsledkem je, že klíčovým koordinátorem přeshraničních linek je krajský integrovaný dopravní systém (IDS), který se však pohybuje na nepříliš vysoké úrovni něco přes 50 %, což znamená, že necelá polovina přeshraničních spojů je organizována jiným způsobem. Třetinu těchto spojů si zajišťují obce samy a do deseti procent takových spojů zajišťují mikroregiony či soukromý dopravce, do pěti procent těchto spojů je pak zajišťováno státem. Zhruba v 6 až 7 procentech případů přeshraniční spoj není zajišťován.

Další dvě otázky týkající se mobility v příhraničních oblastech se zaměřují na motivaci účastníků dopravy k dané cestě, a to z obousměrného pohledu, tedy z pohledu vyjíždky do zahraničí i z pohledu dojíždky ze zahraničí do tuzemska. V obou variantách jsou opět komparovány výsledky šetření z celého vzorku s oblastí česko-slovenského pomezí. První se tedy zaměřuje na vyjíždku rezidentů za státní hranici (**Graf 23**). Jako nejvýznamnější motiv tvořící zhruba 34 % až 41 % (v případě CZ-SK hranice) jsou jednodenní výlety návštěvníků dané lokality a hned na druhé pozici se umísťuje vícedenní turismus dosahující úrovně 28 až 36 % (v případě

CZ-SK hranice). Vyjždění za prací představuje v obou vzorcích zhruba jednu pětinu cestujících, což je poměrně zajímavé zjištění, neboť v případě příhraniční oblasti, zvláště pak česko-slovenského pomezí, neexistuje jazyková bariéra (nicméně tato skutečnost může být vysvětlena úrovní mezd v České republice a na Slovensku, kdy na slovenské straně není dosahována dostatečně motivující úroveň pro tuzemské pracovníky).

Graf 23: Motivace vycestování za hranice z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

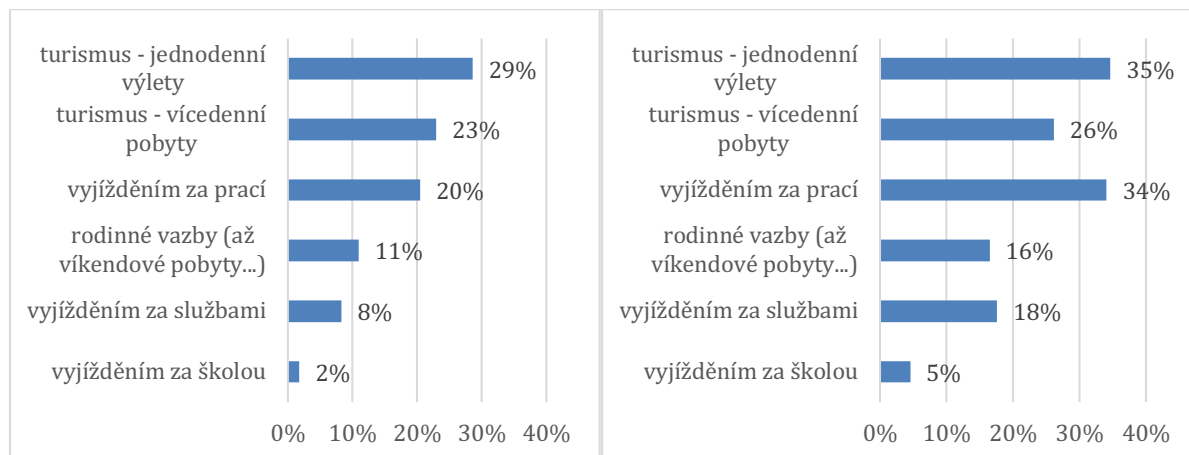

Zdroj: Vlastní zpracování

Výrazných rozdílů dosahují výsledky v oblasti intenzity rodinných vazeb, neboť zde je patrná společná československá historie a je zde dosahováno 27 % oproti 15 % v celém vzorku (přičemž při vyloučení právě této hraniční oblasti z celkového vzorku by byl rozdíl ještě markantnější). Vyjždění za službami činí okolo 14 až 17 % a vyjždění za školou 3 až 4 %.

Navazující otázka již je zaměřena na dojížděku ze zahraničí do tuzemských obcí, kterou zobrazuje následující graf, přičemž opět je srovnávána situace napříč celým vzorkem respondentů se situací obcí v česko-slovenském pomezí (**Graf 24**).

Graf 24: Motivace dojíždění lidí do obce/města ze zahraničí z pohledu českých obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

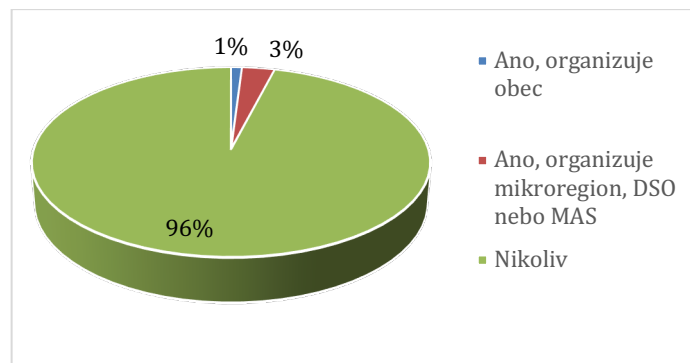

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak je vidět výše, oba vzorky obcí, tedy celkový vzorek i vzorek z československého pomezí spolu značně korespondují, přičemž mezi nejvýznamnější důvody dojížděky ze zahraničí patří jednodenní a vícedenní turistické výlety (tedy návštěvníci a turisté dle Czech Tourism), které se pohybují kolem jedné třetiny (turismus bez přespání) či jedné čtvrtiny (v případě turismu s přespáním). Nejvýznamnějším rozdílem je však intenzita rodinných vazeb, která je důvodem příjezdu pro více než jednu třetinu přijíždějících na česko-slovenském pomezí, zatímco v celém vzorku dosahuje pouhých 20 %. Tyto výsledky korespondují i s předchozí částí věnované vyjížděci do zahraničí.

Doplňující otázkou průzkumu byla oblast sdílené dopravy, která se jeví jako určitý potenciální způsob řešení dopravních potřeb právě v periferních oblastech a využívají ji 4 % obcí (Graf 25). V oblastech česko-slovenského pomezí však kladně odpověděl pouze jeden starosta, který řekl, že tato forma je organizována obcí.

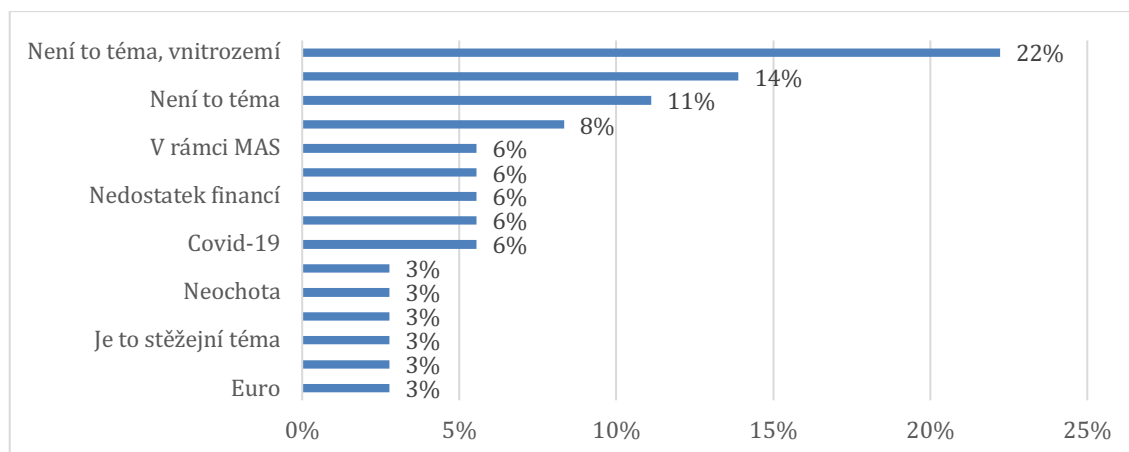
Graf 25: Využívání organizované spolujízdy z pohledu českých obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

Poslední komentáře v rámci dotazníkového šetření se týkaly nejvýznamněji pocíťovaných bariér ve spolupráci se zahraničními partnery (Graf 26). Ačkoli nejčastěji zmiňovaný názor respondentů za celý vzorek byl, že meziobecní spolupráce je spíše vnitrostátním tématem, objevují se i konkrétní zmiňované bariéry přeshraniční spolupráce. Tím je například byrokracie, která se mezi konkrétně zmiňovanými bariérami objevuje nejčastěji. Dále se objevuje výše analyzovaný dopravní handicap, který je významnější než nedostatek financí či neochota druhé strany.

Graf 26: Další komentáře k přeshraniční meziobecní spolupráci z pohledu českých obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě příhraničního regionu odpovědělo jen 8 respondentů. Podobně i oni označili byrokracii, dopravní handicap a nedostatek financí za bariéry přeshraniční meziobecní spolupráce.

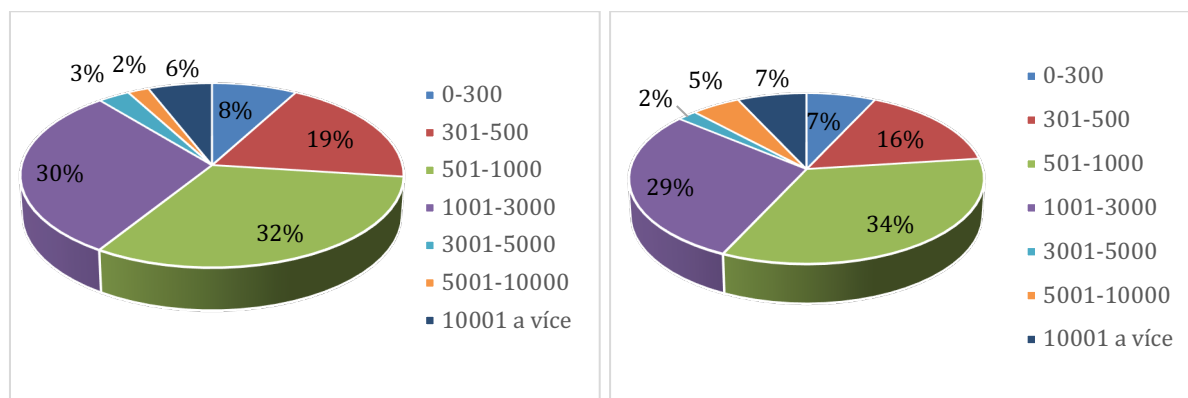
VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ SR

Stav spolupráce měst a obcí v SR - charakteristika vzorku

Z grafického znázornění struktury respondentů celého výzkumného vzorku vyplývá (Graf 27), že 1/3 respondentů byla z obcí s počtem obyvatel mezi 500 a 1 000, necelá třetina byla ze středně velkých obcí (1 001 – 3 000 obyvatel). Struktura respondentů z příhraničních regionů Slovenské republiky a České republiky je jen mírně odlišná, s větším podílem obcí s 500 – 1 000 obyvateli.

Graf 27: Struktura vzorku slovenských obcí podle počtu obyvatel - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

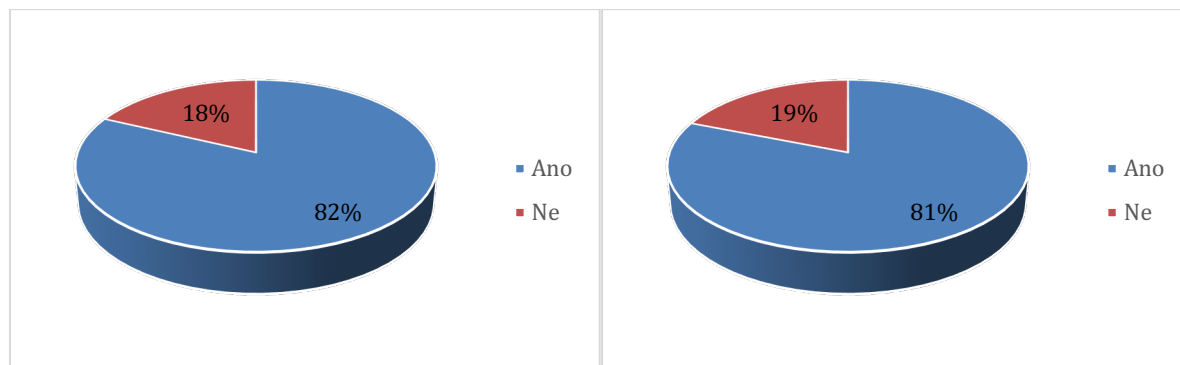

Zdroj: Vlastní zpracování

Stav spolupráce měst a obcí ve Slovenské republice - obecná část

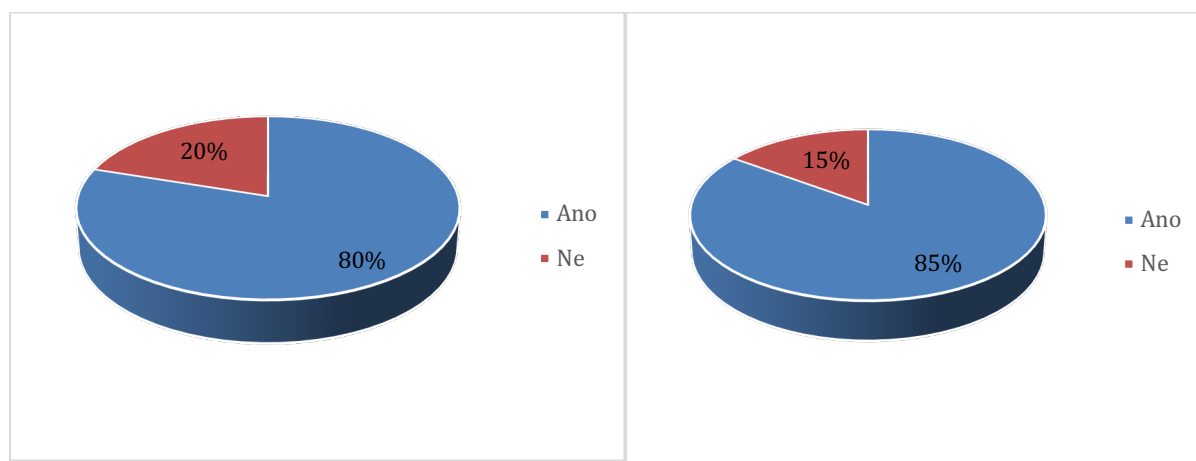
Na základě odpovědí respondentů zapojených do dotazníkového šetření lze konstatovat, že zájem místních samospráv o zapojení do spolupráce je vysoký (více než 80 %) (Graf 28). Mnoho obcí o tuto spolupráci dlouhodobě usiluje. Výsledky nám také ukázaly, že obce mají tendenci zapojovat se do spolupráce i přesto, že s touto formou aktivit neměly v minulosti vlastní zkušenosti. V případě slovensko-českého pohraničí (Graf 29) má však spolupráce opačný trend, kdy respondenti poukazují především na absenci vhodných výzev a finančních zdrojů.

Graf 28: Zapojení slovenských obcí do meziobecní spolupráce (celý vzorek) - současnost (vlevo) a minulost (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

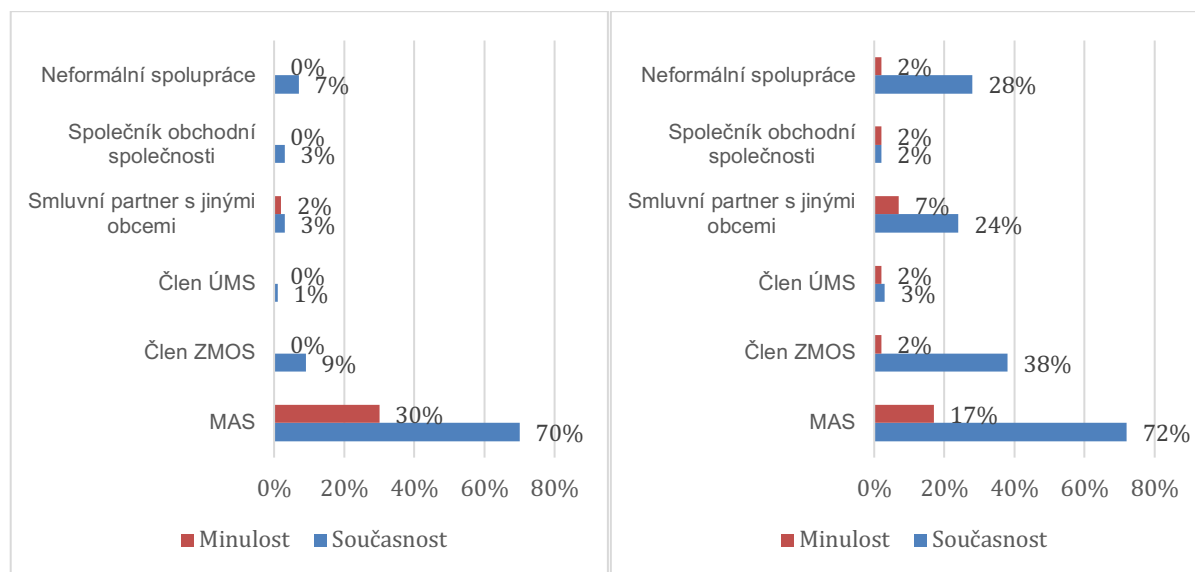
Graf 29: Zapojení slovenských obcí do meziobecní spolupráce (příhraniční region) - současnost (vlevo) a minulost (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

Zástupci obcí, které se zúčastnily našeho průzkumu, uvádějí, že nejčastěji využívanou formou spolupráce jsou místní akční skupiny (70-72 %). V případě obcí ze slovensko-českého pohraničí respondenti uváděli několik forem spolupráce, a to spolupráci prostřednictvím členství v Združenie miest a obcí Slovenka (ZMOS) (38 %), ale také spolupráci na základě smlouvy a neformální spolupráci. Skutečnost, že v porovnání s předchozími obdobími se partnerství a spolupráce mezi obcemi uplatňuje mnohonásobně více, vypovídá o potřebě vážně se nad těmito skutečnostmi zamyslet.

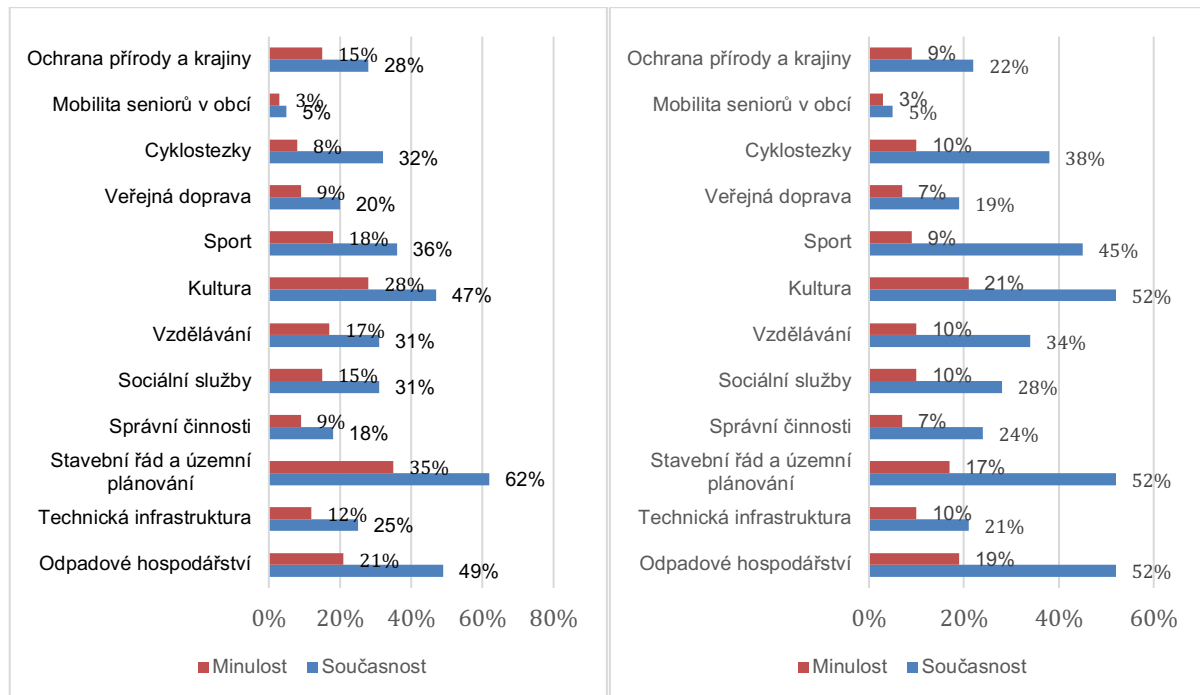
Graf 30: Formy realizované spolupráce v rámci SR - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

U otázky týkající se oblastí spolupráce se odpovědi respondentů ze slovensko-českého pohraničí a celého výzkumného vzorku mírně liší (Graf 31). V rámci celého výzkumného vzorku byla nejčastější oblastí spolupráce oblast stavebních předpisů a územního plánování (62 %). Téměř polovina respondentů spolupracuje také v oblasti odpadového hospodářství a kultury. Dalšími často využívanými oblastmi spolupráce, které uvedlo 31-35 % respondentů, jsou: sport, cyklistika, vzdělávání a sociální služby.

Graf 31: Oblasti meziobecní spolupráce v rámci SR - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

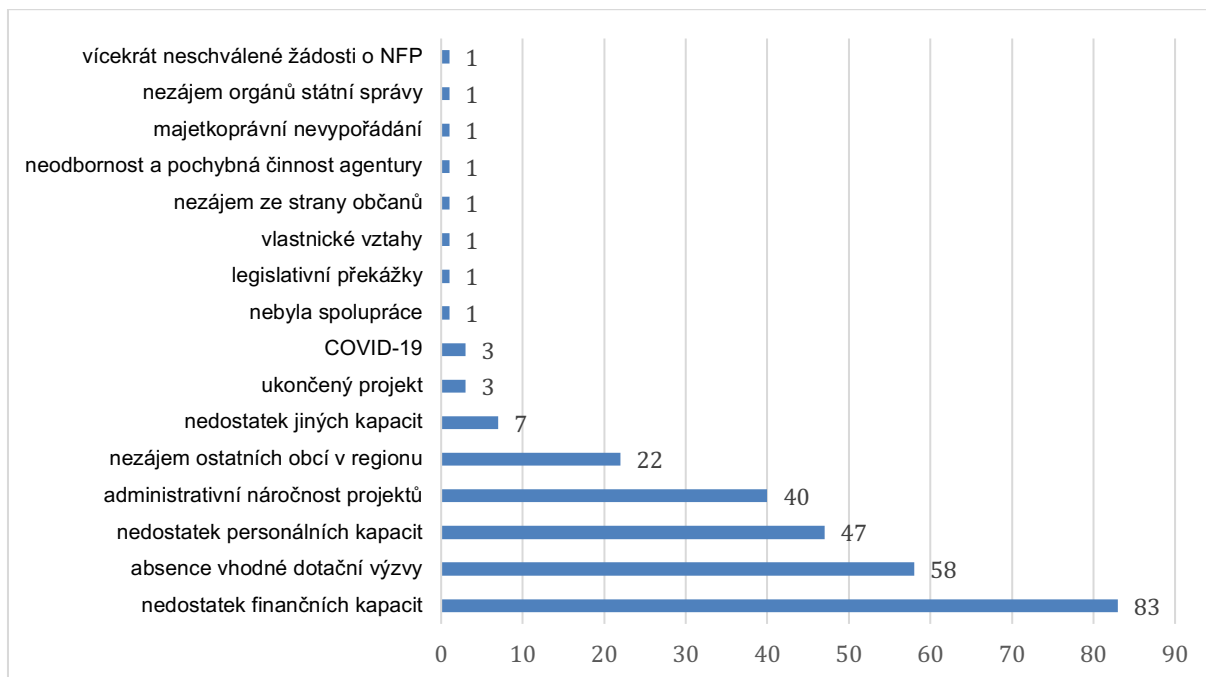

Zdroj: Vlastní zpracování

Ve vzorku respondentů z příhraničních regionů Slovenské republiky a České republiky získaly shodně po 52 % tři oblasti spolupráce: kultura, stavební předpisy a územní plánování a odpadové hospodářství. Podobně jako v celém výzkumném vzorku jsou dalšími častými oblastmi spolupráce sport, vzdělávání a cyklistika.

Nejdůležitějším důvodem pro ukončení spolupráce je nedostatek finančních prostředků a vhodná dotační výzva, jak vyplývá z odpovědí respondentů (Graf 32). Několik respondentů také zmiňuje nedostatečné personální kapacity a administrativní zátěž spojenou s těmito činnostmi. V příhraniční oblasti mezi Slovenskou republikou a Českou republikou je nejvýznamnějším důvodem ukončení spolupráce nedostatek finančních prostředků, vhodných dotačních výzev, ale také nedostatek personálních kapacit (Graf 33).

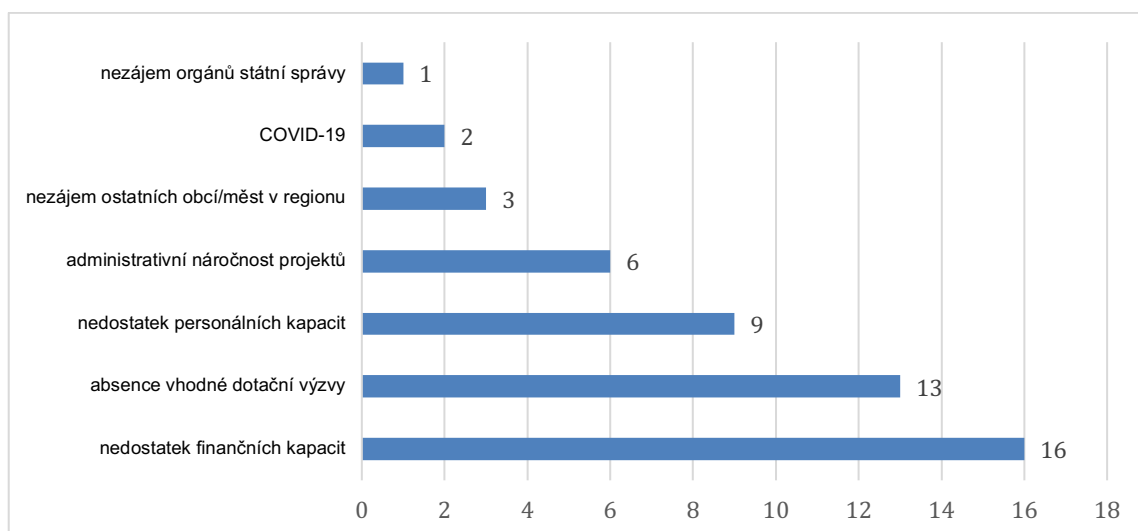
Graf 32: Důvody vedoucí k ukončení meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí - celý vzorek

NFP= Nenávratný finanční příspěvek

Zdroj: Vlastní zpracování

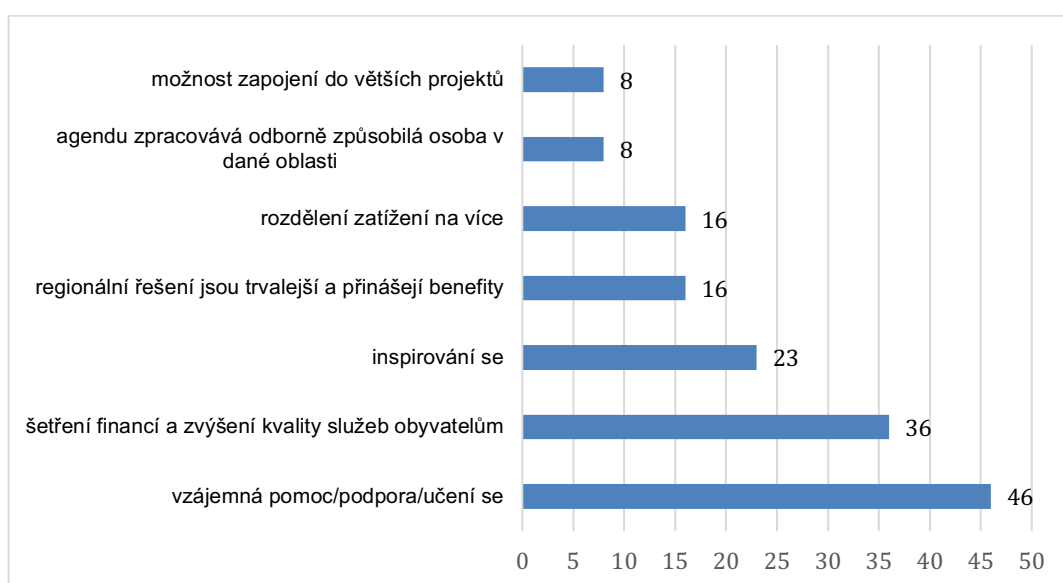
Graf 33: Důvody vedoucí k ukončení meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí v příhraničním pásmu

Zdroj: Vlastní zpracování

V souvislosti s dotazováním na důvody vedoucí ke spolupráci je potěšující, že obce velmi dobře chápou potřebu najít partnery ochotné sdílet a vzájemně se podporovat při výměně zkušeností vedoucí ke zlepšení služeb poskytovaných jejich občanům (Graf 34). Jsou si také velmi dobře vědomi potenciálu, který v sobě skrývají partnerství, tj. nejen formální, ale i neformální. Respondenti uvedli například i úsporu financí či rozdělení zátěže při společném poskytování služeb na větší počet subjektů než další výhody spolupráce.

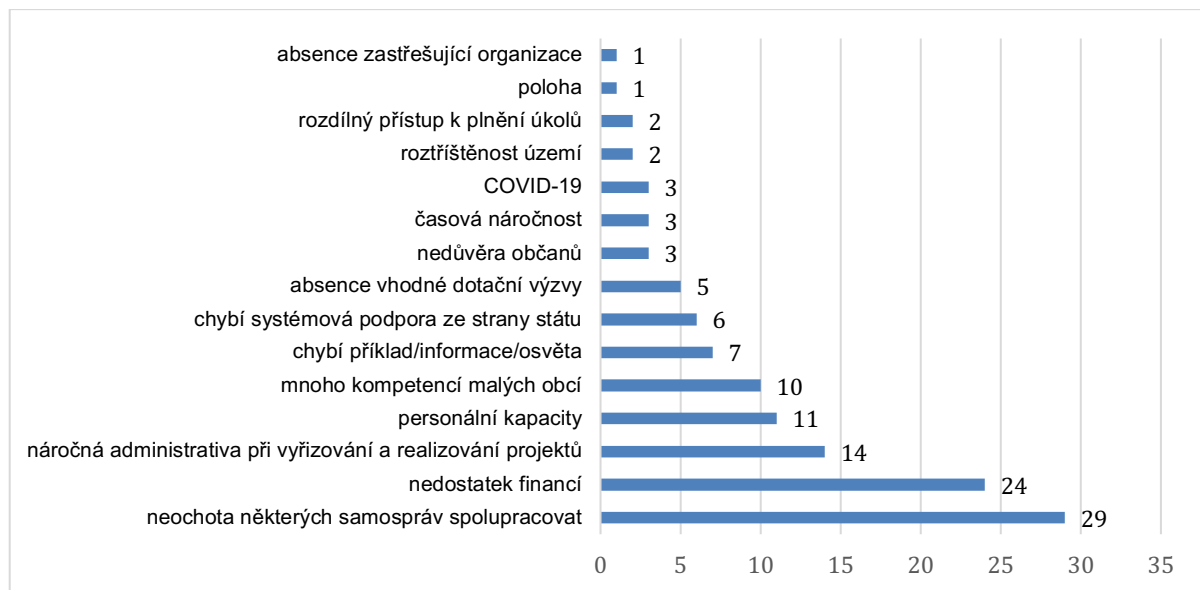
Graf 34: Pozitiva a příležitosti meziobecní spolupráce v rámci SR

Zdroj: Vlastní zpracování

Na druhou stranu právě vytvoření vazby a důvěry mezi partnery je nejobtížnějším aspektem spolupráce obcí (Graf 35). Proto mnoho obcí tyto vazby dlouhodobě buduje. Kromě neochoty dalších subjektů účastnit se meziobecní spolupráce se jako bariéra ukazuje i nedostatek financí, které by spolupráci umožnily realizovat. Obce od spolupráce také odrazuje náročná administrativa, která může být pro obec zátěž i kvůli nedostatečným personálním kapacitám.

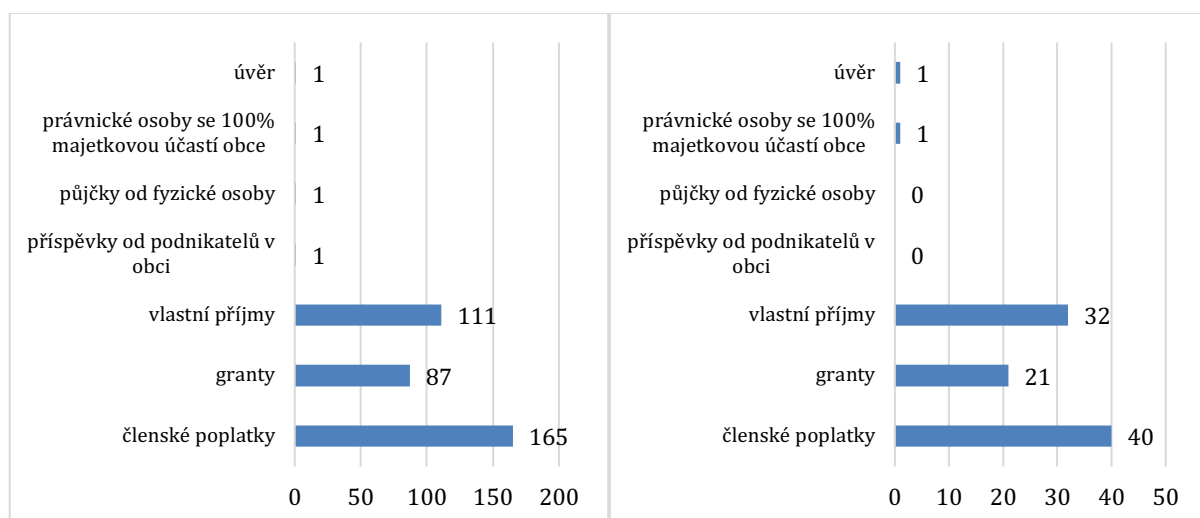
Graf 35: Negativa a bariéry meziobecní spolupráce v rámci SR

Zdroj: Vlastní zpracování

Spolupráce jednotek v konkrétních oblastech a otázkách je založena na formě a typu spolupráce. Vzhledem k těmto skutečnostem jsou zdroji určenými na realizaci konkrétních projektů a agend především členské příspěvky a vlastní příjmy sdružení (Graf 36). Zapojení do grantových výzev je také velmi žádanou formou financování aktivit, které mají obce jako úspěšní žadatelé možnost využít. Podobné zdroje uváděli i respondenti z příhraničního regionu SR a ČR.

Graf 36: Zdroje financování meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

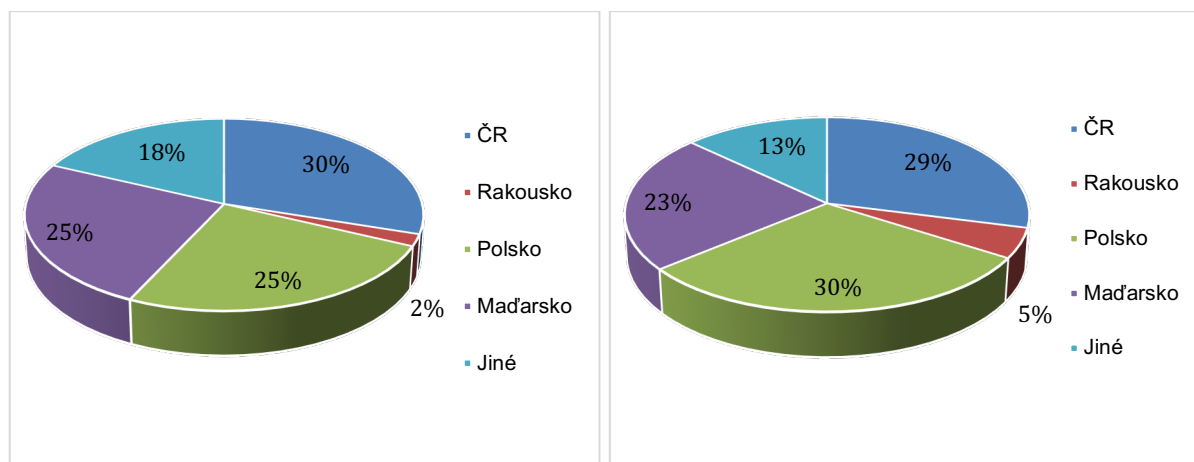
Zdroj: Vlastní zpracování

Stav přeshraniční spolupráce obcí - obecná část

Výhodou Slovenské republiky, její velikosti a struktury je, že všechny samosprávné celky se mohou zapojit do přeshraniční spolupráce se sousedními zeměmi. Vzhledem ke společné historii, kultuře a příbuznému jazyku je Česká republika státem, se kterým má Slovensko největší zkušenosti v oblasti přeshraničního partnerství a účasti na projektech (Graf 37). Můžeme hovořit o kulturních, sportovních a také společných projektech na budování infrastruktury. V rámci spolupráce mezi místními samosprávami a Maďarskou republikou a Polskem nejde jen o kulturu, ale zejména o otázky ochrany životního prostředí a různé formy cestovního ruchu.

Spolupráce s rakouskou stranou je ovlivněna jazykovou bariérou, která je znatelná. Při porovnání spolupráce v minulosti a v současnosti lze konstatovat, že spolupráce s Polskou republikou je intenzivnější než v minulosti a mírně se zvýšila i spolupráce s Rakouskou republikou. Do druhé kategorie patří především Ukrajina a Balkán.

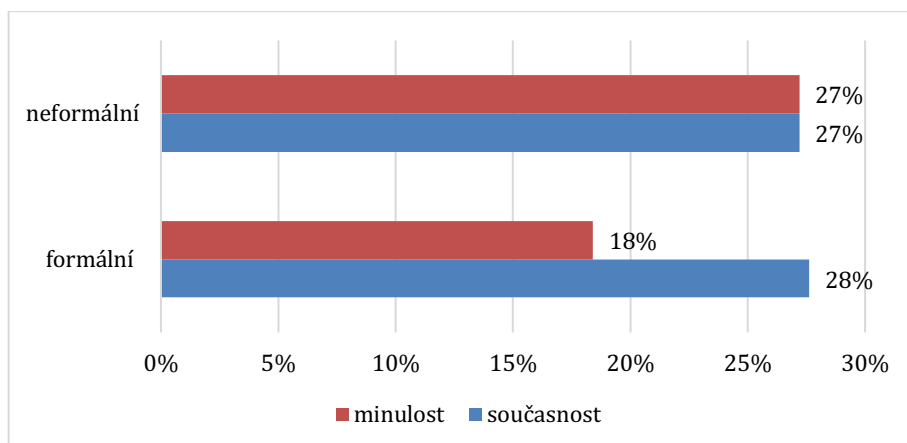
Graf 37: Stav přeshraniční meziobecní spolupráce slovenských obcí podle zemí spolupráce - současnost (vlevo) a minulost (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 38 zobrazuje formy, na jejichž základě města a obce realizují nebo realizovaly meziobecní přeshraniční spolupráci. V podobném poměru respondenti uváděli, že aktuální spolupráce se uskutečňuje na neformální bázi, ale i na základě smlouvy. Oproti ukončené meziobecní spolupráci je vidět nárůst spolupráce na formální bázi.

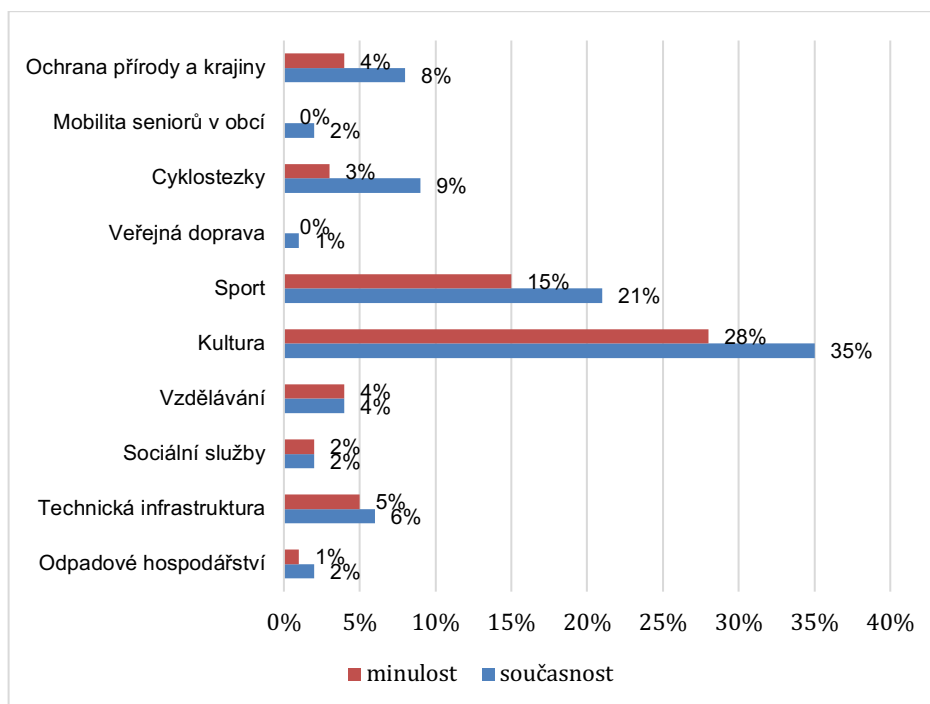
Graf 38: Formy realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

Vzhledem k možnostem a požadavkům kladeným na spolupráci mezi jednotkami dvou a více států se problematika spolupráce orientuje především na prezentaci a budování povědomí o kultuře, zvycích, obyčejích, a to formou vystoupení, festivalů či symfonií (Graf 39). V současné době se vzhledem k podpoře a výzvěm urychleně řeší spolupráce v oblasti budování cyklostezek propojujících historické, kulturní a jiné zajímavosti, což by mělo vést k propojení, budování vztahu ke sportu a ohleduplnosti k životnímu prostředí.

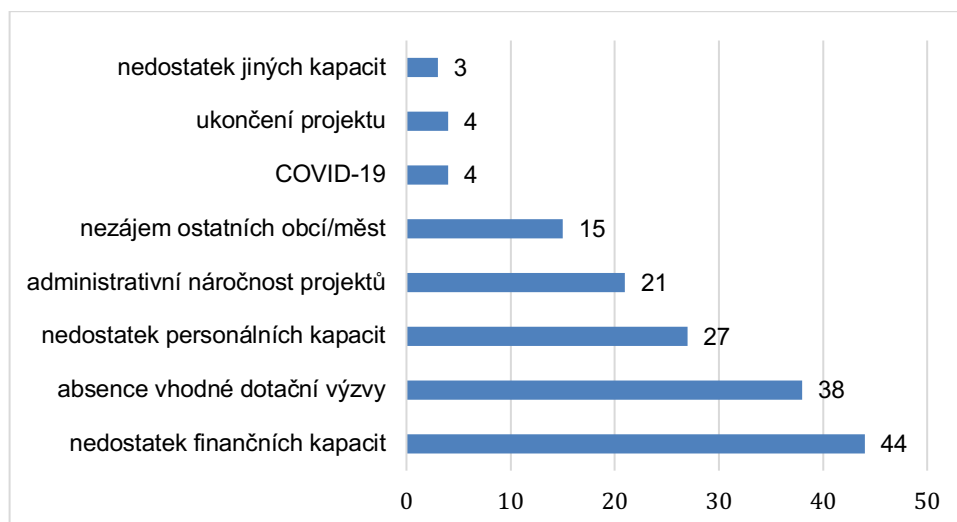
Graf 39: Oblasti realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

V rámci výsledků dotazníkového průzkumu uváděli respondenti, že na ukončení přeshraniční spolupráce se podepsala zejména finanční stránka obcí, které na základě absence dotační výzvy nejsou schopny projekty a spolupráci dále udržovat (Graf 40). Někteří respondenti také uvedli, že spolupráce byla administrativně náročná a neměla dostatek personálních kapacit, aby byli schopni ve spolupráci pokračovat. Přesto však zůstávají v kontaktu, podporují se a respektují se.

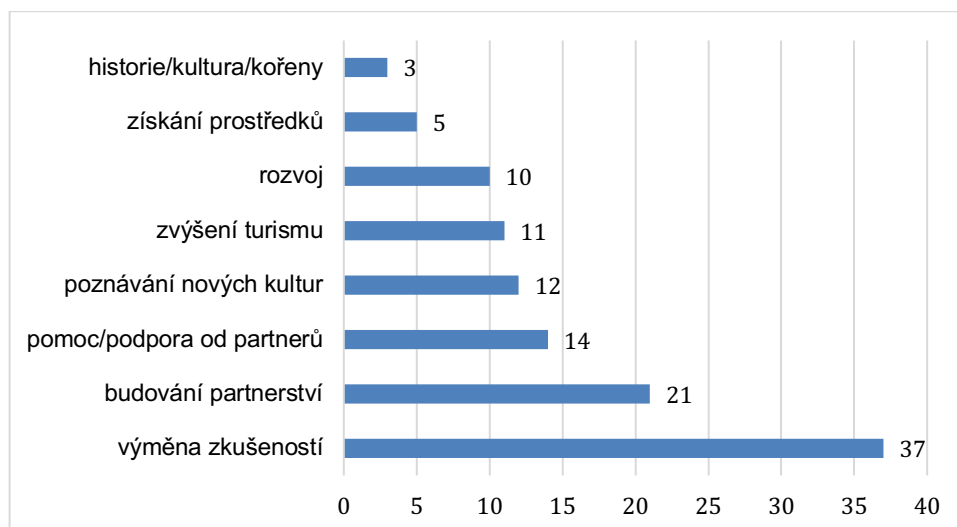
Graf 40: Důvody vedoucí k ukončení přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

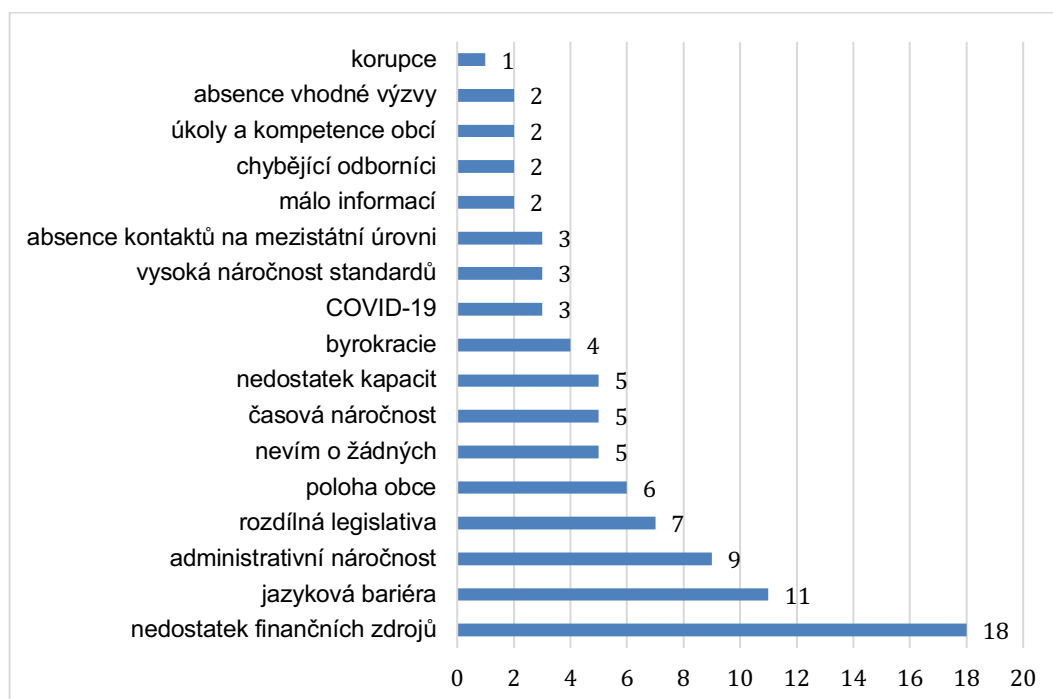
Budováním přeshraniční spolupráce mají dané jednotky možnost získat nové zkušenosti, rozšířit si obzory, poznávat kulturu, ale i samy sebe prezentovat (Graf 41). Zde však zejména z naší strany narážíme na nedostatek finančních prostředků, které by bylo zapotřebí pro tyto účely vyčlenit (Graf 42). Rovněž je z hlediska podání projektů negativně vnímána administrativní stránka dané věci, která je přebyrokratizovaná, složitá a nejednoznačná. Přeshraniční spolupráce také naráží i na problém jazykové bariéry či na legislativní rámec, který se v rámci zapojených zemí může významně odlišovat.

Graf 41: Pozitiva a příležitosti přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 42: Nevýhody a bariéry přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí

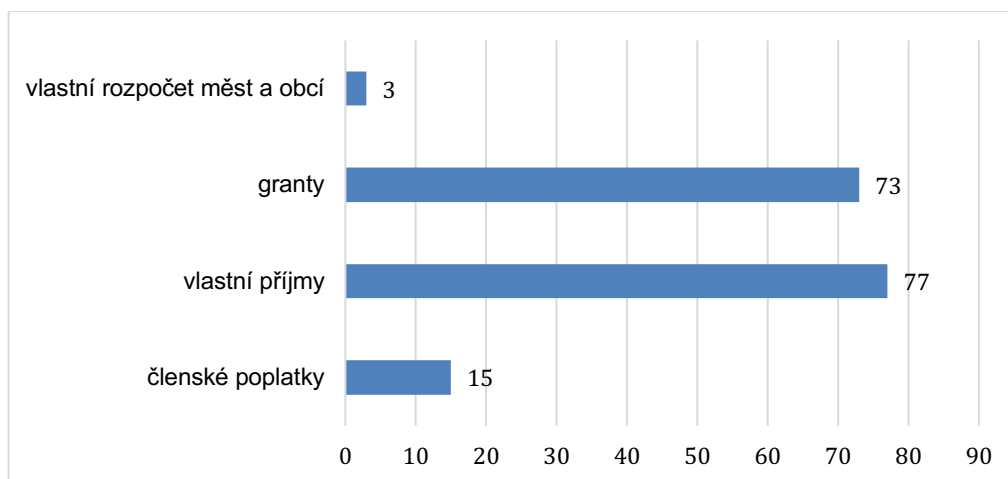

Zdroj: Vlastní zpracování

V rámci problematiky financování přeshraniční spolupráce (**Graf 43**) je situace mírně jiná než v případě spolupráce měst a obcí. Na podporu přeshraničních aktivit a spolupráce se partneři snaží získat granty, které však ne vždy odpovídají potřebám.

Navíc úspěšnost získání grantů není příznivá, což vyplývá právě z dotazníkového průzkumu. Proto se samosprávy snaží vyčlenit z vlastních rozpočtů zdroje, kterými dané projekty, aktivity a spolupráci dokážou zastřešit. Na rozdíl od financování tuzemské meziobecní spolupráce (**Graf 36**), kde členské poplatky tvoří nejdůležitější zdroj příjmů, v případě přeshraniční spolupráce se ukazuje jako nepříliš častý.

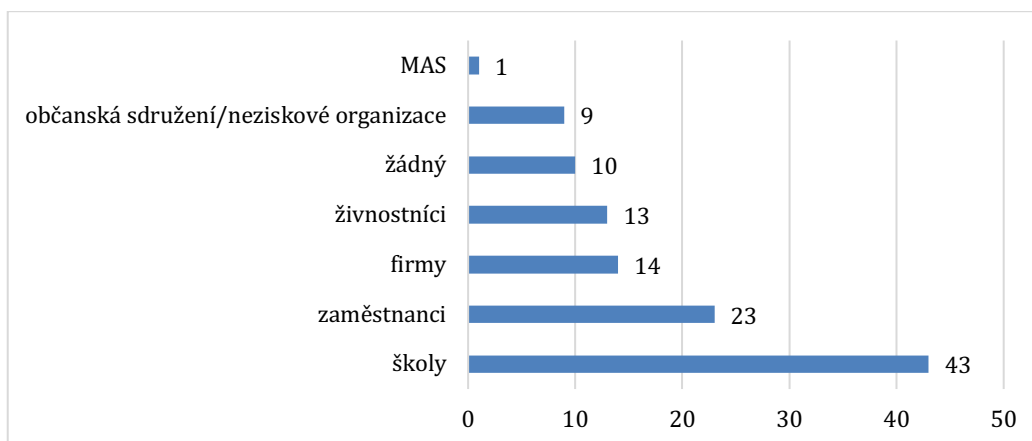
Graf 43: Financování přeshraniční spolupráce v rámci SR

Zdroj: Vlastní zpracování

Dotazník se zaměřil také na to, zda obce a města podporují jiné subjekty na svém území v přeshraniční spolupráci (**Graf 44**). Podpora spolupráce mimo samosprávných jednotek je prezentována zejména v oblasti vzdělávání, tzn. školy a školská zařízení. Respondenti uvedli také spolupráci se zaměstnavateli, kteří nabízejí pracovní místa a jiné benefity, kvůli nimž je třeba tuto spolupráci podporovat, ale také spolupráci s různými občanskými sdruženími, která v rámci společných aktivit obohacují prostor a přinášejí nový pohled na věc.

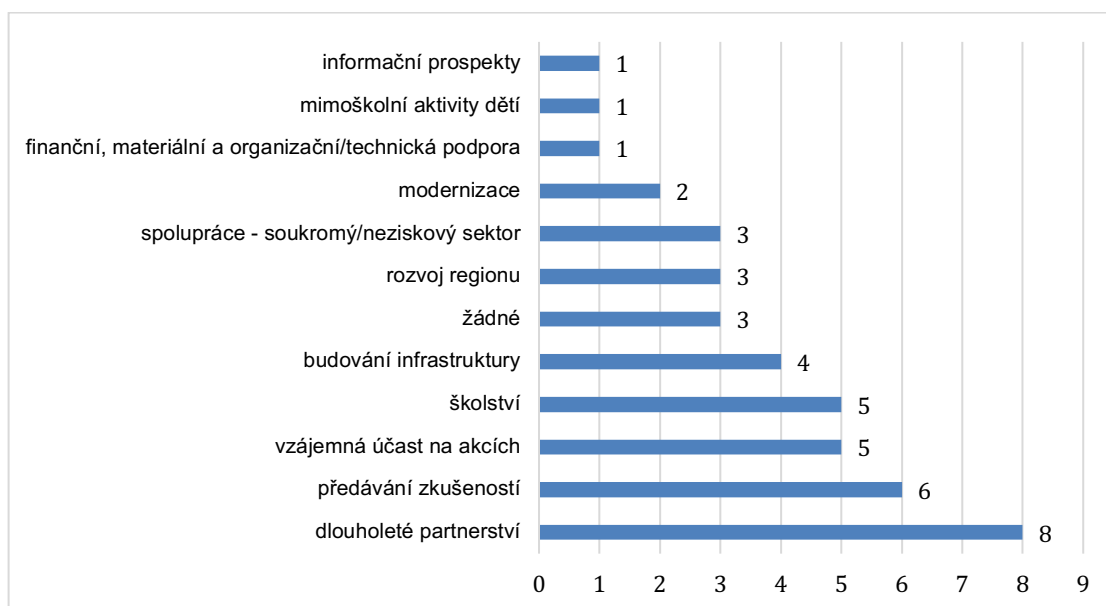
Graf 44: Typy subjektů podporované obcemi/městy v přeshraniční spolupráci v rámci SR

Zdroj: Vlastní zpracování

Jak bylo zmíněno již při tuzemské meziobecní spolupráci, i zde se potvrdilo, že dlouhodobá partnerství jsou vnímána jako nejčastější důsledek spolupráce (Graf 45). Výsledky a efekty vedou partnery k tomu, aby je zvelebovali a udržovali. Pozitivní stránkou věcí je i to, že dochází ke vzájemné výměně zkušeností, které obohacují a přinášejí jiný pohled na věc. Někteří respondenti uvedli také konkrétní oblasti, ve kterých vidí výsledky přeshraniční spolupráce.

Graf 45: Výsledky / dopady přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí

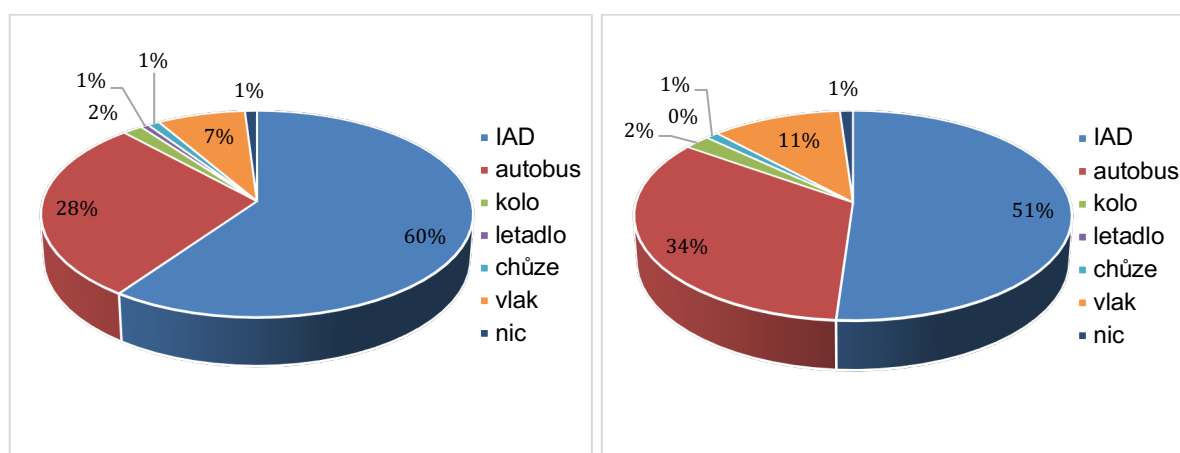

Zdroj: Vlastní zpracování

Stav přeshraniční spolupráce měst a obcí - dopravní dostupnost

Následující část dotazníkového průzkumu je zaměřena na oblast mobility místních obyvatel či cestujících příjezděících ze zahraničí, a to s ohledem na pracovní, výletní či turistickou mobilitu. Úvodní otázka zaměřená na téma mobility se zabývá dopravním módem, který využívají rezidenti k dopravě do zahraničí (**Graf 46**). Z grafických znázornění jsou zřejmé rozdíly mezi odpověďmi respondentů z regionů slovensko-českého příhraničí a odpověďmi všech respondentů. Obecně se jako dopravní prostředek pro dopravu za státní hranici využívá individuální automobilová doprava, což uvedlo 60 % respondentů. Dále se využívá jako dopravní prostředek autobus (28 %) a vlak (7 %). V případě příhraničních regionů je podíl využívání individuální automobilové dopravy nižší, a to 51 %, což je způsobeno častějším využíváním autobusů (34 %) a vlaků (11 %).

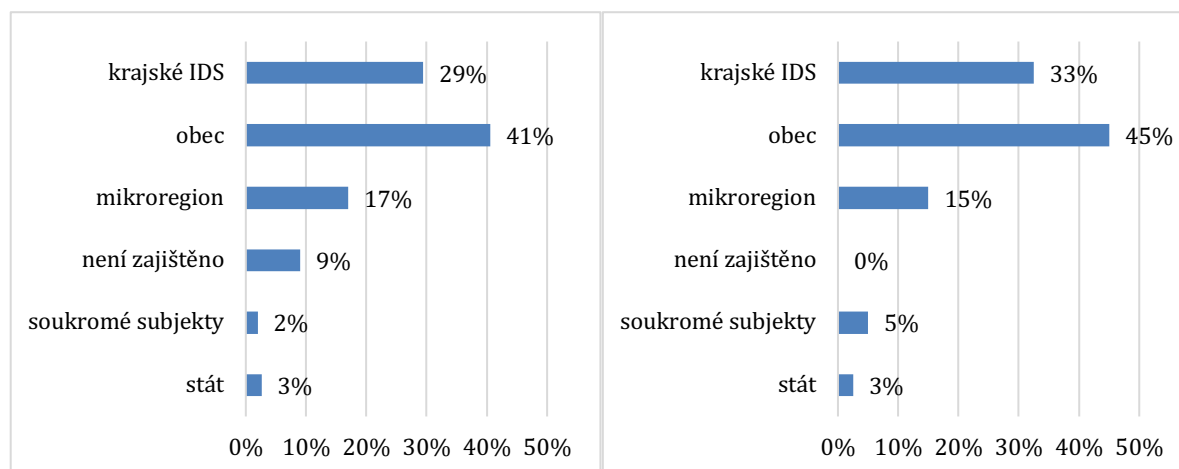
Graf 46: Formy dopravy využívané pro mobilitu za státní hranici z pohledu slovenských obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

Následující otázka se věnuje způsobu zajištění dopravy za státní hranici v podrobnějším členění. Struktura odpovědí respondentů z pohraničních regionů a celého výzkumného vzorku (**Graf 47**) se významněji neliší. V obou případech je nejčastějším poskytovatelem přeshraniční dopravy obec (45 % respondentů z příhraničí ČR - SR, resp. 41 % všech respondentů). Na druhém místě jsou jako poskytovatelé přeshraniční dopravy uvedeny krajské IDS, na třetím místě je mikroregion. Ostatní poskytovatelé přeshraniční dopravy získali jen malý procentní podíl odpovědí respondentů.

Graf 47: Způsob zajištění dopravní obslužnosti veřejnou dopravou do obce sousedního státu z pohledu slovenských obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

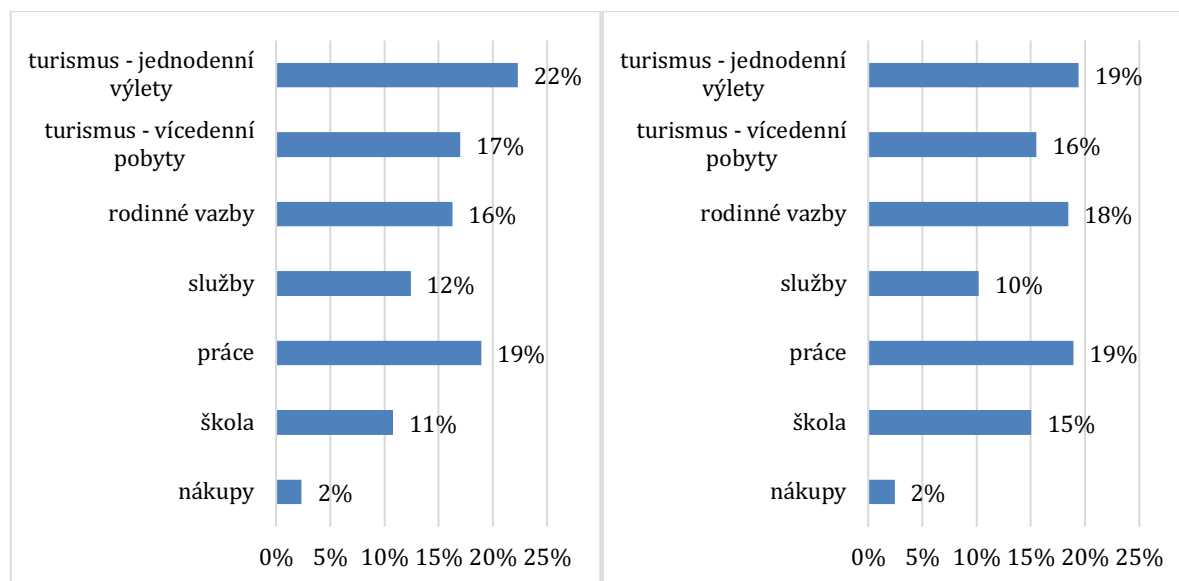

Zdroj: Vlastní zpracování

Další otázky se týkají důvodů, proč respondenti cestují do zahraničí a také proč cestují ze zahraničí na Slovensko. I v tomto případě jsou odpovědi respondentů z celého výzkumného vzorku porovnávány s odpověďmi respondentů ze slovenských příhraničních regionů s ČR.

Odpovědi na otázku motivace cest do zahraničí (Graf 48) na celém vzorku respondentů ukazují, že největší motivací jsou jednodenní výlety, což označilo 22 % respondentů. Na druhém místě je cestování za prací, následuje cestování na vícedenní pobyty a cestování z důvodu rodinných vazeb. Co se týče odpovědí respondentů z příhraničních regionů, i tito nejčastěji označili cestování na jednodenní výlety a cestování za prací (po 19 %). V porovnání s celým výzkumným vzorkem respondenti z příhraničních regionů uvádějí větší motivaci v případě cestování z důvodu školy (o 4 %) a rodinných vazeb (o 2 %).

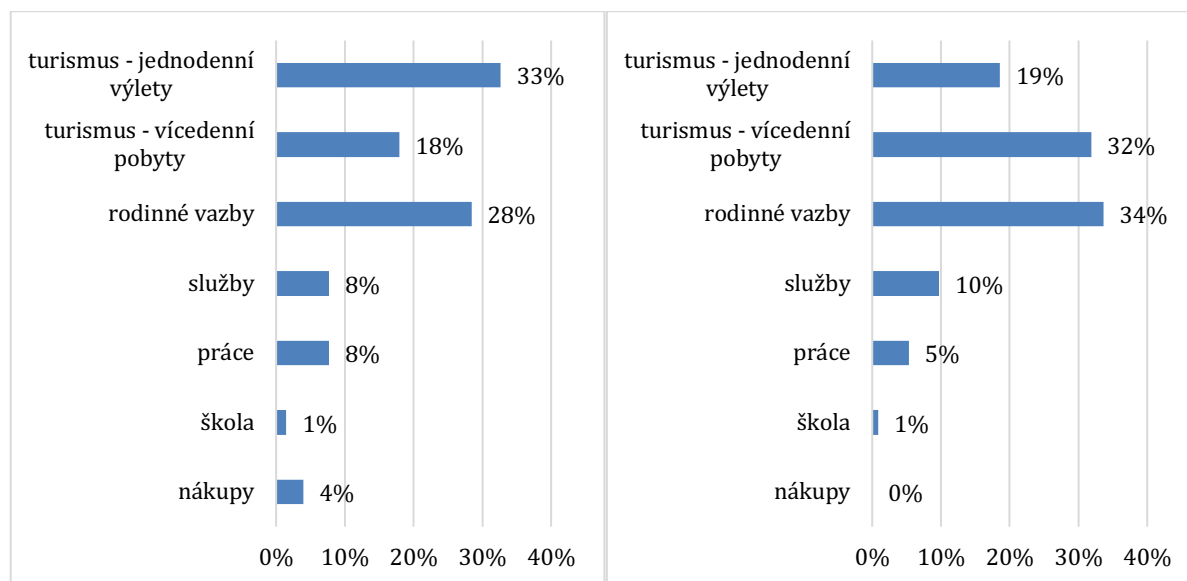
Graf 48: Motivace vycestování ze Slovenska do zahraničí z pohledu slovenských obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

V případě motivace cestování ze zahraničí na Slovensko (**Graf 49**) jsou zřejmé větší rozdíly v odpovědích respondentů celého výzkumného vzorku a respondentů z příhraničních regionů SR - ČR. Zatímco v rámci celého výzkumného vzorku převládá cestování z důvodu jednodenních výletů, v případě příhraničních regionů je na prvním místě cestování z důvodu rodinných vazeb. Rozdíly v odpovědích jednotlivých skupin respondentů představují v případě jednodenních výletů a vícedenních pobytů až 14 %.

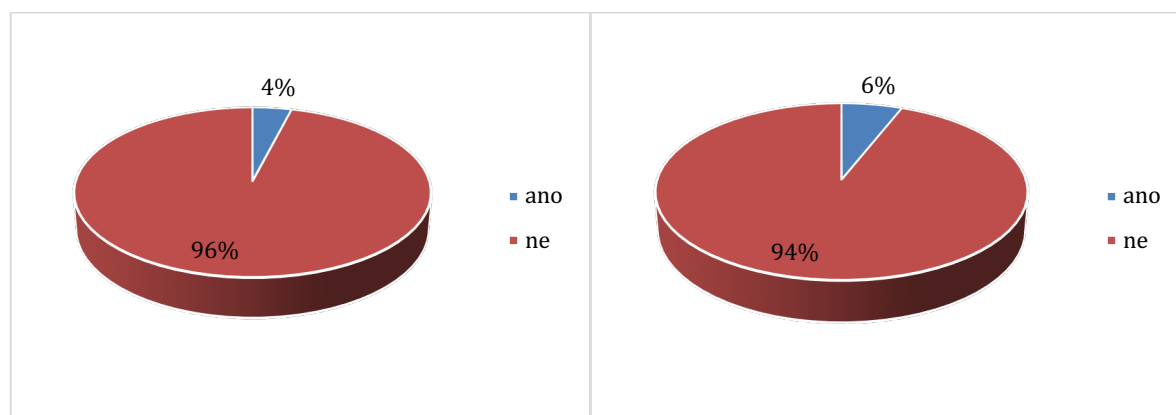
Graf 49: Motivace dojíždění lidí do obce/města ze zahraničí z pohledu slovenských obcí - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

Doplňující otázkou průzkumu byla oblast sdílené dopravy, která se jeví jako určitý potenciální způsob řešení dopravních potřeb právě v periferních oblastech. Z grafů (Graf 50) je zřejmé, že sdílenou formu dopravy využívají pouze 4 %, resp. 6 % respondentů, přičemž větší podíl představují respondenti z příhraničních regionů ČR - SR.

Graf 50: Využívání organizované spolujízdy v rámci SR - celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)

Zdroj: Vlastní zpracování

SHRNUTÍ

SHRNUTÍ ZA ČR

Dotazníkového šetření se v rámci ČR zúčastnilo 675 zástupců měst a obcí, přičemž více než 60 % tvořily obce do 1 000 obyvatel.

V následující části jsou shrnuty zvláště výsledky pro celý vzorek a pro vzorky obcí z příhraničního pásma ČR-SR. Zjištění v rámci jednotlivých otázek se však ve velké míře shodují pro oba vzorky.

Celý vzorek

Téměř všichni zúčastnění uvedli, že mají zkušenost s meziobecní spoluprací, přičemž skoro 97 % uvedlo, že u nich spolupráce během průzkumu probíhala. Ti, kteří nemají vlastní zkušenost s meziobecní spoluprací, nejčastěji uváděli jako důvod nefunkčnost takového svazku. Obce, které ukončily meziobecní spolupráci, odůvodnily tento krok tím, že neměly dostatek finančních a personálních kapacit, chyběly vhodné dotační výzvy a zda chod spolupráce byl administrativně náročný.

Meziobecní spolupráce nejčastěji probíhá formou místní akční skupiny či dobrovolného svazku obcí a zaměřuje se zejména na oblasti správní činnosti, odpadového hospodářství, aktivit týkajících se kultury či sportu, cyklostezek či technické infrastruktury. Na druhé straně, spolupráce městské policie, znalostního managementu či organizace dobrovolných hasičů se v rámci odpovědí objevovala jen sporadicky.

V případě celého vzorku měla více než třetina respondentů zkušenosti i s přeshraniční spoluprací, která se nejčastěji soustředila na aktivity v oblasti kultury a sportu. Dalšími zmiňovanými oblastmi byly aktivity ve vzdělávání a cyklostezky.

Bariérou pro rozvíjení přeshraniční spolupráce je, podobně jako i v případě tuzemské meziobecní spolupráce, nejčastěji uváděn nedostatek personálních kapacit, administrativní a finanční náročnost spolupráce a nezájem dalších subjektů o spolupráci. Někteří respondenti také uvedli nedostatek vhodných dotačních výzev. Tyto důvody uváděli respondenti i pro ukončení již existující spolupráce, přičemž uvedli také pandemii COVID-19, uplynutí lhůty udržitelnosti předchozích realizovaných projektů či ztrátu smyslu předchozí spolupráce nebo ztrátu partnera.

Přestože přeshraniční spolupráce je nejčastěji hrazena z vlastních zdrojů obcí, významná je i role dotačních titulů, zejména ESI fondů (standardní Interreg i fondy malých projektů euroregionů). Často se při financování využívá i kombinace těchto zdrojů. Tato struktura se v čase nezměnila.

Výsledky průzkumu ukazují, že některé obce se snaží podpořit i přeshraniční spolupráci subjektů, které se nacházejí v dané obci. Nejčastěji k takovým aktivitám podporují vlastní školy a neziskové organizace.

Vzájemné přátelství zúčastněných aktérů, měkké aktivity z oblastí sportu, tělovýchovy, školství, kultury, spolupráce samospráv obecně, spolupráce seniorů, rozvoj cestovního ruchu a péče o životní prostředí jsou vnímány jako nejčastější výsledky a dopady přeshraniční spolupráce obcí.

I v rámci celého vzorku se ukazuje, že část obcí řeší poskytování přeshraniční veřejné dopravy, přičemž klíčovým koordinátorem přeshraniční dopravy je krajský integrovaný dopravní systém. Třetinu těchto spojů zajišťují samotné obce a do deseti procent takových spojů zajišťují mikroregiony či soukromý dopravce. Přesto je nejčastějším dopravním prostředkem automobilová doprava.

Příhraniční pásmo

Situace v příhraničním pásmu ČR-SR kopíruje stav celého vzorku – téměř všichni respondenti mají zkušenosti s meziobecní spoluprací, a podobně jen velmi malý počet respondentů buď spolupráci ukončil, nebo ji ani nerealizoval. Stejně jako v případě celého vzorku se spolupráce nejčastěji uskutečňovala prostřednictvím místní akční skupiny či dobrovolného svazku obcí.

Ve srovnání s celým vzorkem je zkušenost s přeshraniční spoluprací o něco větší, čemuž napomáhá blízkost daných obcí ke státní hranici. Zatímco v případě celého vzorku měla zkušenost s přeshraniční spoluprací třetina respondentů, přes polovinu českých obcí v blízkosti slovenských hranic zúčastněných v průzkumu měla zkušenost s přeshraniční spoluprací. Podobně jako v případě celého vzorku, i respondenti z oblasti pásma ČR-SR se nejčastěji zaměřovali na přeshraniční spolupráci v oblasti kultury a sportu, dále ve vzdělávání a ve správě a zřizování cyklostezek.

Podobně jako v případě celého vzorku, respondenti z obcí a měst z příhraniční oblasti nejčastěji uváděli nedostatek personálních a finančních kapacit či

administrativní zátěž jako důvod pro nerealizování přeshraniční spolupráce. Oproti celému vzorku se častěji objevoval mezi odpověďmi i nedostatek jiných kapacit než personálních a finančních. Respondenti také uváděli jako bariéru chybějící vhodné dotační výzvy.

Jako nejčastější zdroj financování přeshraniční spolupráce jsou uváděny vlastní zdroje obcí. Téměř stejně významnou roli hrají i zdroje získané z dotací. Oproti celému vzorku je tento zdroj při financování významněji zastoupen (skoro o 10 %). Naopak menší část respondentů uváděla kombinaci těchto zdrojů. Oproti minulosti je vidět, že roste tendence využívání vlastních zdrojů.

Podobně jako v případě celého vzorku příhraniční obce nejčastěji podporují přeshraniční spolupráci vlastních škol a neziskových organizací.

Nejčastějšími zmíněnými výsledky a dopady přeshraniční spolupráce jsou školní výměna dětí, financování společných projektů a tvorba vzájemných přátelských vazeb. Tato zjištění kopírují situaci i v případě celého vzorku.

V případě československého pohraničí je vidět větší zkušenost zajišťování veřejné dopravy za hranice než v případě celého vzorku. Nejčastěji jde o autobusovou dopravu, ale v malé míře je zajištěna i vlaková doprava. Zastoupení jednotlivých poskytovatelů je podobné jako v případě celého vzorku – nejčastěji je to krajský integrovaný dopravní systém, následují obce, mikroregiony či soukromý dopravce.

Nejčastějším motivem mobility za hranice jsou jednodenní a vícedenní výlety. Pětina respondentů uvádí přeshraniční mobilitu za prací. Tyto důvody jsou uváděny i v opačném případě, tedy u mobility ze zahraničí do Čech.

Podobně jako v případě celého vzorku, nejčastěji dochází k mobilitě za hranice z důvodu turismu. Důležitým motivem jsou také rodinné vazby za hranicemi, které v odpovědích měly větší zastoupení než v případě celého vzorku. Pětina respondentů uvedla pracovní mobilitu, která je usnadněna i tím, že pracovníci nemusí čelit jazykové bariéře na Slovensku. Zmíněné důvody jsou uváděny i v opačném případě, tedy mobility ze Slovenska do Čech.

SHRNUTÍ ZA SR

Výsledky dotazníkového šetření ukazují mírné rozdíly v chování respondentů napříč Slovenskou republikou a ve slovensko-českých příhraničních regionech.

Dotazníkového šetření ve Slovenské republice se zúčastnilo 239 respondentů, z nichž 1/3 byla z obcí s počtem obyvatel od 500 do 1000, necelá třetina pak ze středně velkých obcí (1001–3000 obyvatel).

V rámci celého výzkumného vzorku můžeme konstatovat následující:

Místní samosprávy mají zájem (více než 80 %) zapojit se do spolupráce a mnoho místních samospráv o tuto spolupráci dlouhodobě usiluje. Místní akční skupiny jsou nejčastěji využívanou formou spolupráce ve Slovenské republice (70-72 %). V oblasti spolupráce byla nejčastěji zmiňována spolupráce v oblasti stavebního řádu a územního plánování (62 %), následovaná odpadovým hospodářstvím a kulturou. Dalšími často využívanými oblastmi spolupráce, které uvedlo 31–35 % respondentů, jsou sport, cyklistika, vzdělávání a sociální služby.

Tam, kde spolupráce v minulosti fungovala a nyní již nefunguje, obce uvádějí jako nejdůležitější důvod nedostatek finančních prostředků a vhodných dotačních výzev, ale obce se potýkají také s nedostatkem personálních kapacit a administrativní náročností spojenou s těmito aktivitami.

Obce si však velmi dobře uvědomují potřebu najít partnery, kteří jsou ochotni sdílet a vzájemně se podporovat při výměně zkušeností vedoucích ke zlepšení služeb pro občany, a jsou si vědomy potenciálu, který partnerství skýtá. Jedná se nejen o formální, ale i neformální partnerství a mnoho místních orgánů tyto vazby buduje již dlouhou dobu.

Slovenská republika má tu výhodu, že všechny obce se mohou zapojit do přeshraniční spolupráce se sousedními zeměmi. Vzhledem ke společné historii, kultuře a příbuznému jazyku je Česká republika zemí, se kterou má Slovensko největší zkušenosti v oblasti přeshraničního partnerství a účasti na projektech. Týká se to především výše zmíněné oblasti kulturních a sportovních akcí a společných infrastrukturních projektů.

Slovenské obce a města rozvíjejí spolupráci s partnery z Rakouska, Maďarska, Polska, Ukrajiny a Balkánu. V případě Rakouska je spolupráce ovlivněna jazykovou bariérou. Z porovnání minulé a současné spolupráce vyplývá, že spolupráce s Polskem je

intenzivnější než v minulosti a mírně se zvýšila i spolupráce s Rakouskem. Spolupráce je zaměřena především na prezentaci a zvyšování povědomí o kultuře, zvycích a tradicích formou představení, festivalů a symfonií. V současné době se vzhledem k podpoře a výzvam spolupráce zaměřuje především na budování cyklostezek spojujících historické, kulturní a jiné zajímavosti, což by mělo vést k propojení, budování vztahu ke sportu a ohleduplnosti k životnímu prostředí.

I v případě ukončení přeshraniční spolupráce uváděli respondenti jako nejdůležitější důvody především ty finanční. Vzhledem k absenci dotačních výzev nejsou obce schopny dále udržovat projekty a spolupráci. Z hlediska předkládání projektů je administrativní stránka věci vnímána negativně jako příliš byrokratická, složitá a nejednoznačná.

Na podporu přeshraničních aktivit a spolupráce se partneři snaží získat granty, které ne vždy odpovídají potřebám, ale úspěšnost při získávání grantů není příznivá. Místní orgány se proto snaží vyčlenit prostředky z vlastních rozpočtů na pokrytí projektů, činností a spolupráce. Podpora malých projektů není v této souvislosti vnímána pozitivně. Zejména malé obce se k této problematice staví negativně, a to z důvodu nedostatku času a personálního zajištění.

Kromě spolupráce mezi obcemi existuje také spolupráce mezi školami a školskými zařízeními, mezi zaměstnanci a zaměstnavateli a mezi občanskými sdruženími.

Co se týče dopravy, jako hlavní dopravní prostředek přes státní hranici je obecně využívána individuální automobilová doprava, což uvedlo 60 % respondentů, dále autobusová (28 %) a vlaková (7 %). Nejčastějšími motivy pro cesty do zahraničí jsou jednodenní výlety (22 % respondentů), cesty za prací, vícedenní pobyty a cesty za rodinnými vazbami.

Situace obcí v příhraničním pásmu SR-ČR je následující:

Spolupráce v případě slovensko-českého pohraničí nevykazuje tak příznivé výsledky jako v případě celé Slovenské republiky. Respondenti poukazují především na nedostatek vhodných výzev a finančních prostředků. Ve slovensko-českém pohraničí respondenti identifikovali několik forem spolupráce, a to spolupráci prostřednictvím místních akčních skupin, členství v ZMOS, ale také spolupráci na základě smlouvy a neformální spolupráci.

Pokud jde o oblasti spolupráce, respondenti ze slovensko-českého pohraničí nejčastěji uváděli tři oblasti spolupráce: kultura, stavební předpisy a územní plánování a odpadové hospodářství. Dalšími častými oblastmi spolupráce jsou sport, vzdělávání a cyklistika.

Jako důvod ukončení spolupráce je opět uváděn nedostatek finančního kapitálu, nedostatek vhodných dotačních výzev, ale také nedostatek personálních kapacit.

Stejně tak jsou jako zdroje pro realizaci konkrétních projektů a agend uváděny členské příspěvky a vlastní příjmy sdružení. Díky přeshraniční spolupráci mají jednotky možnost získat nové zkušenosti, rozšířit si obzory, poznat kulturu a prezentovat se.

V oblasti dopravy a přepravy je podíl individuálního využívání automobilů v příhraničních regionech nižší (51 %), a to díky většímu využívání autobusů (34 %) a vlaků (11 %). Nejčastějším poskytovatelem přeshraniční dopravy je obec (45 % respondentů ze slovensko-českého pohraničí), na druhém místě jsou regionální poskytovatelé IDS a na třetím mikroregiony.

Motivy cest do zahraničí jsou především jednodenní výlety a cesty za prací (po 19 %). V porovnání s celým výzkumným vzorkem uvádějí respondenti z příhraničních regionů větší motivaci k cestování kvůli školním a rodinným vazbám, přičemž v těchto oblastech je vyšší podíl těch, kteří využívají společnou dopravu v zahraničí.

VÝSTUPNÍ REPORT Z KONFERENCÍ

Report z konference v Brně (8. 9. 2020)

Cílové oblasti: 1) meziobecní spolupráce v ČR, 2) přeshraniční spolupráce ČR-SR

Silné stránky

- Zkušenosti s projekty přeshraniční spolupráce;
- osvědčuje se princip bottomup při vzniku a rozvoji funkční meziobecní spolupráce;
- osvědčená spolupráce s vybranými zahraničními partnery (zkušenosti z přípravy minulých společných projektů);
- MASy, které mají tradici (např. KSVP) jsou brány jako nedílná součást společenství, ve kterém působí a přispívají k rozvoji místních tradic a udržování zvyků lze pozorovat také zvyšující trend vázanosti mladší generace (zejména Kyjovsko) na tento region a nutnost se sem vracet;
- silná, (ale zároveň i VELMI náchylná část) je „dobrovolnost“ spolupráce, kdy tento faktor jako ukázka jistého efektivního altruismu může fungovat na všech úrovních a ve všech oblastech. Nelze však plně vynutit legislativou, přestože by to bylo žádoucí (viz např. Francie a jejich EPCI à fiscalité propre);
- DSO, MAS, mikroregiony mají vlastní profi týmy a umí lépe administraci projektů, výzev než malé obce a samotní starostové;
- je dostatek financí přímo v obcích členské příspěvky klidně 120 Kč/byv. než časté třeba 5 Kč (pakatel). Radši než čekat na dotace shora nezávislost, stabilita;
- možnost koordinace všemožných oblastí, vybudovaná síť lidí a prostředků;
- menší počet obcí než pod ORP je lepší, snáz se koordinuje a dohodne;
- vzniklé přirozeněji než ORP, neřízené byrokraticky, ale se vztahem k obcím, „lidsky“;
- vymezení SO ORP není všude zcela ideální, na druhou stranu se v některých regionech poměrně shoduje s nodálními regiony, resp. se spádovými regiony neboli těmi vzniklými „od spodu“ na základě vazeb v územích někde ne. Máme i SO ORP v Moravskoslezském kraji, které mají 4 obce (města), SO ORP Olomouc má 46 obcí.

Slabé stránky

- Absence metodické pomoci při přípravě a formulaci projektů přeshraniční meziobecní spolupráce, časté jsou i obavy z dosud nepoznaného typu projektů, které jsou odlišné od standardních projektů obcí;
- nerozlišení podmínek pro spolupráci v zázemí aglomerací a mimo jejich dosah;
- administrativa při přípravě společných projektů (nedostatek personálních kapacit);
- jazyková bariéra (zejména Rakousko a Německo);
- různé měny a zdaňování DPH = dost problém v účetnictví;
- absence dostatečných pravomocí pro DSO při zastupování členských obcí i v komplikovanějších správních procesech (nemají asi žádné postavení ve veřejné správě);

- malé povědomí obcí o výhodách meziobecní spolupráce, občané si často nejsou vědomi této možnosti, tudíž někdy nenastává tlak „bottomup“ k tomu, aby občané své volené představitele tlačili k těmto formám spolupráce nebo ji sami navrhovali (volení představitelé často, ale již ne v takové míře, nejsou profesionály veřejné správy);
- pro některé obce je složité nalézt partnery pro uskutečnění projektů;
- naopak se ukazuje, že ty obce, které najdou vhodné partnery, často projekty opakují, např. v jiných tematických oblastech, a spolupráce pak přechází do osobní (přátelské) roviny;
- možné neshody způsobené nerovnoměrným postavením spolupracujících obcí (určité obce na Slovensku se nelíbí, že když už najdou přeshraničního partnera na projekt, ocitají se jako ti podřadnější);
- starostové sami musí mít zájem o spolupráci, občas mohou vznikat během spolupráce neshody s představiteli obcí navzájem (samotní představitelé obcí mohou být problém) + náchylné na výměny starostů po volbách.

Hrozby

- Nedostatek financí (resp. podpory ze strany státu a krajů);
- nedostatek podpory a zájmu ze strany obcí (i finanční);
- velikost českých obcí limituje jejich možnosti partnerství (nejsou dostatečně silným a rovným partnerem pro zahraniční obce);
- dotační výzvy účelově vázané pouze na formální spolupráci obcí narušují princip dobrovolnosti;
- dotační výzvy často tlačí k samostatné účasti => obce si konkurují;
- udržitelnost, pokud kvůli jedinému účelu, pak spolupráce končí. Závislost na velkých projektech;
- nedostatek personálních kapacit pro vyúčtování dotací (převážně těch v přeshraničních projektech);
- nejistota po volbách, znovu se budují vztahy kvůli personální změně.

Příležitosti

- Absence databáze partnerů, resp. měst a obcí hledajících spolupráci, ať už v rámci ČR, nebo přeshraniční (databáze s vybranými parametry + teoreticky i s profily či hodnoceními);
- tematické networkingové aktivity pro vznik nových partnerství;
- geografická blízkost zahraničního partnera (v mnoha případech je přirozenější spádovou oblastí ve srovnání s českým protějškem);
- potenciál, potřeba či nutnost rozvoje meziobecní spolupráce ve vnitřních periferiích ČR (obce na hranicích krajů apod.);
- velká příležitost pro podnikatele se efektivně zapojit do meziobecní spolupráce jako spolufinancující partner, dodavatel či zpracovatel;
- možnost vytvoření nových pracovních pozic, které by administrovaly chod meziobecních organizací, které by zajišťovaly meziobecní spolupráci;
- FMP (Fond malých projektů) dává možnost vedení obcí být kreativní v přípravě projektů;
- možnost zapojování lokálních odborníků i široké veřejnosti do veřejného dění;

- usnadnění přenosu informací shora (ministerstva, úřady, kraje) ke starostům. Povedlo se během koronakrizy, DSO Lanškrounsko (a asi i další) zjišťoval správné informace, dementoval špatné oficiální informace, distribuoval návody a roušky/dezinfekci;
- společné územní plánování setře umělé hranice katastrů obcí.

Report z konference v Trenčíně (23. 9. 2021)

Cílové oblasti: 1) meziobecní spolupráce v SR, 2) přeshraniční spolupráce SR – ČR

Silné stránky

- Zkušenosti v oblasti meziobecní a přeshraniční spolupráce – formální, neformální schémata;
- prezentování výsledků, inspirování a podpora společných projektů – otevřený přístup;
- nápady, představy a plány opírající se o potřeby obyvatel daných samospráv;
- blízkost zahraničního partnera (vzdálenost, hranice);
- projektoví manažeři (MAS, mikroregiony) – profesionální, odborné, koordinované vedení;
- představitelé samospráv – ochota, otevřenost, zázemí.

Slabé stránky

- Nedostatečná dynamika a nastavení podpůrných mechanismů;
- absence metodické pomoci při přípravě a formulaci projektů přeshraniční meziobecní spolupráce;
- administrativní příprava společných projektů (nedostatek personálních kapacit);
- změny názorů – změny po volbách v souvislosti s výměnou starostů;
- komunikace státu s představiteli samospráv o potřebách;
- nedostatek finančních prostředků a personálních zdrojů.

Hrozby

- Nedostatek financí a výzev podporujících spolupráci obcí (resp. podpory ze strany státu a krajů);
- nezájem státu o podporu aktivit samospráv a změny škodící celému systému;
- byrokratická zátěž a podmínky pro obce ucházející se o podpůrné mechanismy (především časová odezva);
- absence platforem podporujících vyhledávání partnerů a partnerství samospráv;
- dotační výzvy nereflakují potřeby obcí a jejich obyvatel, nejsou dostatečně otevřené potřebám samospráv;
- pandemie COVID-19.

Příležitosti

- databáze partnerů, resp. měst a obcí hledajících spolupráci;
- kulaté stoly, diskuse a networkingové aktivity pro všechny a se všemi (stát, samospráva, soukromý sektor);
- zlepšení kvalitativní stránky služeb a sociálně-ekonomický rozvoj jednotek;
- zvýšení a podpora cestovního ruchu a turismu;
- možnost zapojování lokálních odborníků i široké veřejnosti do veřejného dění;
- nové období a výzvy podporující spolupráci obcí.

REFERENCE

1. Bečica, J. (2010). Spolupráce obcí (teorie a praxe) na území Moravskoslezského kraje. V: Veřejná správa: sborník abstraktů z vědecké konference s mezinárodní účastí: Seč u Chrudimi (s. 27-36). Pardubice: Univerzita Pardubice.
2. Bel, G., & Fageda, X. (2008). Local privatization, intermunicipal cooperation, transaction costs and political interests: Evidence from Spain. Research Institute of Applied Economics, Working Paper, (2008/04).
3. Belajová, A., Gecíková, I., & Papcunová, V. (2011). Manažment ľudských zdrojov v miestnej samospráve. V: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie Ekonomický a sociálny rozvoj Slovenska (s. 14-21). Bratislava: VŠEMVS.
4. Beresecká, J. a kol. (2020). Efektivita a výkonnosť súčasného stavu medziobecnej spolupráce na úrovni vnútroštátnych a prihraničných regiónov. Bratislava: ZMOS.
5. Dowding, K., & Feiock, R. (2012). Intralocal competition and cooperation. V: P. John, Mossberger, K & S. E. Clarke. The Oxford handbook of urban politics (s. 29-50), New York, NY:Oxford University Press.
6. Dragoun, M. (2014). Hospodárska efektívnosť medziobecnej spolupráce a jej formy v Euroregióne „TATRY“. (Diplomová práca). Banská Bystrica: Bankovní institut vysoká škola Praha.
7. Daško, M. (2019). Súčasný stav a vybrané aspekty medziobecnej spolupráce. Komunálna samospráva na Slovensku optikou verejnej politiky 1(1), s. 59-70.
8. ESF CR (2019). Výzva pro územní samosprávné celky (obce, kraje a sdružení a asociace ÚSC). [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné na: <https://www.esfcr.cz/vyzva-092-opz>
9. Feiock, R. C. (2007). Rational choice and regional governance. Journal of urban affairs, 29(1), 47-63.
10. Furmankiewicz, M., & Campbell, A. (2019). From single-use community facilities support to integrated sustainable development: The aims of inter-municipal cooperation in Poland, 1990-2018. Sustainability, 11(21), 5890.
11. Galvasová, I. (2008, 4. júl). Formy spolupráce obcí online. [cit. 2020-09-08]. Dostupné na: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6326681>
12. Galvasová, I., Binek, J., Chabičovská, K., Holeček, J., & Halásek, D. (2007). Spolupráce obcí jako faktor rozvoje. Brno: Georgetown. ISBN 80-251-20-9.
13. Giacomini, D. (2017). Intermunicipal cooperation. V: A. Faratmand (Ed.), Global Encyclopedia of Public Administration, Public Policy, and Governance (s. 1-5), New York, NY: Springer

14. Hasprová, M., Drábik, P., & Žák, Š. (2012). Možnosti a perspektívy medziobecnéj spolupráce. V: Vedecké state Obchodnej fakulty. Bratislava: EKONÓM. ISBN 978-80-225-3452-9.
15. Hulst, J. R., & van Montfort, A. J. (2012). Institutional features of inter-municipal cooperation: Cooperative arrangements and their national contexts. *Public Policy and Administration*, 27(2), 121-144.
16. Jetmar, M. (2014, 10 September). Projekt Meziobecní spolupráce vstupuje do druhého poločasu. [online]. [cit. 2020-09-08]. Dostupné na: <https://www.moderniobec.cz/projekt-meziobecní-spoluprace-vstupuje-do-druheho-polocasu/>
17. Jetmar, M. a kol. (2015). Meziobecní spolupráce: Inspirativní cesta, jak zlepšit služby veřejnosti. Praha: Svaz měst a obcí České republiky.
18. Ježek, J., Malast, J., Kopecký, M., & Kaňka, L. (2015) Spolupráce obcí a měst. České a evropské přístupy ke slučování obcí a meziobecní spolupráci. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni.
19. Kaliňák, M. a kol. (2017). Analýza možností na zvýšenie potenciálu miestnej územnej samosprávy pri realizácii hospodárskych politík miest a obcí. [online], [cit.2021-09-08]. Dostupné na: https://www.zmos.sk/download_file_f.php?id=1220820
20. Kerekeš, J. (2006). Partnerstvo a spolupráca obcí, miest a regiónov. [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné na: http://www.avv.sk/wp-content/uploads/2018/08/3Partnerstvo_obci_miest_a_regionov.pdf
21. Kosorín, F. (2003). Verejná správa (konceptia, reformy, organizácia). Bratislava: EKONÓM.
22. Kukliš, P., & Vírová, V. (2012). Vybrané problémy miestnej samosprávy (v komparácií niektorých štátov Európskej únie). Žilina: EUROKÓDEX. ISBN 978-80-8944-777-0.
23. Lovacká, S. (2006). Význam a formy interkomunálnej spolupráce obcí pre regionálny rozvoj. *Folia geographica*, 10(45), 335-339.
24. Masárová, J., Koišová, E., & Habánik, J. (2017). PUBLIC ADMINISTRATION IN THE TERRITORY OF THE SLOVAK REPUBLIC AFTER 1990. *Social & Economic Revue*, 15(1).
25. MMR (2019) Výzva k podávaniu žiadostí o poskytnutí dotace v roce 2020 z podprogramu Podpora obnovy a rozvoje venkova. [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné na: https://mmr.cz/getmedia/61762167-d685-4bd8-987a-45a0bb691ec8/_2020_vyzva_1_2019_117D8210_PORV_1.pdf.aspx?ext=.pdf
26. MP SR (2017). Agrozort podporí 87 miestnych akčných skupín takmer 150 miliónmi eur. [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné na <http://www.mpsr.sk/?navID=1&id=12257&start>
27. MV SR (2018). Spoločné obecné úrady. [online]. [cit. 2018-20-10]. Dostupné na: https://www.minv.sk/?spolocne_obecne_urady

28. Národná sieť rozvoja vidieka (2019). Zoznam schválených MAS 2014 – 2020. [online]. [cit. 2019-11-01]. Dostupné na: <http://www.nsrv.sk/?pl=91>
29. Nižňanský, V. (2005). Decentralizácia na Slovensku – bilancia nekonečného príbehu 1995 – 2005. Bratislava: Považská tlačiareň s. r. o.,. ISBN 978-80-8945-800-4.
30. Nižňanský, V., Cibáková, V., Štangová, N., Hamalová, M., Táncošová, J., Hudáková, M., ... & Marušinec, J. (2009). Medziobecná spolupráca a zlučovanie obcí na Slovensku. Výskumná štúdia. Bratislava: Merkury.
31. Nižňanský, V., & Hamalová, M. (2013). Územné a správne členenie Slovenska. Bratislava: VŠEMVS, 2013.
32. NKÚ (2013). Predbežná štúdia ku kontrolnej akcii – Kontrola procesu samointegrácie menších obcí SR. [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné na: <https://www.nku.gov.sk/documents/10157/1153463/Predbe%C5%BEen%C3%A1+%C5%A1t%C3%BAdia+Samointegr%C3%A1cia+men%C5%A1%C3%ADch+obc%C3%AD+SR>
33. Paulinská, E. a kol. (2012). Spoločné obecné úrady a ďalšie formy medziobecnej spolupráce. [online]. [cit. 2021-11-10]. Dostupné na: <http://www.crs.sk/storage/medziobecná-spolupráca-p-ch.pdf>
34. Powell, W. (2003). Neither market nor hierarchy. V M. J. Handel (Ed.), *The sociology of organizations: classic, contemporary, and critical reading* (s. 315- 331). Thousand Oaks, CA: Sage.
35. Sedmihradská, L. (2018). Inter-Municipal Cooperation in the Czech Republic: A Public Finance Perspective. *NISPAcee Journal of Public Administration and Policy*, 11(2), 153-170.
36. Silva, P., Teles, F., & Ferreira, J. (2018). Intermunicipal cooperation: The quest for governance capacity?. *International Review of Administrative Sciences*, 84(4), 619-638.
37. Slavík, V., Bačík, V., Kožuch, M., & Ragačová, M. (2005). Analýza mikroregiónov Slovenskej republiky. Bratislava: Prírodovedecká fakulta UK. ISBN 978-80-223-3553-9.
38. Swianiewicz, P. (2010). If territorial fragmentation is a problem, is amalgamation a solution? An East European perspective. *Local Government Studies*, 36(2), 183-203.
39. Špačeková, Z., Labátová, A., Ďurechová, S. (2012). Medzinárodné partnerstvá miest a obcí. Príklady dobrej praxe – inšpirácie na úspešnú spoluprácu. Bratislava: ZMOS. ISBN 978-80-967304-2-1.
40. The Council of European Municipalities and Regions (2019). *The Handbook of Town Twinning*. [online]. [cit. 2021-10-02]. Dostupné na: <http://www.yereldiplomasi.gov.tr>
41. Vajdová, Z., Čermák, D., & Illner, M. (2006). Autonomie a spolupráce: dôsledky ustavení obecního zřízení v roce 1990. *Sociologický ústav Akademie věd České republiky*.

42. Valach, M. a kol. (2019). Analýza medziobecnej spolupráce vybraného okruhu miest a ich bezprostredného okolia (mestské funkčné územie) a z neho plynúce pozitívne externality pre subjekty a obyvateľov v danom území. Nitra: SPU.
43. Vrbinčík, M. (2012). Modely reforiem verejnej správy v Českej republike a Slovenskej republike. V: Dny práva-2012-Sborník příspěvků z mezinárodní konference.
44. Žárska, E. (2018). Medziobecná Spolupráca ako Efektívny Nástroj Správy Obcí. XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vedách, 398-403.

Legislatívne dokumenty:

45. Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky. (1992).
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/1992-460>
46. Zákon č. 89/2012 Sb. Zákon občanský zákoník. (2012). <https://portal.gov.cz/kam-dal/zakony-vyhlasky/zakon-89-2012-obcansky-zakonik>
47. Zákon č. 128/2000 Sb. Zákon o obcích (obecní zřízení). (2000).
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>
48. Zákon č. 369/1990 Zb. Zákon Slovenskej národnej rady o obecnom zriadení. (1990).
<https://www.zakonypreludi.sk/zz/1990-369>

SEZNAM ZKRATEK

ČR	- Česká republika
DSO	- Dobrovolný svazek obcí
IAD	- Individuální automobilová doprava
IDS	- Integrovaný dopravní systém
MAS	- Místní akční skupiny
NFP	- Nenávratný finanční příspěvek
NNO	- Nestátní nezisková organizace
ORP	- Obec s rozšířenou působností
SMO ČR	- Svaz měst a obcí
SOÚ	- Inštitút spoločného obecného úradu
SR	- Slovenská republika
ÚMS	- Únia miest Slovenska
VHD	- Veřejná hromadná doprava
ZMOS	- Združenie miest a obcí Slovenska
ZSPO	- Zájmové sdružení právnických osob

SEZNAM TABULEK, SCHÉMATA, MAP A GRAFŮ

TABULKY

Tabulka 1: Obecné modely spolupráce měst a obcí	5
Tabulka 2: Klasifikace forem spolupráce	6
Tabulka 3: Možné formy meziobecní spolupráce v ČR s ohledem na současně platnou legislativu.....	15
Tabulka 4: Oblasti spolupráce měst a obcí v ČR	20
Tabulka 5: Agendy SOÚ	34
Tabulka 6: Přehled Euroregionů na Slovensku	38
Tabulka 7: Formy realizované spolupráce v ČR.....	46

SCHÉMATA

Schéma 1: Formy spolupráce obcí v ČR.....	17
---	----

MAPY

Mapa 1: Meziobecní spolupráce formou dobrovolných svazků obcí a místních akčních skupin.....	11
Mapa 2: MAS v roce 2007 (vrchní mapa) a 2014 (spodní mapa).....	36

GRAFY

Graf 1: Počet aktivních dobrovolných svazků obcí v ČR v letech 1997-2017	10
Graf 2: Vnímané bariéry meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí a měst (v %)	16
Graf 3: Výdaje dobrovolných svazků obcí v ČR v letech 1997-2017 v mld. Kč.....	21
Graf 4: Požadavky na státní podporu meziobecní spolupráce v ČR (v %).....	22
Graf 5: Faktory klíčové pro fungující meziobecní spolupráci v ČR (v %)	23
Graf 6: Vývoj počtu SOÚ	35
Graf 7: Struktura vzorku českých obcí podle počtu obyvatel – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	44
Graf 8: Realizace meziobecní spolupráce v ČR – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	45

Graf 9: Oblasti meziobecní spolupráce v ČR	47
Graf 10: Stav přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	48
Graf 11: Oblasti aktuálně realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí (dle velikosti obce)	49
Graf 12: Oblasti přeshraniční meziobecní spolupráce realizované v minulosti z pohledu českých obcí (dle velikosti obce)	49
Graf 13: Formy realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí (dle velikosti obce).....	50
Graf 14: Nevýhody a bariéry přeshraniční spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	51
Graf 15: Důvody vedoucí k ukončení přeshraniční spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	52
Graf 16: Zdroje financování aktuální přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	53
Graf 17: Zdroje financování ukončené přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	53
Graf 18: Typy subjektů podporované obcemi/městy v přeshraniční spolupráci z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	54
Graf 19: Výsledky/ dopady přeshraniční spolupráce z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	55
Graf 20: Kombinace dopravních prostředků využívaných v přeshraniční mobilitě z pohledu českých obcí	56
Graf 21: Formy dopravy využívané pro mobilitu za státní hranici z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	57
Graf 22: Způsob zajištění dopravní obslužnosti veřejnou dopravou do obce sousedního státu z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	58
Graf 23: Motivace vycestování za hranice z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	59
Graf 24: Motivace dojíždění lidí do obce/města ze zahraničí z pohledu českých obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	60
Graf 25: Využívání organizované spolujízdy z pohledu českých obcí.....	61
Graf 26: Další komentáře k přeshraniční meziobecní spolupráci z pohledu českých obcí.....	61

Graf 27: Struktura vzorku slovenských obcí podle počtu obyvatel – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	63
Graf 28: Zapojení slovenských obcí do meziobecní spolupráce (celý vzorek) - současnost (vlevo) a minulost (vpravo)	64
Graf 29: Zapojení slovenských obcí do meziobecní spolupráce (příhraniční region) - současnost (vlevo) a minulost (vpravo).....	64
Graf 30: Formy realizované spolupráce v rámci SR – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	65
Graf 31: Oblasti meziobecní spolupráce v rámci SR- celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	66
Graf 32: Důvody vedoucí k ukončení meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí – celý vzorek	67
Graf 33: Důvody vedoucí k ukončení meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí v příhraničním pásmu	67
Graf 34: Pozitiva a příležitosti meziobecní spolupráce v rámci SR	68
Graf 35: Negativa a bariéry meziobecní spolupráce v rámci SR.....	69
Graf 36: Zdroje financování meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	69
Graf 37: Stav přeshraniční meziobecní spolupráce slovenských obcí podle zemí spolupráce – současnost (vlevo) a minulost (vpravo).....	70
Graf 38: Formy realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí.....	71
Graf 39: Oblasti realizované přeshraniční meziobecní spolupráce z pohledu slovenských obcí.....	72
Graf 40: Důvody vedoucí k ukončení přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí.....	73
Graf 41: Pozitiva a příležitosti přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí	74
Graf 42: Nevýhody a bariéry přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí	74
Graf 43: Financování přeshraniční spolupráce v rámci SR	75
Graf 44: Typy subjektů podporované obcemi/městy v přeshraniční spolupráci v rámci SR.....	76
Graf 45: Výsledky/ dopady přeshraniční spolupráce z pohledu slovenských obcí. 76	
Graf 46: Formy dopravy využívané pro mobilitu za státní hranici z pohledu slovenských obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	77

Graf 47: Způsob zajištění dopravní obslužnosti veřejnou dopravou do obce susedního státu z pohledu slovenských obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	78
Graf 48: Motivace vycestování ze Slovenska do zahraničí z pohledu slovenských obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	79
Graf 49: Motivace dojíždění lidí do obce/města ze zahraničí z pohledu slovenských obcí – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo).....	80
Graf 50: Využívání organizované spolujízdy v rámci SR – celý vzorek (vlevo) a příhraniční regiony (vpravo)	80